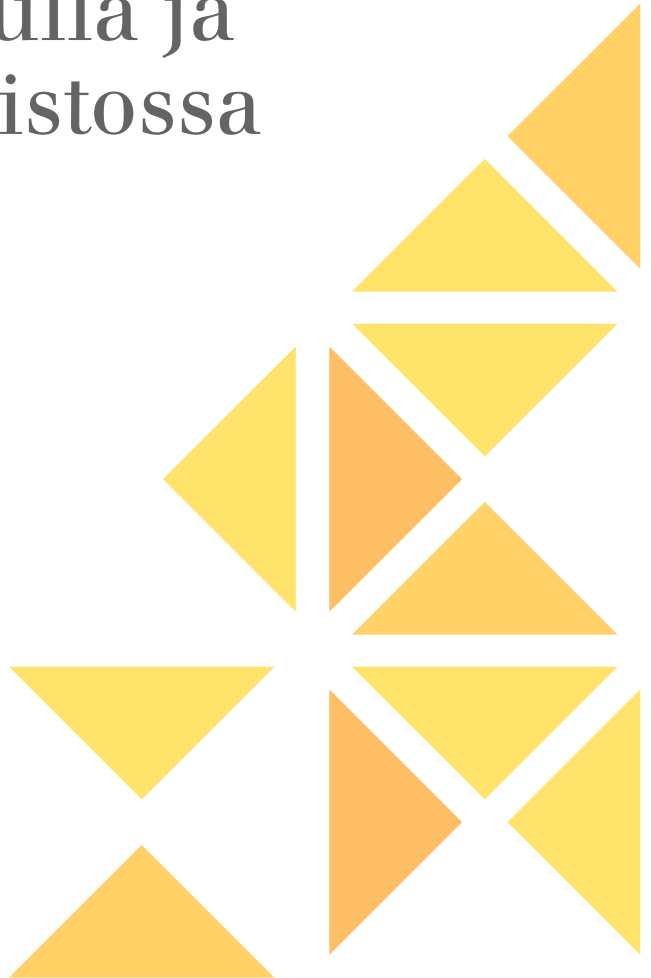




Vaasan yliopisto
LEVÓN-INSTITUUTTI

ANNA MARTIN
RIIA METSÄLÄ
OTTO SUOJANEN
ARTTU VAINIO

Kieliosaamisen tarpeet Vaasan seudulla ja Vaasan yliopistossa



Anna Martin – Riia Metsälä – Otto Suojanen – Arttu Vainio

Kieliosaamisen tarpeet Vaasan seudulla ja Vaasan yliopistossa

Vaasan yliopisto Levón-instituutti

Vaasa 2013

Toimittaja / Editor: Pekka Peura
Taitto / Layout: Waasa Graphics Oy
Osoite / Address: Vaasan yliopisto, Levón-instituutti /
University of Vaasa, Levón Institute
PL 700 / P.O. Box 700
65101 Vaasa, Finland

Vaasan yliopisto. Levón-instituutin julkaisuja 138. Vaasa 2013.
ISBN 978-952-476-474-2 (painettu)
ISBN 978-952-476-475-9 (verkkojulkaisu)
ISSN 1457-8913 (painettu)
ISSN 2341-6238 (verkkojulkaisu)
© Vaasan yliopisto Levón-instituutti

Esipuhe

Työelämä on kansainvälistynyt muutaman viime vuosikymmenen aikana voimakkaasti, minkä vuoksi kieliosaamista tarvitaan työelämässä niin organisaatioiden sisäisessä kuin niiden välisessä viestinnässä. Globalisaation vaikutukset ovat havaittavissa myös vapaa-ajalla, sillä ihmiset matkustavat entistä enemmän ja erilaiset tekniset sovellukset mahdollistavat yhteydenpidon helposti eri puolille maailmaa. Kielten osaaminen auttaa niin yksilöitä kuin yrityksiäkin menestymään kansainvälisessä kilpailussa.

Vaasan yliopiston Levón-instituutin tavoitteena oli selvittää millaisia kieliosaamiseen liittyviä tarpeita työelämässä Vaasan seudulla on, ja myös sitä onko lähitulevaisuudessa odotettavissa muutoksia aihepiiriin liittyen. Tutkimusongelmaa tarkasteltiin alueen työnantajien, yliopistojen asiantuntijoiden, Vaasan yliopiston opiskelijoiden ja sieltä valmistuneiden alumnien näkökulmasta. Opiskelija- ja alumni-näkökulma huomioimalla selvitettiin lisäksi sitä, miten yliopiston tarjoamat opinnot vastaavat työelämän tarpeita.

Tutkimuksen aineistonkeruu toteutettiin kevään ja kesän 2013 aikana. Yliopistojen asiantuntijoita haastateltiin. Työnantajaedustajien haastatteluihin osallistui suurimpia työnantajia sekä julkiselta että yksityiseltä sektorilta. Opiskelijoita ja alumneja lähestyttiin kyselyillä. Myös opiskelijoita haastateltiin. Tutkimushanketta varten perustettiin ohjausryhmä, jonka muodostivat dekaani Hannu Katajamäki ja varadekaani Nina Pilke filosofisesta tiedekunnasta sekä Kielipalvelut-yksikön ma. johtaja Sirpa Sipola. Ohjausryhmän jäsenet edistivät tutkimuksen etenemistä ja raportin sisällön muotoutumista omalla asiantuntijapanoksellaan. Tutkimuksen suunnittelusta vastasivat tutkimuspäällikkö Arttu Vainio ja projektitutkija Anna Martin. Tutkimuksen toteuttivat ja aineiston analysoinnista ja raportoinnista vastasivat pääasiassa projektitutkija Anna Martin ja projektitutkija Riia Metsälä. Projektiavustaja Otto Suojanen toteutti opiskelijakyselyaineiston analysoinnin ja raportoinnin. Yliopisto-opettaja Simone Sundqvist käänsi tiivistelmän englannin ja ruotsin kielille. Kiitos kaikille edellä mainituille tahoille sekä kyselyihin ja haastatteluihin osallistuneille.

Vaasassa syyskuussa 2013

Jukka Peltoniemi
Levón-instituutin johtaja

Sisältö

Esipuhe.....	2
Tiivistelmä.....	7
Sammanfattning.....	9
Summary	11
1. JOHDANTO	13
1.1 Tutkimuksen tavoite.....	14
1.2 Menetelmät ja aineistonkeruu.....	15
1.2.1 Haastattelut	15
1.2.2 Kyselyt	16
2. TAUSTAA TUTKIMUKSELLE	17
2.1 Kieliosaamisen merkitys työelämässä	17
2.2 Opiskelijoiden kieliosaamisen ja työelämän tarpeiden kohtaaminen	18
2.3 Kieliosaamisen kaventuminen	20
2.4 Vaasan seudun erityispiirteet	20
2.5 Kieliopinnot Vaasan yliopistossa.....	21
3. TYÖNANTAJIEN NÄKEMYKSET KIELIOSAAMISEN TARPEISTA	23
3.1 Kieliosaamisen merkitys työelämässä	23
3.1.1 Englanti maailmankielenä.....	23
3.1.2 Toinen kotimainen kieli työelämässä	24
3.1.3 Muiden kielten osaaminen eduksi	25
3.2 Kielitaidon merkitys rekrytoinnissa ja työuralla.....	26
3.2.1 Kielitaidon testaaminen rekrytoinnissa	28
3.2.2 Kieliosaamisen kehittäminen työuran aikana.....	28
3.3 Tarvittava kieliosaamisen taso työelämässä	29
3.3.1 Kulttuuriosaamisen merkitys osana kieliosaamista	31
3.4 Tulevaisuuden kieliosaamisen tarpeet työelämässä	33
3.4.1 Työnantajien näkemykset opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden kieliosaamisesta	35
3.4.2 Kieliosaamiseen liittyvät kehittämissuhteet yliopistoille.....	36
4. ASIANTUNTIJOIDEN NÄKEMYKSET OPISKELIJOIDEN KIELITAIDOSTA JA TYÖELÄMÄN TARPEISTA	38
4.1 Opiskelijoiden kieli- ja viestintätaidot.....	38
4.2 Kieli- ja viestintätaitojen tarpeet työelämässä.....	41
4.3 Tulevaisuuden kieliosaamisen haasteet.....	43
4.3.1 Opintojen kehittäminen työelämää paremmin vastaavaksi	44
5. OPISKELIJOIDEN NÄKEMYKSET TYÖELÄMÄN KIELITAITO- VAATIMUKSISTA JA OMASTA KIELIOSAAMISESTAAN.....	46
5.1 Opiskelijoiden kieliosaaminen	47
5.1.1 Englannin kieli.....	49
5.1.2 Ruotsin kieli	50

5.1.3	Muut kielet	51
5.2	Kielten opiskelu yliopistossa ja vapaa-ajalla	53
5.3	Opiskelijoiden arvio työelämässä tarvittavasta osaamisen tasosta	55
5.4	Opiskelijoiden näkemykset kieliopintojen kehittämisestä Vaasan yliopistossa	56
5.5	Kansainvälisten opiskelijoiden näkemykset kieliosaamisen tarpeisiin Vaasan seudulla	57
6.	ALUMNIEN NÄKEMYKSET KIELIOSAAMISEN TARPEISTA TYÖELÄMÄSSÄ.....	59
6.1	Kielten opiskelu Vaasan yliopistossa	60
6.2	Työelämän kieliosaamisen tarpeet.....	61
6.3	Työnantajien asettamat kielitaitovaatimukset.....	63
7.	YHTEENVETO	65
7.1	Työelämän kielitaitotarpeet	65
7.2	Kieliosaamisen taso ja muut erityispiirteet.....	67
7.3	Tulevaisuuden haasteet	68
8.	JOHTOPÄÄTÖKSET	69
	LÄHTEET	71
	LIITTEET	72

Tiivistelmä

Tutkimuksessa selvitettiin, millaisia kieliosaamiseen liittyviä tarpeita Vaasan seudun suurimmilla työnantajilla on ja onko tarpeisiin odotettavissa muutoksia. Lisäksi tutkimuksessa pohdittiin, miten yliopistot voivat entistä paremmin valmistaa opiskelijoitaan kohtaamaan kieliosaamiseen liittyviä haasteita työelämässä. Tutkimusongelmaa lähestyttiin neljän eri kohderyhmän kautta, mikä mahdollisti aihepiirin monipuolisen tarkastelemisen. Työnantajaedustajia, yliopistojen asiantuntijoita ja Vaasan yliopiston opiskelijoita haastateltiin. Lisäksi Vaasan yliopiston opiskelijoille ja alumneille toteutettiin sähköinen kysely.

Työelämä on kansainvälistynyt, minkä vuoksi kieliosaamiseen liittyvät tarpeet ovat kasvaneet. Tarpeet vaihtelevat organisaatio- ja työtehtäväkohtaisesti – joissain tehtävissä jonkun tietyn kielen osaamisella on suuri merkitys, kun taas toisissa tehtävissä kielten osaamisen merkitys on vähäinen. Englannin kieli maailmankielenä on kiistaton, mutta muiden vieraiden kielten, kuten ruotsin, saksan, espanjan, venäjän, kiinan, italian tai ranskan, osaaminen voi olla meriitti työelämässä. Tämä riippuu siitä, minkä organisaation näkökulmasta tilannetta tarkastellaan. Esimerkiksi ruotsin kielen osaamista tarvitaan Vaasan seudulla etenkin julkisen sektorin organisaatioissa, mutta josain määrin myös yksityisellä sektorilla.

Työelämässä arvostetaan sujuvaa kielitaitoa, jolla tarkoitetaan ammattikielen hallintaa sekä kykyä kommunikoida vieraalla kielellä. Työnantajaedustajien mukaan opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden kieliosaaminen on keskimäärin varsin hyvällä tasolla. He kuitenkin painottavat, että ammattisanaston hallintaa sekä kieli- ja viestintäosaamista on mahdollista kehittää ja monipuolistaa opintojen aikana esimerkiksi suorittamalla substanssiopintoja vieraalla kielellä, toimimalla kansainvälisissä tiimeissä ja hankkimalla kokemuksia ulkomailla. Opiskelijat suhtautuvat työelämän kieliosaamiseen liittyviin vaatimuksiin realistisesti ja kokevat englannin kielen osaamisensa vastaavan jo tällä hetkellä työelämän vaatimuksia, vaikkakin etenkin viestintä- ja kommunikaatioaidoissa halutaan edelleen kehittyä. Muiden vieraiden kielten osaaminen on keskimäärin heikompa.

Tutkimustuloksista ilmenee, että englannin kieli nähdään merkittävimpänä kielenä työelämässä tulevaisuudessakin. Muiden vieraiden kielten, kuten venäjän, espanjan, portugalin ja kiinan kielten merkityksen arvioidaan kasvavan, mutta niihin liittyvät osaamistarpeiden muutokset ovat kuitenkin vaikeasti ennustettavissa. Esimerkiksi yksityisellä sektorilla tarpeeseen vaikuttavat yritysten strategiset muutokset, joiden vuoksi esimerkiksi markkina-alueet voivat muuttua hyvinkin nopealla aikataululla. Ruotsin kielen merkityksen uskotaan säilyvän nykyisellä tasolla tulevaisuudessakin etenkin Vaasan

seudulla ja muilla kaksikielisillä alueilla Suomessa.

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan tehdä seuraavia suosituksia Vaasan yliopiston kielten opetuksen kehittämiseen liittyen. Ensiksi, Vaasan yliopisto voisi nykyistä enemmän hyödyntää alueensa kaksikielisyyden mukanaan tuomaa erityisyyttä profiloituessaan, esimerkiksi kehittämällä yhteistyötä alueen muiden korkeakouluyksiköiden kanssa. Toiseksi, opiskelijoita tulisi kannustaa englannin kielen ohella myös muiden vieraiden kielten osaamisen kehittämiseen, sillä työelämässä arvostetaan monipuolista kielitaitoa. Kolmanneksi, kielten integroiminen entistä tiiviimmin osaksi substanssiopintoja palvelisi sekä opiskelijoiden tarpeita että työnantajien odotuksia paremmin. Neljänneksi, tulisi pohtia sellaisia kommunikaatio- ja viestintätaitoihin liittyviä kielenoppimisen menetelmiä, joilla opiskelijoiden osaamista saataisiin nostettua vastaamaan paremmin työelämän tarpeita.

Sammanfattning

Undersökningen klargjorde vilka slags språkkunskaper de största arbetsgivarna i Vasaregionen har behov av och om de här behoven kommer att förändras. Dessutom tog man i undersökningen ställning till hur universiteten ytterligare kunde förbereda sina studerande på att bättre möta språkkunskapsrelaterade utmaningar i arbetslivet. För att på ett mångsidigt sätt granska frågan tillfrågades fyra olika målgrupper. Representanter för arbetsgivarna, experter vid universiteten samt studenter vid Vasa universitet intervjuades. Dessutom genomfördes en elektronisk enkät som riktades till studerande vid Vasa universitet och alumner.

Arbetslivet har internationaliserats vilket medfört att de språkkunskapsrelaterade behoven har ökat. Behoven varierar enligt organisation och uppgift – i vissa uppgifter har ett särskilt språk stor betydelse medan språkkunskaper i andra uppgifter har liten betydelse. Engelska som världsspråk har en obestridlig position men kunskaper i övriga främmande språk så som svenska, tyska, spanska, ryska, italienska eller franska kan vara en merit i arbetslivet. Det här beror på ur vilken organisations perspektiv man granskar situationen. Till exempel behövs kunskaper i svenska i synnerhet inom den offentliga sektorns organisationer i Vasaregionen men även i någon mån inom den privata sektorn.

I arbetslivet värdesätts flytande språkkunskaper vilket avser att man behärskar fackspråk samt kan kommunicera på ett främmande språk. Enligt arbetsgivarrepresentanterna befinner sig studenternas samt de nyutexaminerades språkkunskaper på en rätt god nivå. De betonar dock att det är möjligt att utveckla samt skaffa sig mångsidigare språkkunskaper, kommunikationsfärdigheter och att bättre behärska fackspråk under studietiden genom att avlägga substansstudier på ett främmande språk, fungera i internationella team och skaffa sig erfarenhet utomlands. Studenterna förhåller sig realistiskt till kraven på språkkunskaper i arbetslivet och upplever att deras kunskaper i engelska redan nu motsvarar kraven i arbetslivet trots att de speciellt vill utveckla sina kommunikationsfärdigheter. Kunskaperna i övriga främmande språk är i genomsnitt svagare.

Av undersökningsresultaten framgår att engelska även i framtiden betraktas som det mest betydande språket i arbetslivet. Betydelsen av övriga främmande språk som t.ex. ryska, spanska, portugisiska och kinesiska tros öka men förändrade kunskapsbehov i dessa språk är svår-förutspådda. I synnerhet inom den privata sektorn påverkas behovet av företagets strategiska förändringar vilka innebär att marknadsområdena kan förändras mycket snabbt. Det svenska språkets betydelse tros kvarstå på nuvarande nivå i synnerhet i Vasatrakten och övriga tvåspråkiga områden i Finland.

På basis av undersökningsresultaten kan man rekommendera följande för att utveckla språkundervisningen vid Vasa universitet. För det första kunde Vasa universitet då det profilerar sig i högre grad utnyttja särdragen som regionens tvåspråkighet skänker. Det här kunde t.ex. ske genom att utveckla samarbetet med de övriga högskoleenheterna i området. För det andra borde studenterna uppmuntras att vid sidan av engelskan även utveckla kunskaper i andra främmande språk eftersom man i arbetslivet värdesätter mångsidiga språkkunskaper. För det tredje skulle en starkare integrering av språkundervisning som en del av substansstudier bättre tjäna studenternas behov samt arbetsgivarnas förväntningar. För det fjärde borde man analysera hurdana språkinlärningsmetoder kunde förstärka studenternas kommunikationsfärdigheter så att dessa bättre kunde motsvara behoven i arbetslivet.

Summary

The survey clarified which kind of language skills related needs the biggest employers in the Vaasa region have and whether changes are to be expected. The survey also considered how the universities could prepare their students even better to face the language skills challenges in working life. The research problem was approached through four different target groups which enabled a diversified way of examining the problem. Representatives of employers, experts from the universities and students at The University of Vaasa were interviewed. In addition, an electronic survey was administered to the students and alumni of The University of Vaasa.

Working life has become increasingly international and therefore the needs for language skills have increased. The needs vary according to organizations and tasks – in certain tasks skills in a specific language has great importance whereas the importance of language skills is low in other tasks. English as the global language has an indisputable position but skills in other foreign languages such as Swedish, German, Russian, Chinese, Italian or French can be a merit in working life. This depends on from which organization's perspective the situation is examined. Swedish skills are e.g. needed in the Vaasa region, particularly in public sector organizations but to some extent in the private sector as well.

Fluent language skills are appreciated in working life, which refers to a command of language for professional purposes and the ability to communicate in a foreign language. According to the employer representatives the language skills of students and recent graduates are on a quite good level. They do, however, emphasize that it is possible to develop and acquire more versatile language and communication skills as well as a better command of professional language during the studies e.g. by completing core subject studies in foreign languages, by participating in international teams and gaining experience abroad. Students have a realistic attitude to the language skills requirements of working life and they feel that their English skills already meet these requirements although they wish to develop especially their communication skills further. Other foreign language skills are weaker on average.

The survey results reveal that English is seen as the most significant language in working life in the future as well. The importance of other foreign languages such as Russian, Spanish, Portuguese and Chinese is estimated to increase but changes in the need for skills in these languages are still difficult to predict. Especially in the private sector the need is affected by the companies' strategic changes, which is why the market areas may change in very short time. The importance of the Swedish language is estimated to remain at its present level in

the future as well, especially in the Vaasa region and in other bilingual regions in Finland.

Based on the survey results the following recommendations can be made for developing the language teaching at The University of Vaasa. First, when profiling itself, The University of Vaasa could to a larger extent than currently, utilize the special characteristics that the region's bilingualism brings. This could be done e.g. by developing the cooperation with the other higher education institutions in the area. Second, students should be encouraged to develop other foreign language skills in addition to English, as wide multilingual competence is valued in working life. Third, integrating languages more strongly as a part of the core subject studies would better serve students' needs and employers' expectations. Fourth, considerations should be devoted to which language learning methods would strengthen students' communication skills so that these could correspond better to the needs of working life.

1. JOHDANTO

Kieliosaamisen ja kulttuurien tuntemuksen merkitys on kasvanut voimakkaasti 2000-luvulla ja niistä on tullut monelle arkipäivää niin työelämässä kuin vapaa-ajallakin. Monille yksityisen ja julkisen sektorin organisaatiolle kielitaitoinen henkilöstö on merkittävä tekijä menestymisen kannalta. Aihe on ajankohtainen erityisesti Vaasassa, jossa vientiyritysten määrä suhteessa alueella asuvaan väestöön on Suomen korkein. Vaasan seutu on valtakunnallisesti tunnettu energiaklusteristaan, jonka tuotteista ja palveluista 70 prosenttia menee vientiin. Energiaklusteri muodostuu muutaman suuren yrityksen ympärille, mutta siihen kytkeytyy alihankintaverkoston kautta yhteensä noin 120 yritystä. Tämä luo kansainvälisen ilmapiirin koko alueelle ja sen eri toimijoille. Työelämä kehittyä, joten on tärkeää, että ammatti- ja kielitaitoisia osaajia on saatavilla työelämän tarpeisiin myös tulevaisuudessa. (Vaasan kaupunki 2013a.)

Korkeakoulut vaikuttavat aluekehitykseen kouluttamalla osaajia paikallisiin, alueellisiin ja kansainvälisiin tarpeisiin. Vaasan yliopisto pyrkii toiminnallaan osallistumaan alueen kehittämiseen, elinkeinoelämän verkostoihin sekä tutkimustulosten hyödyntämiseen ja levittämiseen. Yliopiston painoalat (energia, johtaminen, monikielisyys ja rahoitus) tukevatkin alueen voimavaroja hyvin. Kuten Vaasan seudulla, myös Vaasan yliopistossa korostetaan kansainvälisyyttä. Tämä näkyy yliopiston kaikilla osa-alueilla, esimerkiksi yliopiston kansainvälisissä suhteissa, kansainvälisen henkilökunnan määrässä, ja myös siinä, että kaikkiin tutkintoihin on sisällytetty kansainvälistymisosisio. (Vaasan yliopisto 2012a.)

Tämä tutkimus keskittyy tarkastelemaan Vaasan yliopiston ja työelämän välistä suhdetta kielten opiskeluun ja osaamiseen liittyen sekä sitä, miten opiskelijoiden kieliosaaminen vastaa työelämän tarpeita. Lähtökohtana tutkimukselle on työelämän kansainvälistymisen aiheuttamat muutokset kieliosaamiseen liittyen ja toisaalta se, miten suomalaisen koulutusjärjestelmän muutokset ovat vaikuttaneet kysynnän ja tarjonnan kohtaamiseen – onko esimerkiksi englannin kielen osaamisen vahvistuminen vaikuttanut muiden vieraiden kielten osaamiseen.

Aihepiiriä on selvitetty jonkin verran aikaisemmissa tutkimuksissa ja selvityksissä. Niissä aihetta on lähestytty usein koulutusalojen näkökulmasta, eli miten tietyn alan opiskelijat itse kokevat vastaavansa työelämän kieliosaamiseen liittyviin tarpeisiin. Tässä tutkimuksessa aihepiiriä tarkastellaan alueellisesta näkökulmasta, jossa painopisteenä on sekä Vaasan seutu että Vaasan yliopisto.

Tutkimus antaa ajankohtaista tietoa siitä, minkä kielten osaajia työelämässä tarvitaan ja millaista kieliosaamista työnantajat arvostavat. Tutkimustuloksia voidaan tarkastella erilaisissa yhteyksissä ja

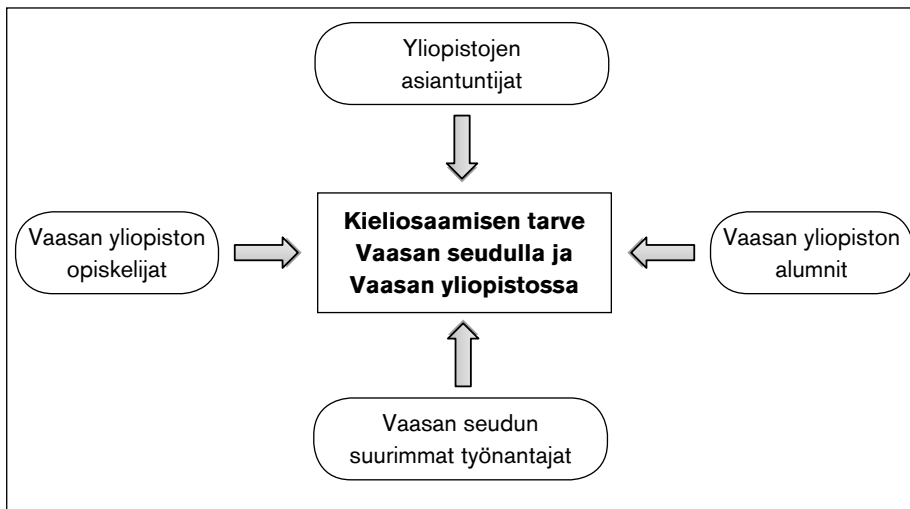
niiden avulla voidaan luoda suuntaviivoja tulevaisuuden kehittämisuunnitelmiin, esimerkiksi koulutusohjelmia ja yksittäisiä opintojaksoja kehitettäessä. Toisaalta myös yksityiset henkilöt voivat hyödyntää tutkimustuloksia.

1.1 Tutkimuksen tavoite

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia kieliosaamiseen liittyviä tarpeita Vaasan seudun suurimmilla työnantajilla on, sekä pohtia miten yliopistot voivat valmistaa opiskelijoitaan kohtaamaan työelämän tarpeita. Vaasan seudulla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa Vaasaa ja sen välitöntä lähiympäristöä. Tutkimuksen avulla pyritään:

- tunnistamaan ne kielet, joita Vaasan suurimmat työnantajat ja muut toimijat pitävät toimintansa kannalta tärkeinä
- selvittämään yliopiston ja työnantajien näkökulmasta sitä, mikälaista kieliosaamista työelämässä arvostetaan
- pohtimaan kieliosaamisen kysynnän ja tarjonnan välistä suhdetta Vaasan seudulla, ja pyrkiä sitä kautta tunnistamaan mahdollisia kieliosaamisen kehittämiseen liittyviä osa-alueita yliopistojen koulutusohjelmissa.

Tutkimusongelmaa lähestytään neljän eri kohderyhmän avulla (kuva 1). Työnantajanäkökulmaa selvitetään sekä julkisten että yksityisten organisaatioiden kautta, jolloin saadaan mahdollisimman laaja näkökulma erilaisista lähtökohdista toimivista työnantajasektorin edustajista. Asiantuntijoilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa yliopistoyksiköiden opetus- tai muuta aihepiiriin kanssa tekemisissä olevaa henkilökuntaa. Opiskelijakyselyllä ja -haastatteluilla selvitetään, miten opiskelijoiden kieliosaaminen vastaa työnantajien tarpeita. Alumnien kautta aihepiiriä pystytään lähestymään siitä näkökulmasta, miten yliopiston ja työelämän välinen yhteys käytännössä toimii kieliosaamisen kannalta. Tutkimuksessa aihepiiriin perehdytään pääosin niiden opiskelijoiden näkökulmasta, joiden äidinkieli on suomi. Joiltain osin aihepiiriä sivutaan myös äidinkieleltään ruotsinkielisten näkökulmasta.



Kuva 1. Tutkimukseen osallistuneet tahot.

1.2 Menetelmät ja aineistonkeruu

Tutkimus kieliosaamisen tarpeista Vaasan seudulla ja Vaasan yliopistossa perustuu useassa vaiheessa koottuun aineistoon ja eri aineistonkeruumenetelmien rinnakkaiseen käyttöön mahdollisimman laajan näkökulman saamiseksi. Ensimmäisessä vaiheessa aiheeseen perehdyttiin aikaisempien tutkimusten avulla. Tämän jälkeen valmisteltiin kyselylomake opiskelijoille ja alumneille sekä teemahaastattelurungot työnantajille, asiantuntijoille ja opiskelijoille. Aineistonkeruu tapahtui keväällä ja kesällä 2013. Aineiston analysointi ja tulosten raportointi valmistuivat elokuun 2013 lopussa.

1.2.1 Haastattelut

Työnantajaedustajien haastattelut

Tutkimuksen kohderyhmäksi valikoitiin Vaasan seudun suurimpia kansainvälisesti toimivia työnantajia, sillä kieliosaamiseen liittyvät tarpeet koskettavat erityisesti niitä. Kohderyhmäjoukkoa täydennettiin kahdella palvelualan yrityksellä, kahdella alueellisesti vaikuttavalla asiantuntijaorganisaatiolla sekä kolmella julkisen sektorin organisaatiolla. Haastatteluihin osallistui yhteensä 19 henkilöä 15 eri organisaatiosta. Haastattelut henkilöt edustivat organisaatioiden johtoa sekä rekrytoinnin ja henkilöstön kehittämisen asiantuntijoita. Haastattelut suoritettiin pääosin touko–kesäkuun 2013 aikana. Lista tutkimuksessa mukana olleista organisaatioista on liitteessä 1, teemahaastattelurunko liitteessä 2.

Asiantuntijahaastattelut

Asiantuntijoilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa yliopistojen (Vaasan yliopisto, Åbo Akademi, Svenska handelshögskolan) koulutusalojen opetushenkilöstöä sekä muun henkilöstön edustajia. Haastatteluihin osallistuneet 19 asiantuntijaa edustivat pääasiassa Vaasan yliopistoa (kauppatieteet 5, kielet ja viestintä 5, tekniikka 3, hallintotieteet 2 sekä yliopistopalvelut 2). Haastattelut tehtiin huhti-kesäkuun 2013 aikana. Teemahaastattelurunko on liitteessä 3.

Opiskelijahaastattelut

Opiskelijahaastatteluiden tarkoituksena oli syventää opiskelijoille suunnatun kyselyn teemoja. Haastattelut 19 opiskelijaa ilmaisivat kiinnostuksensa haastatteluun osallistumisesta opiskelijakyselyn yhteydessä. Osa toukokuussa 2013 tehdyistä haastatteluista suoritettiin ryhmähaastatteluina, osa yksilöhaastatteluina. Kansainvälisten opiskelijoiden näkökulma huomioitiin haastatteleamalla kuutta Vaasan yliopiston kansainvälistä tutkinto-opiskelijaa. Haastattelupyynnö lähetettiin kansainvälisille opiskelijoille suunnatun sähköpostilistan kautta. Teemahaastattelurunko on liitteessä 4.

1.2.2 Kyselyt

Kysely alumneille

Vaasan yliopistosta valmistuneiden alumnien näkökulmia selvitettiin sähköisellä kyselyllä (liite 5). Kysely toteutettiin Survey Pal -ohjelmalla. Linkki kyselyyn lähetettiin alumnipostin mukana niille Vaasan yliopistosta valmistuneille, jotka olivat mukana alumnipostilistalla (noin 800 alumnia). Tieto kyselystä lähetettiin myös Vaasan yliopistoseuran aktiivien sähköpostilistalle, johon kuuluu noin 60 henkilöä. Lisäksi tieto kyselystä julkaistiin Vaasan yliopiston alumnien Facebook-sivustolla. Kysely toteutettiin toukokuussa 2013.

Kysely opiskelijoille

Opiskelijoille suunnattu kysely (liite 6) toteutettiin huhtikuussa 2013 lähettämällä sähköpostiviesti läsnäoleville Vaasan yliopiston perus- ja jatkotutkinto-opiskelijoille (yhteensä 4 583 vastaanottajaa). Kysely toteutettiin Survey Pal -ohjelmalla. Viestissä kerrottiin tutkimuksesta ja pyydettiin vastaamaan linkissä olevaan kyselyyn. Tieto kyselystä oli nähtävillä myös opiskelijaportalissa. Lisäksi tietoa jaettiin opiskelijoille joidenkin koulutusohjelmien omien sähköpostilistojen kautta. Kyselyn teemat liittyivät kieliopintoihin, kieliosaamiseen ja näkemyksiin työelämän kieliosaamisen tarpeista.

2. TAUSTAA TUTKIMUKSELLE

2.1 Kieliosaamisen merkitys työelämässä

Suomi on riippuvainen viennistä, kansainvälisistä markkinoista sekä niillä menestyvistä, kansainvälisesti kilpailukykyisistä yrityksistä. Viennin osuus Suomen bruttokansantuotteesta oli vuonna 2012 noin 30 prosenttia. Hieman yli puolet Suomen viennistä suuntautuu Euroopan unionin sisämarkkinoille. Euroopan unionin ulkopuolelle suuntautuvassa viennissä etenkin Venäjän kaupalla on suuri merkitys, sillä Venäjä on Suomen toiseksi suurin (10 % kokonaisviennistä) vientikohde Ruotsin jälkeen (Tilastokeskus 2013a; Tulli 2013). Suomen kilpailuasema on maailmalla vahva muun muassa monilla kone- ja metallituoteteollisuuden aloilla, metsäteollisuudessa, tieto- ja viestintätekniikassa sekä erilaisissa ympäristötekniologian sovelluksissa (Elinkeinoelämän keskusliitto 2013).

Kieliosaamisen tarpeet ovat kasvaneet työelämän kansainvälistymisen myötä, minkä vuoksi työntekijöiden odotetaan olevan kielitaitoisia. Kielitaitoa pidetään yhä useammin osana ammattitaitoa, ei erityistaitona. Yritysten kansainvälistyessä myös niiden rekrytointiprosessit ovat kansainvälistyneet ja esimerkiksi työpaikkailmoitukset julkaistaan yhä useammin englannin kielellä. Hakijoiden kielitaitoa myös arvioidaan hakuprosessin aikana eri tavoin. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2009: 5, 9.)

Sajavaaran ja Salon (2007: 246–247) mukaan kielitaidon arviointi rekrytointitilanteissa on koettu haasteelliseksi, koska yhtenäisen taitotasoaasteikon hyödyntäminen on ollut kirjavaa. Työelämässä tarvittaisiinkin kouluttajien, opiskelijoiden ja työnantajien yhteinen näkemys kieliosaamisen tasoista. Yhtenä mahdollisuutena nähdään se, että toimijat ottaisivat käyttöön Euroopan neuvoston kehittämän kielten oppimiseen, opetukseen ja arviointiin rakennetun yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen (EVK). EVK on kuusiportainen asteikko (A1-C2), joka mittaa viestinnästä selviytymistä (liite 7). Arviointikehyksen järjevä hyödyntäminen edellyttää kuitenkin sitä, että saatavilla olevan kielikoulutuksen tulisi vastata työelämän tarpeita. Kieliosaamisen ja työelämän vaatimusten välistä kehitystä tulisikin tutkia ja seurata systemaattisesti, jotta kieliosaamisella voitaisiin vastata työelämän tarpeisiin. Haasteena on se, että kielitaidon tarpeet vaihtelevat eri tehtävissä ja organisaatioissa – osa tarvitsee vierasta kieltä työssään vain satunnaisesti kun taas osalla vieraankielen käyttö työtehtävissä on päivittäistä.

Arviointikehikkojen käyttö on yleistä etenkin korkeakouluissa. Esimerkiksi Vaasan yliopiston Kielipalvelut-yksikkö hyödyntää EVK:tä opiskelija-arvioinneissa ja kielikurssien suunnittelussa. Ruotsin kielien opinnoissa on käytössä EVK:een perustuva ”Korkeakouluopiskeli-

joiden ruotsin kielen taidon arviointi” (KORU-taitotasokuvaus), jonka tavoitteena on yhtenäistää eri korkeakoulujen ruotsin kielen tason arviointia. Yhtenäinen taidon arviointi perustuu ”Korkeakoulujen ruotsin kielen suoritusten yhteismitallisuuden kehittäminen” -hankkeeseen (KORU-hanke), joka toteutettiin vuosina 2003–2005. (Ks. Elsinen & Juurakko-Paavola 2006.)

2.2 Opiskelijoiden kieliosaamisen ja työelämän tarpeiden kohtaaminen

Työelämän kieliosaamiseen liittyviä tarpeita ja valmistuneiden kykyä vastata niihin on selvitetty jonkin verran aikaisemmissa tutkimuksissa ja selvityksissä. Niissä on lähestytty aihepiiriä lähinnä koulutusaloittain. Tässä tutkimuksessa tarkoituksena on tuottaa alueen tarpeita kuvaava selvitys Vaasan seudun ja Vaasan yliopiston näkökulmasta.

Elinkeinoelämän keskusliiton (2009: 5–6) toteuttaman kyselyn tulosten mukaan työelämässä tarvittavia kieliä asiantuntija- ja toimihenkilötehtävissä ovat englannin, ruotsin, venäjän ja saksan kielet. Asiantuntijatehtävissä englannin kielen osaamista pidettiin yleisvalmiutena. Työntekijätehtävissä englannin kielen osaamista pidettiin yleisvalmiutena. Työntekijätehtävissä englannin, ruotsin ja venäjän merkitys korostui. Tutkimuksen aineisto oli kerätty Elinkeinoelämän keskusliiton jäsenyrityksiltä.

Elsinen (2001: 228–230, 242–244) selvitti tutkimuksessaan 2000-luvun alussa Joensuun yliopiston opiskelijoiden näkemyksiä kieliosaamisen tarpeista yksityiselämässä, opinnoissa ja työelämässä. Opiskelijat uskoivat selviävänsä melko vähällä kielitaidolla yksityiselämässään, mutta tarvitsevansa hyvää kielitaitoa työelämässä. Valtaosa tutkimukseen vastanneista arvioi tarvitsevansa työelämässä vähintään kahta, jotkut jopa kolmea tai neljääkin eri kieltä. Lukumääräisesti suurin koettu kielitaidon tarve tuli esiin humanistisen tiedekunnan opiskelijoiden vastauksissa. Tutkimustulosten mukaan opiskelijat pitivät kielten osaamista keskeisenä elämässään ja näkivät englannin tärkeimpänä kielenä sekä työ-, yksityis- että opiskeluympäristössä. Myös ruotsin ja saksan kielten merkitys nousi esiin. Muita tarvittavia kieliä olivat ranskan ja venäjän kielet. Tutkimukseen vastanneiden joukossa korostui erityisesti kielitaidon tarve opinnoissa ja työelämässä, sillä kielitaito nousi esiin osana ammattitaitoa ja kieltenopiskelu merkityksellisenä osana opintoja.

Turun kauppakorkeakoulun selvityksessä (Ruska-Becker & Schlachbach 2011: 45) tarkasteltiin vuonna 2007 kerätyn kyselyaineiston pohjalta Turun kauppakorkeakoulusta valmistuneiden kauppatieteiden maistereiden kokemuksia kieliosaamisen tarpeista työelämässä. Selvityksessä korostui englannin kielen merkitys useimmilla eri aloilla työtehtävistä riippumatta. Myös havainnot monipuolisen kielitaidon

tarpeellisuudesta nousivat esiin. Selvityksen mukaan valmistuneet maisterit pitivät kieli- ja kulttuuriosaamista erittäin tärkeänä.

Järllström, Piekkari ja Jokinen (2011: 28, 40) ovat selvittäneet Suomen Ekonomiliiton jäsenten näkökulmia kielitaitoon ja kieliosaamiseen. Tutkimustulokset osoittavat, että ekonomien kielitaito ja kieliosaamisen taso ovat vahvoja. Kyselyyn vastanneista yli puolet (52,4 %) osasi jopa viittä kieltä (vastaajan äidinkieli on laskettu mukaan osattujen kielten lukumäärään). Kuuden kielen osaajat olivat jo harvinaisuus jääden 1,4 prosenttiin. Omasta äidinkielestä riippumatta englannin kielen osaamista pidettiin työuran kannalta hyödyllisimpänä. Englannin kielen jälkeen suomenkieliset korostivat venäjän kielen, ruotsinkieliset suomen kielen ja kaksikieliset saksan ja ranskan kielten hyödyllisyyttä työurallaan. Vastaajat arvioivat taitonsa hyväksi erityisesti englannin kielessä, mutta muiden kielten osalta osaamisen tasossa olisi sen sijaan kehitettävää.

Pilke ja Angervo (2011: 121, 127–128) ovat selvittäneet Vaasan yliopiston opiskelijoiden näkemyksiä omasta kielitaidostaan sekä kaksikielisen koulutuksen (suomi-ruotsi) mahdollisuuksista ja haasteista. Tuloksista selviää, että Vaasan yliopiston opiskelijoiden englannin kielen osaaminen oli erinomaisella tasolla, sillä lähes 90 prosenttia vastaajista arvioi englannin kielen suullisen ja kirjallisen taitonsa vähintään hyväksi. Ruotsin kielen osalta osaaminen ei yltänyt englannin kielen tasolle, sillä vain 58 prosenttia vastaajista arvioi kirjallisen taitonsa vähintään hyväksi. Ruotsin suullisen taidon osalta tilanne oli heikompi, sillä 50 prosenttia vastaajista arvioi suullisen kieliosaamisen tasolle hyvä. Yli kolmasosa vastaajista ilmoitti haluavansa opiskella saksan ja espanjan kieliä lisää. Tutkimustuloksista kävi ilmi, että kaksikielisellä koulutuksella on aluesidonnainen merkitys rekrytointitilanteessa, jolloin se voi nousta kilpailuvaltiksi yksilön näkökulmasta. Yliopiston kannalta kaksikielinen koulutus voitiin puolestaan nähdä profiloivana tulevaisuuden yhteistyömahdollisuutena ja vahvuutena, joka saattaa lisätä opiskelijoiden kiinnostusta yliopistoa kohtaan.

Elinkeinoelämän keskusliiton (2009: 9) selvityksen mukaan työnantajat arvostavat ennen kaikkea työntekijän rohkeutta käyttää kieltä erilaisissa viestintätilanteissa. Tällä tarkoitetaan sitä, että henkilö pystyy ottamaan sujuvasti osaa keskusteluun, ilmaisemaan asioita ymmärrettävästi ja vakuuttavasti sekä rakentamaan luottamusta vastapuolen kanssa. Kielitaidon lisäksi kyse on laajemminkin viestintäosaamisesta, kuten kulttuuriosaamisesta, kyvystä käydä dialogia, argumentoida sekä väitellä.

2.3 Kieliosaamisen kaventuminen

Englannin kielen merkitys maailmankielenä on huomattava. Suomessa sitä opiskelee ensimmäisenä vieraana kielenään (A1) noin 95 prosenttia koululaisista. Sen sijaan muiden vapaaehtoisten (A2) ja valinnaisien (B2) kielten, kuten saksan, ranskan tai venäjän kielten opiskelu on vähentynyt. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2009: 16.)

Opetushallituksen selvityksen (2011: 65–66) mukaan ruotsin kielen osaamisessa on havaittu heikentymistä 2000-luvulla. Oppilaiden ruotsin kielen opiskelu on tavallisesti alkanut peruskoulun seitsemänneltä luokalta lähtien, esimerkiksi vuonna 2007 yli 90 prosenttia oppilaisista aloitti ruotsin kielen opiskelun seitsemännellä luokalla. Samana vuonna viidenneltä luokalta lähtien ruotsia opiskeli 7,5 prosenttia oppilaisista, kun taas kolmannella luokalla ruotsin opiskelun aloitti vain 1,3 prosenttia oppilaisista. Ylioppilastutkinnon muuttuminen aiempaa valinnaisemmaksi vuonna 2004 vaikutti lukio-opiskelijoiden halukkuuteen kirjoittaa toinen kotimainen kieli ylioppilaskirjoituksissa. Esimerkiksi vuonna 2008 peräti 40 prosenttia jätti kirjoittamatta toisen kotimaisen kielen ylioppilaskirjoituksissa.

Ruotsin kielessä tapahtunut kielitaidon heikkeneminen on huomattu myös yliopistoissa. Esimerkiksi Turun kauppakorkeakoulussa ruotsin kielen opintoihin on lisätty valmentava tukikurssi. Näin on käynyt myös muissa yliopistoissa. Harvinaisemmissa kielissä, kuten saksassa ja ranskassa, opiskelijoiden lähtötasotaidot ovat puolestaan muuttuneet yhä heterogeenisemmiksi. Yliopistot ovatkin yhä haasteellisemmän tilanteen edessä joutuessaan pohtimaan, miten taata riittävä kieli- ja kulttuuriosaaminen valmistuville, kun resursseja joudutaan suuntaamaan yhä enemmän tarvittavalle lähtötasolle pääsemiseksi. Seuraamukset näkyvät lopulta työelämässä. Haasteena ovat erityisesti julkisen sektorin viranhaltijat, joille on asetettu kielitaitovaatimukset toisessa kotimaisessa kielessä. (Ruska-Becker & Schlabach 2011: 45.)

2.4 Vaasan seudun erityispiirteet

Vaasan seudun muodostavat Vaasa, Mustasaari, Laihia, Vöyri, Isokyrö, Maalahti ja Korsnäs. Alueella asuu noin 112 000 asukasta. Tässä tutkimuksessa painotus on nimenomaan maakunnan keskuksen, Vaasan, alueella esiintyvistä kieliosaamisen tarpeista suurten työnantajien näkökulmasta.

Väestö- ja työpaikkakehitys on ollut Vaasan seudulla myönteistä 2000-luvulla. Työllisyystilanne on maan kärkitasoa alueelle muodostuneen Pohjoismaiden suurimman energiateknologian keskittymän ansioista. Keskittymä koostuu 120 energia-alan yrityksestä ja 10 000 työntekijästä, mikä tarkoittaa neljäsosaa koko Suomen energia-alan työvoimasta. Energiateknologian keskittymässä toimivissa kansainvä-

lisesti suuntautuneissa yrityksissä viennin osuus liiketoiminnoista on noin 70 prosenttia. Viennin osuus on merkittävä kansallisellakin tasolla, sillä se vastaa reilua kymmenystä Suomen teknologiaviennistä. Vaasan seudun energiateknologian keskittymä kasvaa nopeasti. Arvioiden mukaan vuonna 2020 seudun energia-alan yritykset voivat työllistää jopa 20 000 henkeä. Muutos olisi merkittävä. Yritysten näkökulmasta on tärkeää, että seudulla on tarjolla osaajia. Vaasassa toimivat yliopistot ja korkeakoulut ovat pyrkineet vastaamaan työelämän tarpeisiin ja suuntautuneet kouluttamaan enemmän osaajia energiateknologian alalle. Korkeakoulujen ja yritysten yhteistyö onkin yksi tärkeä menestystekijä. (Vaasan kaupunki 2013a; Vaasan kaupunki 2013b.)

Vaasan seutu on kansainvälinen myös paikallisella tasolla tarkasteltuna. Alue on tunnettu kaksikielisyystään. Suomenkielisten osuus on Vaasan kaupungissa noin 70 prosenttia ja ruotsinkielisten miltei 23 prosenttia (taulukko 1). Muunkielisten osuus on lähes seitsemän prosenttia, mikä on lähes yhtä merkittävä osuus kuin muissa suurissa kaupungeissa kuten Helsingissä ja Turussa (Tilastokeskus). Erityisesti energia-alan yritykset ovat houkuttelleet alueelle kansainvälisiä osaajia perheineen. Yksistään Wärtsilän Vaasan toimipisteiden palveluksessa on yli 40 eri kansallisuutta. Kieliosaamisen merkityksen ennustetaan kasvavan entisestään, koska seudun energia-alan yritykset toimivat pääasiassa globaalissa ympäristössä. (Myntti 2013: 16; haastatteluaineisto.)

Taulukko 1. Väestö eri alueilla äidinkielen mukaan tarkasteltuna. (Lähde: Tilastokeskus 2013b.)

Alue	Suomenkielisten osuus (%)	Ruotsinkielisten osuus (%)	Muiden kielten osuus (%)
Vaasa	70,6	22,6	6,8
Pohjanmaan maakunta	44,9	50,2	4,8
Koko maa	89,7	5,4	5,0

2.5 Kieliopinnot Vaasan yliopistossa

Vaasan yliopistossa on mahdollisuus opiskella useita vieraita kieliä Kielipalvelut-yksikön ja ainelaitosten tarjoamina. Tarjontaa kehitetään jatkuvasti, mutta 2010-luvun alussa se on pysynyt jokseenkin samana. Kielipalvelut-yksikkö tarjosi lukuvuonna 2012–2013 kielikursseja suomen, ruotsin, englannin, saksan, ranskan, venäjän, espanjan ja kiinan kielissä. Lisäksi avoimessa yliopistossa oli mahdollisuus opiskella italian ja latinan kieliä. Tarjolla oli varsin monipuolinen kurssitarjonta alkeistason kursseista aina vaativimpiin kielikursseihin saakka. Kielipalvelut-yksikkö vastaa tutkintoon kuuluvien pakollisten

kieliopintojen tarjoamisesta. Pakolliset kieliopinnot vaihtelevat koulutusaloittain (taulukko 2). Esimerkiksi joidenkin kielten ja viestinnän opiskelijoiden tulee suorittaa kandidaattivaiheessa opintoja toisen kotimaisen kielen lisäksi kahdessa muussa vieraassa kielessä, tekniikan opiskelijoiden pakollinen toisen kotimaisen kielen kurssin laajuus on puolestaan kaksi opintopistettä suppeampi kuin muilla koulutusaloilla. Eniten pakollisia kieliopintoja on kauppatieteiden opiskelijoilla (28 op). (Vaasan yliopisto 2012b.)

Taulukko 2. Tutkintoihin kuuluneet pakolliset kieli- ja viestintäopinnot koulutusaloittain kandidaatti- ja maisterivaiheissa koulutusaloilla lukuvuonna 2012–2013. (Lähde: Vaasan yliopisto 2012b.)

Koulutusala	Äidin- kieli	Toinen kotimainen kieli	1. vieras kieli	2. vieras kieli	Muut	Tieteellinen kirjoittaminen
Kauppatieteet	5op	5op	5op	5op	3op	5op
Hallintotieteet	5op	5op	5op			5op
Kielet ja viestintä	5op	5op	5op	5op		
Tekniikka	3op	3op	5op			5op

Filosofisessa tiedekunnassa voi opiskella pääaineena suomen, ruotsin, saksan ja englannin kieliä. Lisäksi filosofinen tiedekunta tarjoaa sivuaineopintokokonaisuuksia englannin, ruotsin, ranskan, saksan, venäjän ja suomen kielissä. Laajan sivuaineen (60 op) voi suorittaa ruotsin, nykysuomen, englannin, ranskan, saksan ja venäjän kielissä sekä monikielisyyden opinnoissa, jossa opetuskielenä toimii ruotsi. Muiden kielten osalta esimerkiksi espanjan opetusta on tarjolla 16 opintopisteen verran. Edellä mainittujen kieliopintojen ohella Vaasan yliopistossa voi opiskella erilaisia kielen ja kulttuurin opintokokonaisuuksia, esimerkiksi ”Pohjoismaiset opinnot”, ”Monikielisyyden opinnot” ja ”Kulttuurien välinen viestintä”. (Vaasan yliopisto 2012b.)

Lisäksi kaikilla koulutusaloilla on tarjolla englanninkielisiä maisteriohjelmia sekä yksittäisiä vieraskielisiä opintojaksoja, joita on mahdollista sisällyttää tutkintoon.

3. TYÖNANTAJIEN NÄKEMYKSET KIELI- OSAAMISEN TARPEISTA

Tässä raportissa tutkimustulokset käsitellään vastaajaryhmäkohtaisesti, minkä jälkeen kaikkien ryhmien tuloksia tarkastellaan yhteenvedossa. Tulosten pohjalta nousseet johtopäätökset esitellään raportin lopussa. Työnantajakohtainen aineisto on kerätty pääosin Vaasan seudun suurimmilta työnantajilta. Koska pienempiä organisaatioita ei ole huomioitu, tutkimuksen tuloksia ei voi yleistää koskemaan kaikkia Vaasan seudun työnantajia. Raportti kuvaa kieliosaamisen tarpeita touko-kesäkuussa 2013.

3.1 Kieliosaamisen merkitys työelämässä

Kieliosaamisen tarve työelämässä ei rajoitu ainoastaan yksittäiseen työtehtävään, vaan osaamista tarvitaan niin sosiaalisessa kanssakäymisessä organisaation sisällä kuin työpaikan ulkopuolella. Työnantajien kanssa käydyissä haastatteluissa kieliosaaminen koettiin lähes poikkeuksetta tärkeäksi osaksi henkilön pätevyyttä ja ammattitaitoa. Tarpeiden todettiin kuitenkin olevan organisaatio- ja tehtäväkohtaisia. Yksityisen sektorin tarpeet kieliosaamiseen liittyen eroavat julkisen sektorin tarpeista.

3.1.1 Englanti maailmankielenä

Haastatteluaineistosta nousi esiin englannin kielen merkitys maailmankielenä. Suomen ja ruotsin kielten merkitys on perinteisesti ollut vahva julkisella sektorilla, mutta myös englannin kielen asema on vahvistunut etenkin viimeisten vuosien aikana.

Englannin kielen asema on vakiintunut yritysten kansainvälistyessä ja sitä pidetään tänä päivänä osana ammattitaitoa. Perusosaamisen sijaan tarvitaan yhä enemmän englannin kielen ammattisanaston hallitsevia työntekijöitä, jotka pystyvät myös kommunikimaan sujuvasti englanniksi. Kun kieliosaamista edellytettiin joitakin vuosia sitten vain yrityksen johtoportaalta, kattaa tarve tänä päivänä organisaation kaikki tasot.

Useissa tässä tutkimuksessa tarkastelluista organisaatiosta yrityksen tai konsernin virallinen kieli oli englanti. Englantia saatetaan käyttää jopa organisaatioiden sisäisessä tiedonkulussa suomalaisten työntekijöiden välillä. Myös yritysten kansainväliset osaajat (ekspat-

riaatit) tekevät työympäristöstä entistä kansainvälisemmän, jolloin englannin kieli on osa organisaatiokulttuuria.

3.1.2 Toinen kotimainen kieli työelämässä

Ruotsin kielen asema Pohjanmaalla on vahva ja kaksikielisyys kuuluu alueen ominaispiirteisiin. Haastatteluissa sekä julkisen sektorin että palvelualan organisaatioissa molempien kotimaisten kielten osaaminen nähtiin välttämättömäksi, sillä palvelua tulee tarjota asiakkaan tai sidosryhmän omalla kielellä. Julkisella sektorilla tämä perustuu perustus- ja kielilakiin. Perustuslain mukaan suomen ja ruotsin kielet ovat Suomessa kansalliskieliä, joita ihmisillä on oikeus käyttää valtion ja kaksikielisten kunnallisten viranomaisten kanssa asioidessaan. Kielilain tavoitteena on puolestaan turvata suomen- ja ruotsinkieliseen väestöön kuuluville mahdollisuus elää täysipainoista elämää omalla kielellään. Kielilaki (Kielilaki 6.6.2003/423) sisältää täsmälliset säännökset oikeudesta käyttää suomea ja ruotsia valtion, kunnan ja tuomioistuimien kanssa asioitaessa. Edellä mainittujen lisäksi lakia sovelletaan itsenäisiin julkisoikeudellisiin laitoksiin (kuten Kansaneläkelaitokseen), eduskunnan virastoihin (kuten eduskunnan oikeusasiamiehen toimistoon) ja tasavallan presidentin kansliaan. Laki koskee myös valtion liikelaitoksia, valtion ja kuntien yhtiöitä sekä myös yksityistä sektoria niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä.

Havainto suomen ja ruotsin kielten vahvasta asemasta oli odotettavissa Vaasan seudulla, sillä ruotsinkielisten osuus esimerkiksi Vaasassa on merkittävä (ks. taulukko 1, s. 21). Tämä näkyy eritoten julkisten palveluiden tuottamisessa, mutta myös yritykset hyötyvät ruotsin kielen osaajista liiketoimintojen suuntautuessa Pohjoismaihin. Matkailun ja muiden yhteistyösuhteiden myötä alueella vieraillee paljon pohjoismaalaisia, jolloin ruotsin kieltä tarvitaan palvelualoilla.

Ruotsin kielen merkitys ei korostunut yksityisen sektorin suurimmissa yrityksissä johtuen niiden vahvasta kansainvälisestä suuntautumisesta ja englannin kielen merkityksestä. Ruotsin kielestä saattoi kuitenkin olla hyötyä kaksikielisissä tiimeissä, sillä joissain yrityksissä ruotsin kielellä oli vahva asema organisaation sisäisessä kommunikaatiossa. Monessa yrityksessä työntekijöiden ei kuitenkaan ollut välttämätöntä hallita molempia kotimaisia kieliä, vaan yhdistelmät suomi-englanti tai ruotsi-englanti olivat usein riittäviä.

”Jos on tehtävissä, joissa toimii Skandinaviassa, niin silloin osaaminen korostuu. Ruotsista voi olla etua monessa tehtävässä. Paikallisesti meillä kuitenkin käydään keskustelut joko suomeksi tai englanniksi. Tehtäväkohtainen tarve voi olla, mutta ympäristö ei sitä vaadi.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Vaatimuksen molempien kotimaisten kielten hallitsemisesta koettiin vaikeuttavan etenkin maahanmuuttajien työllistymistä julkiselle sektorille. Työllistymiseen kansainvälisissä yrityksissä ei välttämättä ollut vaikuttanut se, oliko työnhakijalla kotimaisten kielten taitoa vai ei, varsinkaan jos henkilöllä oli tarvittava substanssiosaaminen. Kielitaitoa pidettiin kuitenkin meriittinä, koska se edistää kommunikointia työyhteisötasolla sekä kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

”Tuolta muualta päin muuttavat, niin aika tiukassa on se vaatimus vähintään yhden, suomen tai ruotsin osaamisesta ja osassa molempia, niin kynnys nousee ja se on esimerkiksi yliopistossa ja ammattikorkeakoulussa opiskelevien ongelma, kun opinnot ovat englanniksi, niin ei sisälly näitä kotimaisia kieliä, joten yllättävän korkea kynnys kansainvälisessä Vaasassa päästä töihin englannin kielen osaamisella.”
(työnantajaedustaja, julkinen organisaatio)

”Mielestäni voisi olla järkevää painottaa kv-opiskelijoille, että olisi hyvä olla sellainen asenne, että heidän olisi hyvä opiskella suomi tai ruotsi. Se helpottaisi pärjäämään yhteiskunnassa. Silleen vähän harmillista, että ovat vuosikymmeniä Suomessa ja eivät opi maan kieltä.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

3.1.3 Muiden kielten osaaminen eduksi

Työnantajahaastatteluissa ilmeni, että ruotsin ja englannin kielten ohella myös muiden kielten osaamista tarvitaan. Vaasan seudun suurimmissa yrityksissä on käytössä lukuisia kieliä riippuen siitä, mille alueille yrityksen liiketoiminnot suuntautuvat, missä niillä on tytäryhtiöitä, tehtaita tai jakeluverkostoa. Haastatteluissa nousi esiin, että etenkin venäjän, espanjan, portugalin, kiinan, ranskan, saksan ja italian osaamiselle on tarvetta englannin kielen ohella. Päähuomio oli kuitenkin se, että useimmiten kauppa- ja yhteistyösuhteet hoidetaan englannin kielellä. Jos tämä ei ole mahdollista, muiden kielten osaaminen nousee entistä tarpeellisemmaksi. Muiden kielten osaamisen tarve on erityisen tärkeää silloin, kun vastapuolen kanssa ei ole yhteistä kieltä.

Eryityisesti venäjän kieli ja Latinalaisessa Amerikassa käytettävät espanjan ja portugalin kielet nousivat haastatteluissa esiin siksi, että näissä maissa vastapuolen englannin kielen ammattisanaston osaamisen ei aina koettu riittävän liiketoimien läpiviemiseen. Tarvetta venäjän ja espanjan kielten osaajille on jo tällä hetkellä suurimmissa yrityksissä Vaasan seudulla. Ranskan, saksan ja italian kielten osaamisesta oli hyötyä joissakin yrityksissä, etenkin niiden alihankinta- ja asiakasverkostojen takia.

”Etu myyntitehtävissä, kun osaa kieltä. Moni meillä osaa espanjaa. Siitä on hyötyä kun toimii Latinalaisessa Amerikassa.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Vaasan seudun suurimmissa yrityksissä ei vaadita laajaa eri kielten osaamista, sillä yleensä tilanne on pyritty ratkaisemaan hyödyntämällä paikallisia osaajia myynti- ja agentuuriverkoston kautta.

”Suomen osalta ei ole auki sellaisia tehtäviä, joissa pitäisi osata muuta kuin englantia. Jos on tarvetta esimerkiksi saksan osaajalle, niin ne haetaan sitten suoraan Saksassa johonkin tiettyyn positioon.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin Vaasan seudun suurimmilta työnantajilta. On kuitenkin tärkeää huomioida, että pienempien organisaatioiden kieliosaamiseen liittyvät tarpeet voivat poiketa saaduista tutkimustuloksista. Esimerkiksi Vaasan kaupungin juhlarahalla vuosina 2012–2013 toteutetussa kansainvälisille opiskelijoille suunnatussa harjoitteluhankkeessa venäjän ja saksan kielen osaajien työllistyminen alueen pienempiin yrityksiin oli suurinta. Usealla tutkimuksessa mukana olleella yrityksellä venäjän osaajien tarve mainittiin, mutta saksan kielen osaajien tarve ei noussut esiin yhtä voimakkaasti. Pienetkin yritykset kansainvälistyvät, mikä tuo kieliosaamisen tarpeet konkreettisemmiksi päivittäisissä liiketoiminnoissa. Lisäksi pienet yritykset ovat alihankinnan kautta linkittyneitä suurempien yritysten toimitusketjuihin, jolloin kieliosaamista tarvitaan, vaikka yritys toimisiikin ainoastaan paikallisella tasolla kotimaassa.

Haastateltujen mukaan kieliosaamisen tarpeet ovat julkisella sektorilla hyvinkin moninaisia palveluvelvoitteista johtuen. Tämä pätee etenkin suomen ja ruotsin kielisiin Vaasan seudulla. Ulkomaan kansalaisten osuus Vaasassa lisää myös englannin kielen merkitystä kommunikaatiokielenä julkisen sektorin palveluissa. Harvinaisempien kielten puhujien, erityisesti pakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden kanssa on tavallista käyttää tulkkeja.

3.2 Kielitaidon merkitys rekrytoinnissa ja työuralla

Työnantajien edustajat kertoivat kohtaavansa harvoin ongelmia kielitaitoisten ammattilaisten rekrytoinnissa. Enemmistö haastatelluista toimijoista oli löytänyt kieliosaamisen tarpeisiinsa sopivia työntekijöitä. Osaajan löytäminen saattoi vaatia aikaa, mutta tilanteet olivat aina ratkenneet myönteisellä tavalla.

”Jos on ollut pulaa joidenkin kielten osaajista, niin niitä caseja mietitään tilannekohtaisesti. Esimerkkinä nyt yksi projekti Nigeriaan, johon palkkasimme muutaman nigerialaisen amk-opiskelijan. Ajan kanssa löydämme kyllä oikeat henkilöt!”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Useimmat haastateltavat arvioivat, että suomalaisten englannin kielen osaaminen on varsin hyvällä tasolla. Ammattilaisia, joilla on tarvittava englannin kielen taito, on haastateltujen mukaan ollut suhteellisen helppo rekrytoida. Haastavampaa oli ollut rekrytoida harvinaisempien kielten osaajia, joilla on kieliosaamisen lisäksi tarvittava substanssiosaaminen.

”En tunnista, että tällä hetkellä tai ennenkään olisi pulaa minkään kielen osaajista. Englanti on niin vahvasti se, mitä sun pitää osata monessa tehtävässä. Muut hyviä lisä. Vaikea ajatella, että olisi puutetta, koska englannilla pärjää niissä tehtävissä. Englanti on vahva sekä suomalaisilla että muilla ja sitä osataan jo oletusarvoisesti.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Myyntitehtävissä pitää olla sujuva kieli. Tilanne on se, että tällä hetkellä on liian vähän ihmisiä, jotka osaavat yhtä kieltä tosi hyvin, niin että oikeasti pärjäävät sillä kielellä. Pitäisi siis olla taustalla vahvat (DI-)insinööriopinnot sekä vahvat kieliopinnot.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

”Kiina on vaikea yhtälö meille, mutta olemme tiedostaneet sen alusta lähtien. Suomalaisia, joilla olisi kiinan kielen taitoa, on harvassa. Meillä on kiinalaisia, joilla on suomen kielen osaamista ja se on hyvä. Olemme järjestäneet heille koulutuksia suomen kielestä ja kulttuurista. On tärkeää, että he hallitsevat kantaväestön kielen ja tietenkin tämän meidän kielen.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Venäjän kielen osaajien rekrytoiminen oli osoittautunut haasteelliseksi joissain yrityksissä, sillä usein niissä on ollut vaatimuksena tietyn alan asiantuntijuus yhdistettynä sekä venäjän että suomen kielen osaamiseen. Tilanteita oli pyritty ratkaisemaan tekemällä yhteistyötä eri oppilaitosten kanssa. Etenkin suurempien työnantajien edustajat nostivat esiin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kansainväliset koulutusohjelmat, joiden kautta kielitaitoisten opiskelijoiden rekrytointi on ollut helppoa.

”Osaajien, joilla on tarvittava kielitaito, rekrytoiminen on ollut kätevää, koska Vaasa on kv-opiskelijoiden kaupunki! Se helpottaa paljon meidän näkökulmasta.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Muutamissa organisaatioissa työntekijöiltä vaadittiin erittäin sujuvaa kieliosaamista tietyissä kielissä. Tällaisten työntekijöiden löytäminen koettiin joissain tapauksissa haasteelliseksi. Esimerkiksi joissain yrityksissä tai organisaatioissa saattoi olla tarvetta aidosti kaksikieliselle (suomi-ruotsi) osaajalle. On todennäköistä, että tämä erityispiirre korostuu etenkin Vaasan seudulla.

”Olen huomannut, että on erittäin vaikea löytää aidosti kaksikielistä henkilöä. Kaksikielisyysvaatimus rajaa todella paljon hakijoiden joukkoa.”
(työnantajaedustaja, muu organisaatio)

Vaikka kieliosaaminen oli työnantajien näkökulmasta tärkeää, substanssiosaamisen priorisointi kieliosaamisen edelle oli tavallista. Kahden samantasoisien hakijan tilanteessa kieliosaaminen voi ratkaista sen, kumpi hakijoista on vahvempi ehdokas.

3.2.1 Kielitaidon testaaminen rekrytinnissa

Kieliosaamisen tärkeyttä työelämässä kuvastaa se, että lähes kaikissa tutkimuksen kohteena olleessa yksityisen ja julkisen sektorin organisaatioissa työnhakijoiden kielitaitoa testattiin esittämällä työhaastattelussa kysymyksiä hakijan äidinkielen lisäksi yhdellä tai useammalla vieraalla kielellä hakijan kielitaidosta riippuen. Testattavia kieliä olivat yleensä englanti ja toinen kotimainen kieli. Julkisella sektorilla on lisäksi ollut tapana vaatia kielitodistusta.

”Kieltä testataan haastatteluissa. Varsinkin, jos haetaan asiakasrajapintaan osaajaa. Osa kysymyksistä esitetään englanniksi. Tai jos henkilöllä on plussana jokin muu kieli, niin sillä voidaan testata.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Kieliosaamisen testaamisessa on käytetty myös kirjallisten tehtävien teettämistä varsinkin, jos tehtävänkuva vaati erityistä kirjallista taitoa.

3.2.2 Kieliosaamisen kehittäminen työuran aikana

Työnantajien edustajat kannustivat henkilöstöään kieliosaamisen kehittämiseen joko työssä ja/tai vapaa-ajalla. Osassa, erityisesti suurissa kansainvälisesti toimivissa yrityksissä, työntekijöillä on ollut mahdollisuus osallistua työnantajan tarjoamaan säännöllisesti järjestettyyn kielikoulutukseen. Kielikoulutusta on järjestetty useassa eri kielessä. Yleisin tarjolla ollut kieli on englanti. Yrityksen strategiasta ja liiketoimintasuunnitelmasta riippuen yrityksissä on lisäksi ollut kielikursseja espanjan, venäjän, kiinan, italian, ranskan ja saksan kielissä. Lisäksi on

saatettu järjestää erityisesti kansainväliselle henkilöstölle suunnattuja suomen tai ruotsin kielen kursseja. Julkisen sektorin organisaatioissa on ollut tarjolla lähinnä ruotsin kielen kielikoulutusta henkilöstölle. Kielikurssien lisäksi joissakin yrityksissä on pidetty erilaisia neuvottelu- ja esiintymistaidon kursseja. Suurimmissa yrityksissä työntekijöiden ulkomaankomennuksille lähtemistä on usein edeltänyt räätälöity kurssi kohdemaan kielestä ja/tai kulttuurista. Osassa organisaatioista kielikoulutuksen tarjoaminen ei ole ollut säännöllistä, vaan kursseja on järjestetty tarpeen vaatiessa, kun puolestaan joissain organisaatioissa kielikoulutusta ei ole ollut tarjolla ollenkaan.

Henkilöstön kielikoulutustarpeet määriteltiin useissa yrityksissä työntekijän ja esimiehen välisessä kehityskeskustelussa. Kehityskeskusteluissa kerättyä tietoa hyödynnettiin tulevan kielikurssitarjonnan suunnittelussa. Haastateltujen työnantajien edustajien mukaan kieliosaamisella on vaikutusta uralla etenemiseen. Kielitaito voi auttaa etenemään sellaisiin vaativimpiin tehtäviin, joissa kielitaito on välttämätöntä työn kannalta. Lisäksi se avaa työmahdollisuuksia yrityksen ulkomailla sijaitseviin toimipisteisiin. Suurten yritysten johtotason tehtävissä arvostettiin hankittua ulkomaankokemusta. Myös julkisen sektorin johtotason tehtävissä kansainvälinen kokemus oli meriitti.

3.3 Tarvittava kieliosaamisen taso työelämässä

Työelämän kieliosaamiseen liittyvät tarpeet ja kieliosaamisen taso-vaatimukset vaihtelivat suuresti työnantaja- ja työtehtäväkohtaisesti. Päällimmäinen huomio oli, että kieliosaamisen tarve on muuttunut vuosien kuluessa. 2010-luvulla kieliosaamista tarvitaan lähes kaikilla organisaatiotasolla sekä julkisella että yksityisellä sektorilla, ei ainoastaan johtoportaassa. Esimerkiksi myyntityössä sekä muussa asiakasrajapinnassa tapahtuvassa työssä työntekijältä edellytetään hyvää kieliosaamista, jolla tarkoitetaan kykyä viestiä ja kommunikoida kyseessä olevalla kielellä.

”Johtotasolle kun mennään, niin siellä pitäisi pystyä esittämään se asia sujuvasti englanniksi ja markkinoinnissa myös, että siellä se kielitaitovaatimus nousee. Että puhuttu kielitaito, englanti tulee hyvin nopeasti esiin näissä pikkuisenkin suuremmissa johtotehtävissä. Että kyllä siinä on profiilin mukaan vaihtuva kielitaidon tarve. Että mitä korkeammalle johdossa mennään, niin sitä laajemmin pitäisi pystyä puhumaan englantia.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

”Merkitystä kielitaidosta varsinkin niillä, jotka tekevät asiakaskontakteja. Kieliosaamisen tarve vaihtelee paljon organisaation sisällä.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

”Pitää kyetä kommunikoimaan toisten kanssa. Vaikka olisi kuinka hyvä osaaja, pitää olla substanssiosaamisen lisäksi kyky jakaa asiantuntemusta ja kykyä kommunikoida lokaalisti mutta myös eri kulttuureiden välillä.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Hyvän ja riittävän kieliosaamisen määrittelemisen oli haastavaa työnantajaedustajille, mikä johtui työtehtävien eroista. Esimerkiksi joissain tehtävissä vaaditaan sujuvaa suullista kielten osaamista, joissain erinomaista kirjallista osaamista ja osassa tehtäviä saatetaan tarvita molempia. Joissain tehtävissä puolestaan korostuu substanssiosaamisen merkitys, jolloin työtehtävässä menestymiseen riittää kielen perusosaaminen. Työnantajien edustajien mukaan ”hyvä kielitaito” tarkoittaa sitä, että työntekijä pystyy kommunikoimaan ja viemään asiaansa eteenpäin kyseessä olevalla kielellä. Oleellisinta on, että henkilö suoriutuu työtehtävistään kieliosaamisellaan. Tietyissä tehtävissä, etenkin neuvotteluissa, tarvitaan kykyä vaikuttaa vieraalla kielellä.

”Minun mielestäni henkilöllä pitää olla aika hyvä kielitaito ja se pitää sisällään kirjoitetun ja puheen. Sekä että. Pitää hallita myös sähköpostikieli, esiintymistaito, ääntäminen ja erikoissanasto.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

”Hyvä on se, että työntekijä pystyy kommunikoimaan, keskustelemaan, käymään keskustelua omasta asiantuntijuudestaan, sekä kirjallisesti että suullisesti.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

”Hyvän kielitaidon määritelmä riippuu tehtävästä. Näkisin, että ihmisillä pitäisi olla enemmän syvällistä kielitaitoa. Jos osaat yhden vieraan kielen perusteellisesti, sun on helpompaa oppia se kolmas tai neljäs kieli.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

”Englanti on tärkein ja sen pitää olla sillä tasolla, että ihmiset pystyvät luomaan businessuhteita Suomesta käsin. Kielitaidossa pitää päästä sille tasolle, että kommunikaatiolla on vaikuttavuutta.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Työnantajien edustajat korostivat lisäksi sitä, että henkilöllä tulisi olla oikea asenne kielen käyttöön – rohkeus käyttää kieltä.

”Opiskelijoiden pitäisi uskaltaa käyttää sitä mitä heillä on! On se sitten mikä kielitaito tahansa. Rohkeus käyttää niin, ettei tarvitse miettiä, että sanon väärin. Oikeakielisyydellä ei ole merkitystä.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Työnantajaedustajien haastatteluissa nousi esiin, että työnantajat arvostavat kieliosaamista, mutta se kieli jonka osaaminen on meriitti, vaihteli organisaatioittain. Jotkut haastatellut työnantajien edustajat korostivat sitä, että henkilön tulisi osata mieluummin muutama kieli hyvin kuin monta kieltä huonosti. Jotkut ajattelivat asian päinvastaisesti.

”Kielitaitoiset ihmiset ovat kysytyjä! Mutta enemmän laatu kuin määrä. Mielestäni on parempi, että osaat yhtä tai kahta kieltä tosi hyvin. Tällä tarkoitan sitä, että henkilö pystyy työskentelemään näillä kielillä.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Alkeistason kieliosaaminen voi joissain tapauksissa olla myönteistä esimerkiksi neuvottelutilanteessa, vaikka neuvottelut käytäisiin englanniksi. Kohteliaisuudet ja tervehtiminen kohdemaan kielellä voivat edistää yhteistyötä erilaisissa työelämän tilanteissa.

Alkeet eivät välttämättä riitä tuotteen myymiseen, mutta näkisin että kielitaidolla voi olla joissain tilanteissa ”jäänsärkijän rooli”. Eli positiivinen vaikutus vaikka kaupanteossa, kun myyjä osaa sanoa jotain kohdemaan kielellä. [...] Tiedän, että auttava kielitaito auttaa ainakin Kiinassa.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

”Se, että hakijalla on monenlaista kielitaitoa, vaikka vain alkeet, kertoo mielestäni siitä, että hakijalla on kiinnostusta kieliä kohtaan. Silloin asenne on usein kohdallaan.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

3.3.1 Kulttuuriosaamisen merkitys osana kieliosaamista

Haastatteluaineistosta ilmenee, että kulttuuri- ja kieliosaamisen välillä on selvä yhteys – kieltä ei ole ilman kulttuuria ja kulttuuria ei ole ilman kieltä. Työnantajien edustajat painottivatkin kulttuuriosaamisen merkitystä yhtenä tärkeänä kieliosaamisen osa-alueena. Joissakin haastatteluissa kulttuuriosaamista kuvattiin ennen kaikkea kyvyksi kuunnella vastapuolta. Yksityiskohdat eivät siis välttämättä ratkaise, vaan kiinnostus, suvaitsevaisuus ja kunnioitus muita kohtaan.

”Kiinalaiset arvostavat sitä, että joku on vaivautunut ottamaan heidän kielestään selvää. Siitä huokuu myös arvostus kulttuuria kohtaan.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Useimmissa haastatteluissa korostettiin kulttuuriosaamisen harjaantuvan kokemusten myötä, eikä se sinällään ole opiskeltavissa oleva asia. Kieli ja kulttuuri ovat kuitenkin sidoksissa toisiinsa ja kielten

opiskelu mahdollistaa syvällisemmän tutustumisen kulttuuriin. Kulttuuriosaamisen merkitys korostui perinteisten kauppa- ja kumppanuussuhteiden ohella monikulttuurisissa työyhteisöissä paikallisella tasolla. Myös verkostoissa toimiminen ja uudenlaiset kommunikaatio-kanavat voivat tehdä työyhteisöstä hyvinkin globaalin, vaikka työntekijä työskentelisi paikallisella tasolla.

”Kulttuurierot nousevat esiin aina! Ennen yhteistyötä tehtiin eri maiden välillä vain johdon tasolla, nyt se menee syvemmillekin tasoille. Kyse ei ole enää vain johdon valmentamisesta kulttuureihin. Kaikkien pitää ymmärtää, että on erilaisia tapoja toimia.”

(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

”Jos käytät kieltä, niin silloin olet aina toisen kulttuurin kanssa tekemisissä. Vaihto-opiskelu ym. ulkomaan asumiset erottuvat eduksi. Kulttuurin tuntemus on positiivinen asia, vaikkei olisi kielitaitoa. Se kertoo paljon, että on ollut tekemisissä kulttuureiden kanssa. Olen sitä mieltä, että jos opiskelijalla on mahdollisuus vaihtoon, niin ehdottomasti kannattaa tarttua tilaisuuteen!”

(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Koska kulttuuriosaamisen korostettiin karttuvan erityisesti käytännön kokemuksella, työnantajat näkivät erilaiset ulkomaan komennukset ja opiskelija- ja/tai harjoitteluvaihtomahdollisuudet erinomaisena mahdollisuutena työuraa silmällä pitäen. Svenska handelshögskolanin kansainvälisen kaupan koulutusohjelmassa vaihto-opintojakso on pakollinen osa kandidaatintutkintoa. Se on huomioitu myös työelämässä, sillä osa haastatteluista työnantajien edustajista piti sitä hyvänä.

”Pakollinen vaihtovuosi voisi olla hyvin vahva suositus kaikille yliopisto-opiskelijoille! Se voisi olla yksi juttu. Pitää myös muistaa se, että englantia on bisneskieli kaikkialla, mutta se ei tarkoita, että on olemassa yksi englannin bisneskulttuuri. Niitä on monia!”

(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Muutamissa työnantajaedustajien haastatteluissa kävi ilmi, että suurimmissa yrityksissä on aikaisemmin ollut kulttuuriosaamiseen liittyvää koulutusta, mutta nykyisin tarjonta on vähäisempää. Tarve on korostunut silloin, kun liiketoimintoja on suunnattu uusille markkina-alueille. Esimerkiksi eräässä yrityksessä oli vastikään arvioitu tarpeelliseksi järjestää intialaisen kulttuuriosaamisen kurssi. Myös Afrikan tapakulttuurin kursseja on ollut niissä yrityksissä, jotka ovat suunnanneet toimintojaan Afrikan maihin.

3.4 Tulevaisuuden kieliosaamisen tarpeet työelämässä

Vaasan seutu on kansainvälistynyt voimakkaasti viimeisten vuosikymmenien aikana, mikä näkyy muun muassa kieliin liittyvien osaamistarpeiden lisääntymisenä. Haastateltujen työnantajaedustajien mukaan englannin kielen asema on keskeinen ja se säilyy merkittävänä myös tulevaisuudessa. Osa haastatelluista arvioi, että englannin kielen merkitys voi jopa vahvistua jatkossa ja siihen liittyvät osaamisvaatimukset voivat muuttua esimerkiksi erilaisten kommunikaatio- ja viestintäkanavien kehittämisen myötä.

”Jos muutosta hakee, niin englannin kielen lisääntyminen, se on ihan selkeä. Globalisaatio siinä mielessä leviää, koska eri konttoreissa on myös englanninkielisiä, niin sisäinen viestintä on nykyään käytännössä englanniksi. Jos teen suomenkielisen tiedotteen, niin pitää melkein suoraan pistää perään englanninkielinen, eli melkein mieluummin kirjoitan suoraan englanniksi.”

(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Ruotsin kielen asema on ollut Vaasan seudulla vahva ja sen merkityksen uskottiin säilyvän entisellään tulevaisuudessakin erityisesti julkisella sektorilla mutta joissain määrin myös yrityksissä. Tämän lisäksi haastatellut työnantajaedustajat pitivät ruotsin kieltä tarpeellisenä erityisesti Vaasan seudulla, vaikkei sen osaamista välttämättä työelämässä tarvitakaan.

Yrityksissä eri kielten osaamisen tarpeet riippuvat tulevaisuudessa erityisesti siitä, millä markkina-alueella yritys toimii ja/tai tekee kauppaa. Venäjän kieli nostettiin useassa haastattelussa esiin yhtenä tulevaisuuden nousevista kielistä. Venäjän kielen osaamista tarvitaan etenkin niissä yrityksissä, joilla jo tällä hetkellä on liiketoimintoja Venäjän suuntaan tai jotka näkevät Venäjän potentiaalisena markkina-alueena tulevaisuudessa. Venäjän kielen osaamisen tarve nousi esiin myös palvelualalla.

”Mä melkein arvaisin, että venäjän rooli tulee kasvamaan, vaikka Suomen mittakaavassa ollaan kaukana Venäjästä, ettei ole ihan sama kuin esimerkiksi Imatralla tai Kotkassa. Mutta meilläkin Venäjän rooli kyllä kasvaa ja sinne päin pitäisi tehdä enemmän bisnestä. Ja samoin tuo pohjoinen ulottuvuus ja kaikki tämä logistiikka ja kuljetus Koillisväylään liittyen. Kaasu, öljy yms. Jäämerellä tuovat Venäjän merkitystä lisää ja meillä pitäisi olla enemmän mahdollisuuksia mennä sinne.”

(työnantajaedustaja, muu organisaatio)

Romaanisista kielistä etenkin espanjan ja portugalin kielten arveltiin olevan tulevaisuuden kieliä, mikä johtuu potentiaalista Latalaisen Amerikan kehittyvillä markkinoilla. Työnantajaedustajat arvioivat, että Latalaisessa Amerikassa paikallisväestön englannin kielen osaaminen ei välttämättä ole riittävä kaupankäyntiin, jolloin espanjan ja portugalin kielitaidosta on hyötyä suomalaisille ammattilaisille. Ranskan kielen tarvetta pohdittiin lähinnä ranskankielisen Afrikan näkökulmasta siinä tapauksessa, jos alueen mahdollisuuksia lähde-tään hyödyntämään.

Kiinan rooli kasvavana markkina-alueena nähtiin tulevaisuudessa yhä merkittävämpänä, minkä vuoksi kiinan kieli mainittiin useassa haastattelussa. Kiinan kielen osaajien konkreettinen tarve vaikutti haastatteluiden perusteella olevan kuitenkin melko vähäinen lukuun ottamatta yrityksiä, jotka olivat vahvasti suuntautuneet juuri Kiinan markkinoille. Kiinan kielen arveltiin olevan vaikea oppia, jolloin osa yrityksistä näki parempana tapana hyödyntää Suomessa asuvien kiinalaisten tarjoamaa potentiaalia tai käyttää Kiinan toimipisteissään paikallista henkilökuntaa.

”En ole aivan varma esimerkiksi kiinan kielen merkityksestä, että miten se joskus hamassa tulevaisuudessa suhtautuu tähän. Joku kiinalainen on töissäkin, mutta aika vähän tässä kohtaa todellista tarvetta. Kiina voisi olla sellainen ikään kuin kysymysmerkki...että kuinkahan sen kanssa on.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Muita haastatteluissa mainittuja tulevaisuudessa tarvittavia kieliä olivat saksa, japani, korea ja arabia. Niiden merkitys jäi kuitenkin selvästi venäjän ja espanjan kielten varjoon. Kieliosaamisen tarpeet riippuivat pitkälti yrityksen liiketoimintojen suuntautumisesta. Tämän vuoksi yrityksen tulevaisuuden kieli saattoi olla saksa, ranska tai venäjä riippuen siitä, keneltä asiaa tiedusteltiin.

”Näkisin tilanteen niin, että mahdollisesti arabian osaajia tullaan tarvitsemaan. Mutta en tiedä tuleeko tarve kahdessa vai viidessä vuodessa. Jos tämä Lähi-itä tulee kuvioihin vahvemmin, niin kulttuurikoulutustarpeet muuttuvat.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

”Saksa ja ranska ovat ehdottomasti nousseet esiin. Etenkin niillä, jotka ovat myyntitehtävissä. Ennen meillä ei ollut toimistoja Ranskassa ja Saksassa, mutta nyt siis on.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Haastatteluissa nostettiin esiin suurten yritysten sisäiset ja ulkoiset muutokset, joilla on vaikutuksia myös kieliosaamisen tarpeisiin. Selkeä esimerkki ovat jo aiemmin mainitut paikalliset erityisosaajat,

joiden avulla pyritään edistämään uusien liiketoimintojen syntymistä jollakin uudella alueella. Muutokset voivat liittyä myös yrityksen sisäisiin muutoksiin. Esimerkiksi eräässä yrityksessä kieliosaamisen tarpeet olivat muuttuneet jyrkästi yrityksen tekemien strategisten muutosten seurauksena. Uuden strategian mukaisesti jokainen maantieteellinen alue huolehtii oman alueensa liiketoiminnoista. Tällä oli konkreettisia vaikutuksia esimerkiksi kiinan kielen osaamisen tarpeisiin Suomessa, koska Aasia ei enää kuulunut suomalaisten toimialueeseen. Kiinan kielen sijaan yrityksessä korostuvatkin eurooppalaiset kielet, kuten espanja, ranska ja saksa.

”Kolme vuotta sitten olisin sanonut kiinan kielen tärkeäksi, mutta en enää tämän strategia muutoksen takia. Suomessa on toki joitain globaaleja vastuita, mutta ne eivät korostu niin vahvasti.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Työnantajaedustajat arvioivat kieli- ja viestintäosaamisen merkityksen kasvavan tulevaisuudessa entisestään. Lisäksi viestintäkanavien uskottiin monipuolistuvan ja kehittyvän, mikä näkyy esimerkiksi viestinnän laajuudessa ja muodossa. Sähköpostit ja tekstiviestit ovat tehneet viestinnästä lyhyempää ja ytimekkäämpää, mutta toisaalta kyky laajempien tekstien ja raporttien tuottamiseen nähtiin tärkeänä monessa eri tehtävässä. Moni haastateltu nosti esiin sen, että vieraiden kielten ohella myös äidinkieltä tulisi hallita hyvin.

3.4.1 Työnantajien näkemykset opiskelijoiden ja vasta- valmistuneiden kieliosaamisesta

Työnantajaedustajat pitivät opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden kieliosaamista keskimäärin varsin hyvänä ja kieliosaamisen vastaavan organisaatioiden tarpeita. Etenkin nuorilla englannin kielen osaaminen on ollut erittäin hyvää. Haastatteluissa nousi kuitenkin esiin, että opiskelijoiden ammattisanaston osaamisessa on puutteita. Valtaosa työnantajien edustajista tosin koki, että puutteelliseen kieliosaamiseen voidaan vaikuttaa käyttämällä kieltä työelämän tilanteissa ”työssä oppii” -periaatteella. Etenkin suurimmissa yrityksissä luotettiin siihen, että työntekijän kieliosaaminen kehittyi työn ohella.

”Rekrytoinnissa hakijan taustan pitää olla sopiva. Se on se ensimmäinen kriteeri. Henkilön pitää myös muuten sopia tehtävään. Kieli tulee näiden jälkeen. Kieli on kuitenkin sellainen, että sitä voi täällä kouluttaa, varsinkin ammattisanaston osalta.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Työnantajien edustajien mukaan suomalaisten kieliosaamista tulisi kehittää koulutusjärjestelmän jokaisella asteella kommunikatiivisempaan suuntaan, jotta kieltä uskalletaan ja osataan käyttää elämän eri tilanteissa sujuvasti. Jotkut haastatellut nostivat esiin kielikylpymenetelmän yhtenä keinona kehittää kielitaitoa.

Työnantajaedustajat olivat havainneet kieliosaamisen kaventumista: englannin kielen osaaminen on hyvää työelämään tultaessa, mutta muiden vieraiden kielten osaaminen on vähäistä. Tähän ovat vaikuttaneet esimerkiksi vähentyneet kieliopinnot lukiossa sekä ylioppilastutkintovaatimuksiin tehdyt muutokset, joiden vuoksi toisen kotimaisen kielen kokeen suorittaminen ei enää ole pakollista. Erityisesti nuorten ruotsin kielen taito herätti osassa haastateltavissa huolta.

”Mitä ollut harjoittelijoita esimerkiksi juuri Vaasan yliopistosta, niin kyllä se ruotsin kielen taito on heikko ollut, vaikka muuten erittäin hyviä tyyppejä ovatkin olleet. Mutta he ovat tulleet suomenkielisiltä alueilta opiskelemaan ja se on sellainen passiivinen kielitaito, mutta puhetaito puuttuu aika pitkälti, tai ehkä osaa just sanoa sillä tasolla, vaikka on erittäin hyvä ja muuten lahjakas englannissa tai muuten, mutta ruotsi on heikko. Jos ottaa Hankenilta tai Åbo Akademista, niin suomi voi olla heikko.”
(työnantajaedustaja, julkinen organisaatio)

Jotkut työnantajaedustajat nostivat esiin sen, että myös julkisen sektorin palveluntarjoajien tulisi pysyä mukana Vaasan seudun yritysten kansainvälistymisessä. Kaupungista esimerkiksi puuttuu katkeamaton englanninkielinen peruskouluopetus, mikä olisi ehdoton edellytys kansainvälisten osaajien rekrytoimiseksi. Kansainväliset osaajat muuttavat usein perheensä kanssa, jolloin myös lapsiin ja nuoriin liittyvät tarpeet ovat ajankohtaisia. Englanninkielisestä katkeamattomasta peruskouluopetuksesta nähtiin olevan hyötyä myös suomalaisille lapsille ja nuorille.

3.4.2 Kieliosaamiseen liittyvät kehittämiss ehdotukset yliopistoille

Työnantajaedustajat ehdottivat, että yliopistoissa kiinnitettäisiin enemmän huomiota kielten ja muiden opintojen integrointiin sekä kieli- ja viestintäopetuksen käytännönläheisyyteen.

”Oman alan kirjallisuus on sellainen, jota voisi vaatia koulutuksessa, sillä se kehittää ammattisanastoa. Sitä kautta oppii kirjoittamaan myös. Kielen pitäisi olla integroitu opiskeluun.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Jotkut haastateltavat painottivat sitä, että tutkinnoissa tulisi pyrkiä monipuolisuuteen, jolloin opiskelijalle aukenisi enemmän mahdollisuuksia työllistyä. Esimerkiksi kielten pääaineopiskelijoiden kannattaisi yhdistää opintoihinsa jonkin muun alan substanssiosaamista, koska pelkkä kielitaito ei ole enää valttikortti työelämässä. Tätä tukee haastatteluissa esiin noussut havainto: julkisella sektorilla kääntäjiä käytetään jonkin verran, mutta yksityisen sektorin suurissa yrityksissä ei enää käytetä tulkkeja tai kääntäjiä perustyössä, sillä kieliosaamista pidetään osana ammattitaitoa.

”Meillä oli ennen käännöstoimisto, joka työllisti kääntäjiä, mutta ei meillä enää ole sellaista osastoa. Kukaan ei tee käännöksiä, vaan se kielitaito ja ammattitaito pitäisi löytyä samasta päästä.”
(työnantajaedustaja, yksityinen yritys)

Muutamissa työnantajaedustajien haastatteluissa toivottiin eri yliopistoyksiköiden yhteistyön kehittämistä Vaasan seudulla. Yhteistyöllä olisi synergiaetuja: opiskelijoiden ja opetushenkilöstön molempien kotimaisten kielten osaaminen paranisi ja erilaiset sosiaaliset verkostot vahvistuisivat substanssiosaamisen ohella. Opiskeluaikana luotuja kontakteja voi myöhemmin hyödyntää myös työelämässä. Yhtenä keinona nähtiin myös rajat ylittävän yhteistyön kehittäminen Uumajan yliopiston kanssa.

4. ASIANTUNTIJOIDEN NÄKEMYKSET OPIKELIJOIDEN KIELITAITOSTA JA TYÖELÄMÄN TARPEISTA

4.1 Opiskelijoiden kieli- ja viestintätaidot

Tässä tutkimuksessa yliopiston asiantuntijoilla tarkoitetaan yliopiston opetushenkilökuntaa sekä muita aihepiirin lähellä työskenteleviä muun henkilökunnan edustajia. Haastateltujen asiantuntijoiden mukaan englannin kieli on akateemisessa maailmassa yleisesti käytetty ja se korostuu myös opinnoissa ja työelämässä. Käytännössä tämä ilmenee siten, että opiskelijoille pyritään järjestämään kansainvälistymismahdollisuuksia osana tutkintoa sekä kotimaassa (vieraskielisiä luennoitsijoita ja kursseja sekä kurssimateriaalia) että ulkomailla (opiskelijavaihto, työharjoittelu ulkomailla).

Asiantuntijat arvioivat opiskelijoiden englannin kielen osaamisen olevan keskimäärin hyvällä tasolla, mutta erot opiskelijoiden välillä ovat kuitenkin suuria. Erot johtuvat opiskelijoiden taustoista. Esimerkiksi lukion käyneiden kieliosaamisen arvioitiin olevan keskimäärin vahvempaa kuin ammattikoulussa opiskelleilla tai aikuisopiskelijoilla. Käytännön tasolla puutteet kieliosaamisessa ovat saattaneet näkyä siten, että opiskelijat ovat esimerkiksi vältelleet osallistumista vapaavälistäiseen vieraskieliseen opetukseen.

”Kielien osaaminen on vaihtelevaa. Olen myös kuullut ja havainnut, että joillakin on vaikeuksia suorittaa kielten kursseja. Eli joillekin opiskelijoille kielet ovat vaikeita, mutta he kyllä pärjäävät pääaineessa.”
(asiantuntija, hallintotieteet)

”Nuorten kielitaito on parantunut vuosien kuluessa. Monet nuoret ovat vaihdossa ja senkin kautta kieliosaaminen paranee. Myös netin seuraaminen auttaa asiaa. Joillakin on tosin haasteita englannin kielen oppimisessa”
(asiantuntija, kauppatieteet)

”Osa osaa todella hyvin. Ero on selvästi näkyvissä ammattiopistosta ja lukiosta tulleilla.”
(asiantuntija, kielet ja viestintä)

Asiantuntijoiden mukaan opiskelijoilla on englannin kielen ohella osaamista muun muassa ruotsin, saksan, ranskan ja espanjan kielissä, joita tiedettiin opiskelleen peruskoulussa ja lukiossa. Osa asiantuntijoista koki, että opiskelijoiden kielten osaamisessa on tapahtunut selvä muutos: kieliosaaminen on vuosien kuluessa kaventunut ja erityisesti ruotsin kielen osalta osaaminen on laskenut merkittävästi. Myös saksan kielen osaamisen kaventuminen nostettiin esiin. Valtaosalla opiskelijoista englannin kieli on pääkielen asemassa, ja muiden vieraiden kielten opiskelu ei ole enää yhtä yleistä kuin vielä joitakin vuosia sitten. Tämän arveltiin johtuvan erityisesti vähentyneestä kielten opiskelusta peruskoulussa ja lukiossa sekä ylioppilaskirjoitusten muutoksista.

”Uudistettu ylioppilaskoe vaikuttaa siinä, että monelta puuttuu toisen vieraan kielen osaaminen. Englantia pidetään tärkeänä ja lukiossa ei ole sitten opeteltu muuta kieltä englannin lisäksi.”
(asiantuntija, kielet ja viestintä)

”Olen ollut täällä n. 20 vuotta eli kyllä huomaan ihan selkeästi, että on yksipuolistunut kielitaidot. Yleensä suomea ja englantia. Ruotsinkielen taidot on huonontunut näiden vuosien aikana, eli huomaa esimerkiksi, jos haluaa kurssikirjallisuutta joka olisi muun kielistä kuin englantia tai suomi, (ruotsi) niin se ei näytä oikein onnistuvan. Minusta se on kuitenkin haitaksi, koska silloin vain anglosaksinen maailma tutuksi, jos saksan, ranskan tai koko roomaaninen kieli ja kielimaailma kokonaan ulkopuolelle.”
(asiantuntija, kielet ja viestintä)

Vähentynyt kielten opiskelu peruskoulussa ja lukiossa heijastuu yliopisto-opintoihin. Esimerkiksi pakollisen ruotsin kielen kurssin aikana pitää kuroa kiinni puuttuvia taitoja, vaikka kurssin tavoitteena olisi nimenomaan kehittää kieliosaamista. Kuilu opiskelijoiden todellisen osaamisen ja ruotsin kielen peruskurssin vaatimusten välillä onkin joidenkin haastateltavien näkemysten mukaan kasvanut, mikä luo haasteita Kielipalvelut-yksikölle kurssien järjestämisessä.

”Ruotsi, se menee kyllä koko ajan alaspäin. Taso laskee, että se johtuu yksinomaan siitä, kun kaikki ei enää kirjoita ruotsia, kun se ei ole enää pakollinen yo-kirjoituksissa. Sieltä tulee edelleen hyviä, mutta vähemmän kuin ennen. Kun tehdään syksyllä ruotsin lähtötasotestaus, niin koko ajan enemmän ja enemmän niitä, kenellä ei ole vaadittavia taitoja, jotta ne voisivat mennä suoraan peruskurssille. Joudutaan järjestämään täydennys- ja kertauskurssiopetusta ja koko ajan ryhmien määrää joudutaan lisäämään.”
(asiantuntija, kielet ja viestintä)

Myös äidinkieleltään ruotsinkielisten opiskelijoiden suomen kielen osaamisessa on asiantuntijoiden mukaan vaihtelevuutta. Suomen- ja ruotsinkielisten tilanne onkin hyvin samansuuntainen – suomen kieli on ruotsinkielisille yhtä haasteellinen kuin ruotsin kieli suomenkielisille.

Asiantuntijat kokivat lisäksi opiskelijoiden äidinkielen (suomi tai ruotsi) taitojen heikentyneen vuosien kuluessa. Erään asiantuntijan mukaan äidinkielenopintoja on sisällytetty yliopistotutkintoihin melko vähän, vaikka työelämässä tarvitaan myös hyvää äidinkielen taitoa.

Kieliosaamisen kehittyminen opintojen aikana

Kieliosaaminen kehittyy opiskelijoilla opintojen aikana monin eri tavoin. Tutkintoihin kuuluu tietty määrä pakollisia kieliopintoja. Lisäksi yksittäisiä kielten kursseja voi sisällyttää tutkintoihin vapaavalintaisina opintoina. Kaikkien tiedekuntien opiskelijoilla on lisäksi mahdollisuus opiskella kieliä sivuaineenaan, jolloin kielitaito kehittyy sivuaineeksi valitussa kielessä. Monissa oppiaineissa käytetään vieraskielistä kurssikirjallisuutta ja osa kursseista saattaa olla vieraalla kielellä. Asiantuntijat nostivat esiin myös opiskelijan oman vastuun kielitaidon vahvistamisesta, sillä kaikkea kielen osaamisen kehittämistä ei voida kattaa yliopiston tarjoamilla opinnoilla.

*”Uskon kyllä, että opiskelijoiden kielitaito parantuu opintojen aikana, kun on näitä pakollisia kieliopintoja.”
(asiantuntija, hallintotieteet)*

*”Niin se on, että paljon jää opiskelijoiden vapaaehtoisuuden varaan. Pakollisiin opintoihin tuodaan systemaattisesti tietyt kieleen liittyvät asiat, mutta substanssi on se kaikista tärkein, sitten tulee kieli.”
(asiantuntija, tekniikka)*

Kielten pääaineopiskelijoilla tilanne eroaa muista opiskelijoista siinä, että heillä kielitaito kehittyy juuri pääaineeksi valitussa kielessä.

*”Alussa saksan kielen taito nykyään suht heikko. Eli lähtötasoa jos mietitään, niin lukio-tausta yleensä saksan kielessä ja jotkut olleet saksankielisessä maassa. Sanoisin, että silloin kun opiskelijat aloittaa, myös pääaineopiskelijat, suht vaatimaton kielitaito, kirjallinen yleensä parempi. Kun katsoo paljonko kehittyy esimerkiksi kandiopinnoissa kolmessa vuodessa niin ero on aivan valtava. Vielä jos maisteri. – Eli saksan kielessä kielen kehitys on yleensä valtava.”
(asiantuntija, kielet ja viestintä)*

Opiskelija- tai harjoitteluvaihto on opiskelijoiden keskuudessa melko yleistä ja sitä kautta opiskelijoille karttuu paitsi kielellistä, myös kulttuurista osaamista. Vaasan yliopistossa vaihto-opiskelujakson sisällyttäminen tutkintoon on ollut varsin suosittua, sillä keskimäärin lähes joka toinen opiskelija lähtee jossain vaiheessa opintojaan vaihtoon. Tekniikan opiskelijoiden keskuudessa opiskelijavaihto on ollut vähäisempää. Syy tähän on usein ollut se, että tekniikan opiskelijat ovat jo opintojensa aikana voimakkaasti kiinni työelämässä, jolloin irrottautuminen vaihtojaksolle on koettu hankalaksi.

Asiantuntijat olivat yleisesti ottaen sitä mieltä, että opiskelijoita kannustetaan opinnoissaan kielten opiskeluun ja kielitaidon kehittämiseen. Konkreettiset esimerkit kannustuksesta jäivät kuitenkin vähäisiksi. Lisäksi kielten opiskelu voi usein jäädä substanssiopintojen varjoon, sillä yleensä opiskelijoille on tärkeää saada pääaineen opinnot suoritettua ja edetä opinnoissaan tavoitteidensa mukaisesti. Lisäksi muiden kuin kielten pääaineopiskelijoiden tutkinnoissa on melko vähän tilaa kielten opinnoille.

4.2 Kieli- ja viestintätaitojen tarpeet työelämässä

Asiantuntijat arvioivat työelämän kieliosaamisvaatimusten kiristyneen viime vuosien aikana, sillä työelämän kansainvälistyessä kielitaidon merkitys on korostunut. Erityisesti englannin kielen asema on vahvistunut merkittävästi. Yliopistojen asiantuntijat kuitenkin painottivat, että muiden kielten osaamisella on oma sijansa työelämässä.

”Kyllä vaatimukset ovat muuttuneet. Suomi on kansainvälistynyt ja englantia tarvitaan. Ruotsin tarve ei ole mielestäni kasvanut, mutta täällä Pohjanmaalla se on pysynyt entisellään.”
(asiantuntija, hallintotieteet)

Englannin kielen osaamisen arvioitiin olevan tärkeää, olipa kyseessä mikä ala tahansa. Erityisesti kauppatieteen alan asiantuntijat arvioivat sujuvan englannin kielen osaamisen olevan työelämässä lähes välttämätöntä. Haastatteluissa korostettiin, että kieliasiantuntijoilla ja kääntäjillä tulee olla omasta kielestään erinomaiset taidot.

Vaasan seudulla ruotsin kielen asema on merkittävä ja sen osaamista korostettiin monessa asiantuntijahaastattelussa. Ruotsin kielen osaaminen arvioitiin olevan meriitti työnhakijalle. Lisäksi ruotsin osaamista todettiin tarvittavan muualla Suomessa, varsinkin jos henkilö tavoittelee julkisen sektorin virkaa.

”Opiskelijat sijoittuvat eri sektoreille, suurin osa valtiolle ja kuntiin.

Tämä tarkoittaa, että heillä pitää olla virkamiesten kielitaito.

Kunnissa on johtosääntö kotimaisten kielten hallinnasta.

Valitulla pitää siis olla se kielitaito, mikä virkaan vaaditaan.”

(asiantuntija, hallintotieteet)

”Jos hakee työtä ja osoittaa, että osaa hyvin ruotsia, uskon sen olevan jo meriitti. Plussaa on ehdottomasti se, jos on tehnyt jotain muutakin kuin kouluruotsin, esimerkiksi ollut Ruotsin retkellä, töissä, vaihdossa tai opiskellut ruotsia pidemmälle.”

(asiantuntija, hallintotieteet)

Erään haastateltavan mukaan kieliosaamisen perusta muodostuu suomen, ruotsin ja englannin kielistä Vaasan seudulla.

”Yleisenä tavoitteena tällä alueella voisi olla suomi, ruotsi ja englantia, mutta minusta se on vain lähtökohta. [...] Alueellisesti jos halutaan miettiä, niin molemmat kotimaiset ja englantia. Jos henkilö todella haluaa panostaa tulevaisuuteen, niin pitäisi olla neljäs ja viides kieli kanssa.”

(asiantuntija, kielet ja viestintä)

Asiantuntijoiden arvion mukaan saksan ja ranskan kieliäkin tarvitaan tietyissä tehtävissä, kuten EU-uralla sekä vientiyrityksissä. Saksan kielen merkityksen muutos näkyy esimerkiksi siinä, että ennen osa substanssiopinnoista saattoi olla saksan kielellä, toisin kuin nykyisin. Erään asiantuntijan havaintojen mukaan Kielipalvelut-yksikön tarjoamia saksan perus- ja jatkotason kursseja opiskellaan yllättävänkin paljon, mutta opiskelijoiden saksa kielen osaaminen ei kuitenkaan kehity kovinkaan korkealle opintojen aikana.

”Toisaalta voi olla etua, kun ensimmäistä työpaikkaa hakee, niin jos siinä on jotain muuta kielitaitoa näyttää, esimerkiksi venäjä, saksa, ranska. Ne voivat olla kilpailutekijä. Mutta englantia vaikuttaa sellaiselta oletusarvolta, että se pitää olla hallussa.”

(asiantuntija, kappatieteet)

”Kun seuraa esimerkiksi Suomen vientitilastoja, Saksa on esimerkiksi tärkeä vientikumppani Suomelle vielä, niin sitä on vaikea ymmärtää, miksi kouluissa lopetetaan saksan lukemista ja sitä ei enää valita. Kun opiskelija tulee tänne meille, niin joutuu aloittamaan alkeista, että tää on vähän ristiriitaista. Mulla on sellainen näkemys, että saksaa edelleen tarvittaisi, mutta miten saisi alemmille tasoille viestin, että luettaisiin, että ei lopetettaisi ja useampi aloittaisi esimerkiksi yläasteella. Uskon, että opettajat yrittää tehdä siellä kampanjaa, mutta mistä sitten johtuu, ettei sitä valita.”

(asiantuntija, kielet ja viestintä)

Asiantuntijoiden mukaan työelämässä tarvitaan viestintä- ja kommunikaatiotaitoja kaikilla aloilla, joten on tärkeää osata toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Osa haastatelluista korosti sitä, ettei vierasta kieltä tarvitse hallita täydellisesti, vaan tärkeintä on uskaltaa käyttää kieltä ja keskustella. Suullisen viestintä- ja kommunikaatiotaidon lisäksi tarvitaan taitoa viestiä kirjallisesti erilaisissa ympäristöissä, kuten sosiaalisessa mediassa. Yliopistouralla puolestaan tieteellisen kirjoittamisen taidolla on merkitystä.

4.3 Tulevaisuuden kieliosaamisen haasteet

Asiantuntijat arvioivat tulevaisuuden nouseviksi kieliksi kiinän, espanjan ja venäjän kielet. Myös japanin kieli mainittiin. Asiantuntijat pohjivat myös kieliosaamisen laaja-alaisuuden tärkeyttä. Monipuolisesta kielitaidosta todettiin olevan hyötyä huolimatta siitä, että englannin kielen asema on ja todennäköisesti tulee säilymään vahvimpana.

”Opiskelijan näkökulmasta etu olisi, jos hanskaisi näitä vähän harvinaisempia kieliä Suomen näkökulmasta, kuten kiinaa tai espanjaa. Espanja ja Lätinalainen Amerikka ovat suuri markkina-alue ja myös Kiina. Ja sitten tietysti nämä ranska ja saksa. Saksaa osataan varmaan aika hyvin ja ranskaakin jonkun verran. Sellainen näppituntuma mikä on, niin niitä jos osaisi kunnolla, niin varmasti olisi etua työllistymisenkin kannalta.”
(asiantuntija, kauppatieteet)

Muutamassa haastattelussa pohdittiin sitä, että Suomessa jo asuvien maahanmuuttajien osaamista tulisi hyödyntää entistä paremmin. Esimerkiksi venäläisiä on Suomessa runsaasti ja työelämään voidaan saada kiinän kielen osaamista hyödyntämällä maassa asuvien kiinalaisten kieliosaamista.

”Meillähän on täällä maassa venäjänkielisiä paljon, että miksei heitä käytetä. Eli jos on isoja erikoisia kieliä, niin kannattaako kouluttaa suomalaisia vai käyttää sitä väestöä.”
(asiantuntija, kielet ja viestintä)

Yleisesti tarkastellen asiantuntijat eivät arvioineet ruotsin kielen merkityksen nousevan tulevaisuudessa, mutta sen aseman uskottiin säilyvän Pohjanmaalla, pohjoismaisessa yhteistyössä ja julkisella sektorilla kuten tähänkin asti.

4.3.1 Opintojen kehittäminen työelämää paremmin vastaavaksi

Haastattelujen perusteella yliopiston ja työelämän välinen yhteistyö ai-noastaan kieliosaamisen kehittämiseen liittyen oli melko vähäistä. Kie-lioosaaminen ei ole ollut pääosassa yhteistyöhankkeissa, vaan se tulee lähinnä sivutuotteena erilaisissa substanssialan yhteistyöprojekteissa. Haastatelluilla asiantuntijoilla ja muulla yliopiston henkilökunnalla on erilaisia verkostoja, yksittäisiä kontakteja ja yhteistyötä työelämän kanssa, ja ne auttavat ylläpitämään oppiaineiden ja työelämän välistä sidosta. Lisäksi osa oppiaineista järjestää työelämäfoorumeita tai tilaisuuksia, joissa opiskelijoilla on mahdollisuus verkostoitua ja kuulla työelämään liittyvistä ajankohtaisista aihepiireistä suoraan työnantajilta. Myös alumnien entistä parempi hyödyntäminen työelämäyhteyksissä nostettiin esiin.

”Koulutusohjelmissa pitäisi olla enemmän oikeita yrityscaseja. Näitä opiskelijatkin toivovat. Ei vain teoriaa, vaan käytäntöä. Ohjelmasta riippuen yhteyksiä voi ollakin. Yritysväkeä pitäisi saada mukaan koulutusohjelmien ohjausryhmiin. Sisältöjen suhteen pitää ”elää ajassa”.”
(asiantuntija, yliopistopalvelut)

”Thanne mun mielestä olisi, että voisi järjestää oikein oikeasti kursseja yhdessä työelämän kanssa. Se olisi sellainen, että siinä olisi oikein vahva työelämä kytkös.”
(asiantuntija, kielet ja viestintä)

Koulutusohjelmia ja kielten opetusta haluttiin kehittää lisäämällä sekä oppiaineiden omille että kielipalveluiden opintojaksoille entistä enemmän kommunikaatiotaitoja kehittäviä harjoituksia, sillä rohkeus käyttää kieltä on työelämässä tärkeää. Konkreettisia kehittämiskeinoja voisivat olla esimerkiksi pienryhmätyöskentely sekä erilaisten käytännönläheisten tilanteiden, kuten kokousten ja neuvotteluiden harjoittelu. Jonkin verran näistä onkin jo kokemuksia.

”Suullista kielitaitoa tarvitaan ja rohkeutta esiintyä. Niitä tarvitaan lisää. Ennen painottui enemmän kieliopin osaamiseen.”
(asiantuntija, kauppatieteet)

”Vastaus on se, että kommunikointia lisätään pienryhmätyöskentelyn avulla. Tärkeää, että opiskelija uskaltaa avata suunsa, ja ettei hänen tarvitse pelätä puhua. Kursseilla voidaan siis harjoitella turvallisesti näitä työelämän tilanteita. Yritykset ovat niin kansainvälisiä, että kansainvälinen ilmapiiri on se sama missä työpaikka sitten oikeasti sijaitseekin.”
(asiantuntija, tekniikka)

Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden heikot suomen ja ruotsin kielten taidot nähtiin haasteeksi joissain asiantuntijoiden haastatteluisa, sillä ilman niitä työllistyminen ja yhteiskuntaan integroituminen

vaikautuvat. Yhtenä kehittämiskohteena nähtiinkin suomen ja/tai ruotsin kielten entistä vahvempi sisällyttäminen osaksi kansainvälisiä maisteriohjelmia. Toisaalta yliopiston tarjoama kielikoulutus nähtiin rajallisena, joten vastuuta kansainvälisten opiskelijoiden kotouttamiseen haluttiin siirtää myös yliopiston ulkopuolelle, esimerkiksi kaupungille ja yrityksille. Kotoutumisen myötä yhä useampi vastavalmistunut kansainvälinen opiskelija voisi jäädä Suomeen.

”Kyllä meillä on tämä Finnish-opetus ulkomaalaisille ja se on aivan riittämätöntä. Sitä pitäisi olla enemmän ja tehokkaampaa.”
(asiantuntija, kielet ja viestintä)

Asiantuntijat kiinnittivät huomiota kieltenopiskelun sujuvuuteen, kuten esimerkiksi siihen, että kielikursseille pääsyn tulisi olla sujuvampaa. Myös alueen korkeakoulujen välisellä yhteistyöllä voitaisiin kehittää kielikurssitarjontaa Vaasassa. Ruotsin kielen osalta toivottiin enemmän kaksikielisen ympäristön hyödyntämistä. Lisäksi haastattelussa nostettiin esiin kieli- ja substanssiopintojen nykyistä parempi integrointi, jotta kieli ei jäisi erilliseksi osaksi opintoja. Esimerkiksi eräässä haastattelussa kehittämisen kohteeksi nostettiin englannin kielen tieteellisen kirjoittamisen -kurssin integroiminen opinnäytetyöseminaariin. Jonkin verran kokeiluja pääaineen ja kieliopintojen integroinnista on jo haastateltavien mukaan ollutkin, mutta kehittämispotentiaalia nähtiin olevan enemmän.

”Tieteellinen kirjoittaminen pitäisi jotenkin olla integroituna opinnäytetyöseminaariin. Nythän opiskelijoilla on tieteellinen kirjoittaminen englanniksi, jossa käsitellään tutkimuksen rakennetta ja osia tieteellisten julkaisujen pohjalta. Pitäisi kuitenkin olla enemmän niin, että opiskelijat analysoivat ja opettaja antaa vihjeitä siihen, miten ei pidä sanoa.”
(asiantuntija, tekniikka)

Osa haastateltavista oli tyytyväisiä tilanteeseen, eikä suurta tarvetta kehittämistoimenpiteille nähty olevan. Joidenkin haastateltujen asiantuntijoiden mukaan koulutusohjelmat ovat pysyneet kiitettävästi kansainvälistymisen muutoksessa mukana.

”En oikein usko, että sille [kehittämiselle] on tarvetta. Mun mielestä koulutusohjelmat on koko ajan kehittyneet sen mukaisesti, että kansainvälisyys on huomioitu enemmän ja enemmän ja meillä on esimerkiksi laitoksella kansainvälinen työyhteisö, opetus on kansainvälistä ja paljon käytetään englantia. Että en usko, että se tarviikaan enempää, että vastataan hyvin jo tällä hetkellä työelämän vaatimukseen, että ollaan aika hyvin jo ennakoitukin mun mielestä tulevaa.”
(asiantuntija, kauppatieteet)

5. OPISKELIJOIDEN NÄKEMYKSET TYÖELÄMÄN KIELITAITO- VAATIMUKSISTA JA OMASTA KIELIOSAAMISESTAAN

Tutkimuksen yhtenä tärkeänä kohderyhmänä olivat Vaasan yliopiston opiskelijat. Opiskelijoille suunnatun kyselyn ja syventävien haastatteluiden tarkoituksena oli selvittää opiskelijoiden kieliosaamista ja sitä, miten he suhtautuvat työelämän kielitaitovaatimuksiin. Opiskelijakysely toteutettiin huhtikuussa 2013. Kysely suunnattiin kaikille Vaasan yliopiston perus- ja jatkotutkinto-opiskelijalle (yhteensä 4 583 vastaajaa). Kyselyyn saatiin 357 vastausta, joten vastausaktiivisuus oli 7,8 prosenttia. Vastaajista 74 prosenttia oli naisia ja 26 prosenttia miehiä. Alhainen vastausaktiivisuus saattoi johtua kyselyn aihepiiristä ja siitä, että samanaikaisesti oli avoinna muitakin kieliopintoihin liittyviä kyselyitä. Tulosten yleistettävyydessä on syytä huomioida kyselyn alhainen vastausaktiivisuus sekä se, että tutkimuksen aihepiiriin takia kyselyyn vastanneet ja haastatteluihin osallistuneet opiskelijat saattoivat olla keskimääräistä kielitaitoisempia ja/tai kansainvälisesti suuntautuneempia.

Suurin osa kyselyn vastaajista (92 %) oli äidinkieleltään suomenkielisiä. Vastauksia saatiin kaikilta neljältä koulutusalueelta, eniten kielten ja viestinnän (40 %) sekä kauppatieteiden (34 %) aloilta, vähemmän hallintotieteen (16 %) ja tekniikan (10 %) aloilta (taulukko 3). Vastaajista 20 henkilöä opiskeli kahta eri koulutusala. He ovat edellä esitetyissä prosenttimäärissä huomioituna molempien koulutusalojen opiskelijoiksi. Kun saatujen vastausten lukumääriä verrataan opiskelijoiden kokonaismääriin, voidaan todeta, että kauppatieteiden opiskelijat olivat aliedustettuja, sillä todellisuudessa kauppatieteitä opiskelee 56 prosenttia opiskelijoista. Kielten ja viestinnän opiskelijat olivat vastauksissa yliedustettuna, sillä todellisuudessa 21 prosenttia opiskelijoista opiskelee kyseisellä koulutusalueella. Tekniikan ja hallintotieteiden osalta vastausten lukumäärä (10 % ja 16 %) vastaa opiskelijoiden osuutta kaikista opiskelijoista (9 % ja 14 %). Vastaajien pääaineet koulutusalojen sisällä olivat heterogeeniset. Lähes kaksi kolmasosaa vastaajista on aloittanut opiskelun Vaasan yliopistossa vuonna 2010 tai myöhemmin, joten suurimman osan opiskelijoista voidaan olettaa suorittavan vähintään kandidaatin tutkintoon liittyviä pakollisia kieliopintoja.

Taulukko 3. Opiskelijakyselyyn ja -haastatteluihin osallistuneet koulutusaloittain suhteessa kaikkiin Vaasan yliopiston opiskelijoihin. (Lähde: Vaasan yliopisto 2013.)

Koulutusala	Kyselyyn vastanneet (%)	Haastatteluun osallistuneet (%)	Opiskelijoiden osuus kaikista yliopiston opiskelijoista (%)
Kauppätieteet	34	26	56
Hallintotieteet	16	26	14
Kielet ja viestintä	40	37	21
Tekniikka	10	11	9

Opiskelijahaastatteluihin osallistui 19 opiskelijaa kaikilta neljältä koulutusalta. Kaikki haastatellut olivat äidinkieleltään suomenkielisiä. Haastateltavista 13 oli naisia ja miehiä kuusi. Mukana oli 1. – 8. vuosikurssin opiskelijoita.

5.1 Opiskelijoiden kieliosaaminen

Haastatteluiden ja kyselyaineiston perusteella opiskelijoiden kieli-osaaminen oli varsin hyvää. Englannin ja ruotsin lisäksi valtaosa opiskelijoista osasi kolmatta vierasta kieltä, osa useampaa. Kielten opiskelu nähtiin hyödyllisenä tulevaisuuden kannalta – kieliosaamisella uskottiin olevan myönteisiä vaikutuksia sekä omaan urakehitykseen että muihin elämän osa-alueisiin.

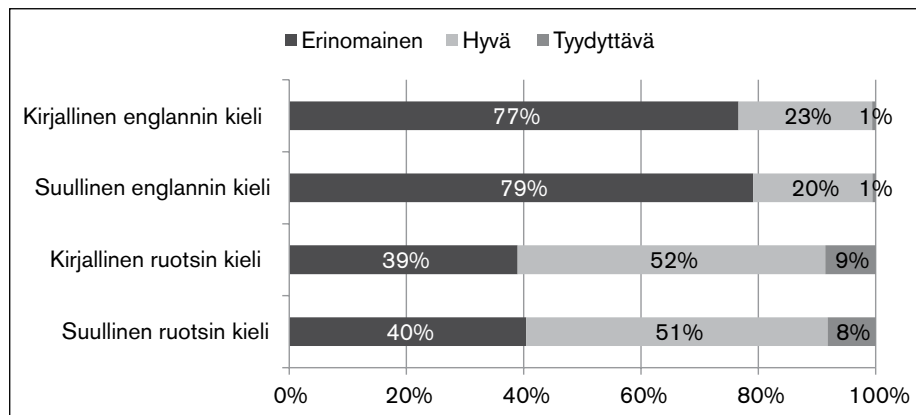
”Kielten osaamisella on minulle tosi iso merkitys! Minulla on tavoite, että opiskelen niin montaa kieltä kuin mahdollista. Maailma on niin yhteneväinen. Kielitaidosta on hyötyä minulle itselleni, lisäksi sillä voi osoittaa kohteliaisuutta muita kulttuureja kohtaan.”
(opiskelija, kielet ja viestintä)

”Kielten osaaminen avaa maailmaa enemmän, koska niiden avulla pystyy lukemaan ja kommunikoidaan eri kielellä, kielitaidolla pääsee käsiksi alkuperäiseen.”
(opiskelija, kielet ja viestintä)

”Olen suuntautunut kansainvälisesti ja asunutkin ulkomailla. Kielillä on suuri rooli minulle. Lisäksi uran kannalta kiinnostuksen kohteisiin liittyy hyvä kielitaito. Kielitaito mahdollistaa sen, että voin tutustua eritavalla kulttuuriin, voin saada syvällisempiä kokemuksia.”
(opiskelija, kauppätieteet)

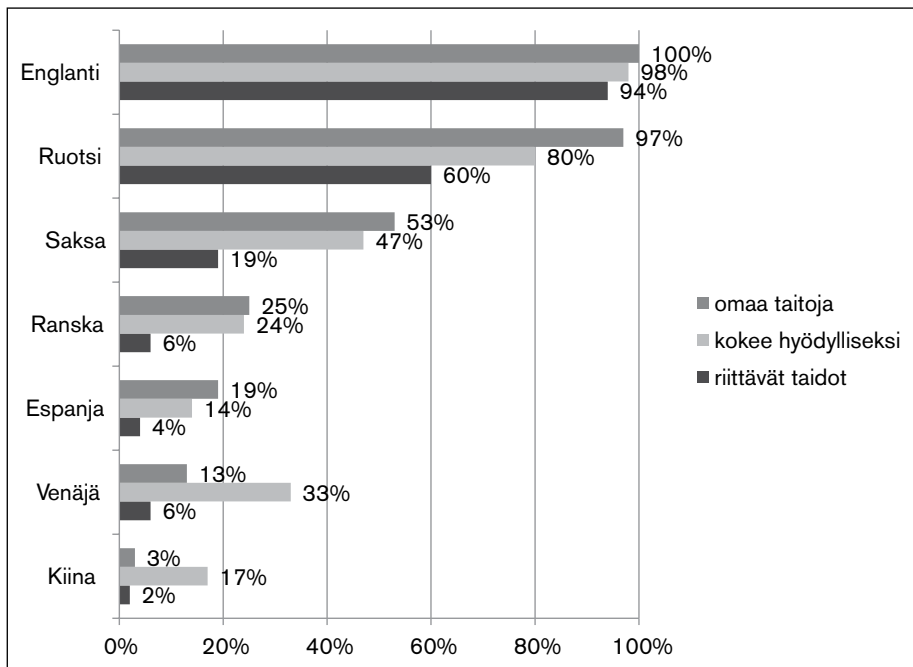
Kysely- ja haastatteluaineiston perusteella vieraiden kielten ymmärtäminen oli vahvempaa kuin niiden tuottaminen. Englannin kielen osalta ymmärtämisen ja tuottamisen välillä ei ollut suurta eroa, mutta ruotsin kielessä erot olivat jo selkeämmin havaittavissa. Muiden vieraiden kielten osalta tuottaminen oli selkeästi vaikeampaa kuin ymmärtäminen. Opiskelijat kuitenkin kokivat vähemmän opiskellut kielet tärkeinä erityisesti tulevan työelämän kannalta.

Suurimmalla osalla kyselyn vastaajista hyvää tai erinomaista kieliosaamista oli oman äidinkielen lisäksi englannin ja ruotsin kielissä. Kyselyn tulosten perusteella opiskelijat pitivät englannin kieltä ”ykköskielenään”, sitä osattiin ja siinä haluttiin kehittyä edelleen. Ero englannin ja ruotsin kielten välillä oli selkeä (kuva 2). Esimerkiksi vain hyvin harva (1 %) opiskelijoista uskoi yliopistosta valmistuttuaan olevansa vain tyydyttävällä tasolla englannin kielessä, kun taas ruotsin kielessä lähes joka kymmenes vastaaja arvioi ruotsin osaamisen tasonsa olevan tyydyttävällä tasolla valmistumishetkellä.



Kuva 2. Opiskelijoiden tavoittelemat kielten osaamistasot englannin- ja ruotsin kielissä siinä vaiheessa, kun he valmistuvat maisteriksi tai diplomi-insinööriksi.

Opiskelijakyselyssä selvitettiin, mitä kieliä opiskelijat osaavat, mitä kieliä he arvioivat tarvitsevansa työelämässä sekä sitä, miten he arvioivat tämän hetkisen kieliosaamisensa vastaavan työelämän tarpeita. Englannin kielen merkitys tärkeimpänä kielenä nousi tuloksissa vahvasti esiin (kuva 3).



Kuva 3. Opiskelijoiden kieliosaaminen, uskomukset työelämässä tarvittaviin kieliin liittyen sekä käsitys oman kielitaidon riittävydestä suhteessa työnantajien vaatimuksiin.

5.1.1 Englannin kieli

Kaikilla kyselyyn vastanneilla opiskelijoilla oli englannin kielen osaamista. Haastatteluaineisto tuki kyselyn tuloksia kieliosaamisen ja siihen liittyvien tavoitteiden suhteen.

Englannin kieltä osattiin, sillä lähes kaikki kyselyyn vastanneet kokivat englannin kielen osaamisensa olevan vähintään hyvällä tasolla. Vaikka taidot olivat hyviä, pyrkivät vastaajat kuitenkin kehittämään englannin kielen osaamistaan edelleen, sillä lähes neljä viidestä vastaajasta toivoi saavuttavansa opiskeluiden aikana erinomaisen tason. Erityisesti suullisen kielitaidon kehittäminen koettiin tärkeäksi. Vastaajat toivoivat englannin kielen suullisen osaamisen olevan valmistumisvaiheessa kirjallista osaamista vahvempi, vaikka kirjallisen ja suullisen osaamisen välillä ei ollut merkittävää eroa tutkimuksen tekoheikällä. Koulutusalaakohtaisia eroja esiintyi jonkin verran, esimerkiksi tekniikan ja hallintotieteiden opiskelijat arvioivat oman englannin osaamisensa kauppatieteiden opiskelijoita heikommaksi.

Opiskelijat pitivät työnantajien asettamia kieliosaamiseen liittyviä vaatimuksia realistisina, sillä lähes kaikki vastaajat kokivat englannin kielen osaamisen olevan välttämätöntä nykypäivän työelämässä. Englannin kieli käsitettiin yleisimpänä kielenä, ”lingua francana”, jota

käytetään esimerkiksi työkielenä kansainvälisissä yrityksissä myös paikallisella tasolla. Englannin kieltä uskottiin tarvittavan julkisella sektorillakin.

”Englanti vaaditaan kaikilta. Joten se ei ole kilpailuetu enää, vaan se on edellytys.”

(opiskelija, kauppatieteet)

Lähes kaikki (94 %) kyselyn vastaajat uskoivat jo tällä hetkellä täytävänsä tulevan työnantajansa kieliosaamiseen liittyvät vaatimukset englannin kielessä. Englannin kielessä haluttiin kuitenkin kehittyä sekä opintojen että työelämän näkökulmasta. Osa kyselyyn vastanneista ja haastatelluista opiskelijoista totesi alan oppikirjojen ja tieteellisten julkaisujen olevan usein englanninkielisiä. Näin ollen valmiuksia englannin kielellä opiskeluun ja ammattisanaston hallintaan tulikin olla jo varhaisessa vaiheessa opintoja.

5.1.2 Ruotsin kieli

Valtaosalla vastaajista oli ruotsin kielen osaamista. Ruotsin kielessä korostuivat kuitenkin kielen ymmärtämiseen ja tuottamiseen liittyvät erot, jotka suhteessa englannin kieleen olivat paljon selkeämmät. Opiskelijat kokivat erityisesti puheen tuottamisen osa-alueen haastavaksi. Kolme neljästä kyselyn vastaajasta ilmoitti ymmärtävänsä puhetta ja tekstiä hyvin, mutta vain hieman yli puolet arvioi puheen ja tekstin tuottamiskykynsä hyväksi. Tekniikan opiskelijoista peräti 11 prosenttia ei oman arvionsa mukaan osannut tuottaa puhetta ruotsin kielellä lainkaan. Ruotsin kielessä haluttiin kehittyä, mutta tavoitteet kieliosaamisen suhteen eivät olleet yhtä korkealla kuin englannin kielessä. Opiskelijien päättyessä vain kaksi viidesosaa vastaajista pyrki ruotsin kielen osaamisessaan erinomaiselle tasolle. Puolet vastaajista tavoitteli hyvää tasoa.

Ruotsin kielen osaamisen merkitys työelämässä korostui opiskelijoiden mukaan etenkin Vaasassa ja muilla kaksikielisillä alueilla sekä julkisen sektorin viranhaltijatehtävissä. Noin 60 prosenttia kyselyn vastaajista arvioi yltävänsä tällä hetkellä työnantajien vaatimalle tasolle ruotsin kielessä. Myös haastatteluissa nousi esiin se, että ruotsin kielen osaamisessa on kehitettävää, jotta se vastaisi työnantajien asettamia vaatimuksia. Osa opiskelijoista koki, että Vaasan seudulla työnantajat korostavat ruotsin kieltä joskus jopa liikaa, vaikka kielitaito ei työtehtävässä olisikaan välttämätöntä.

”Ruotsia tarvitaan Vaasassa. Jos menet pääkaupunkiseudulle töihin, niin ruotsilla ei ole merkitystä, paitsi tietenkin niissä yrityksissä, jotka tekevät kauppaa Ruotsiin. Työpaikka ratkaisee lopulta sen, mihin kaupunkiin

sijoitun opiskelujen jälkeen. Mutta koen, että minun on pakko käydä ruotsin kursseja nyt...varmuuden vuoksi. Olen kuullut huhuja, että Vaasassa pitäisi olla kaksikielinen, että saisi töitä... Ruotsia korostetaan täällä ehkä liikaa, sillä luulen että kyllä yrityksessä on joku joka osaa, jos ei itse osaa.”
(opiskelija, kauppatieteet)

Neljä viidesosaa kyselyn vastaajista piti ruotsin kieltä hyödyllisenä työuransa kannalta. Erityisesti ruotsin kielen tärkeys korostui vastaajilla, jotka olivat ajatelleet sijoittuvansa Vaasaan tai jollekin muulle kaksikieliselle alueelle valmistumisensa jälkeen. Toinen ryhmä, joka koki ruotsin kielen osaamisen erityisen tärkeäksi, oli julkiselle sektorille suuntaavat opiskelijat. Edellä mainittujen lisäksi palvelualantehäviin tähtäävät opiskelijat kokivat ruotsin kielen hyödyksi työuralla.

Ruotsin kielen osalta osa opiskelijoista pohti ruotsin kielikurssien vähäisyyttä Vaasan yliopistossa. Opintojen alussa oletus oli ollut se, että ruotsin kieli olisi vahvemmin esillä niin kielikurssien kuin yliopistojen välisen yhteistyönkin kautta. Haastatteluissa ilmeni, että opiskelijat suhtautuivat myönteisesti ruotsinkielisten korkeakouluyksiköiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Myös Vaasan yliopiston profiloituminen ruotsin kielen kautta nostettiin esiin joidenkin opiskelijoiden vastauksissa sekä haastatteluissa että kyselyssä.

”Ruotsista on vain yksi vapaavalintainen kurssi. Harmi, ettei ole enemmän... Haluaisin esimerkiksi jotain tiimityöskentelykursseja, jossa voisi hyödyntää muita ruotsinkielisiä opiskelijoita. Siitä voisi tehdä valttikortin ja kilpailuedun, jos oppii täällä Vaasassa opintojen aikana ruotsin!”
(opiskelija, kauppatieteet)

5.1.3 Muut kielet

Haastatteluaineiston perusteella opiskelijat suhtautuivat muiden kielten opiskeluun erittäin myönteisesti. Koska englannin ja ruotsin kieltä pidettiin jokseenkin välttämättöminä, nähtiin muiden kielten osaaminen tärkeänä lisänä. Opiskelijat pitivät muiden kielten osaamista uramahdollisuuksien kannalta ratkaisevana, varsinkin jos tehtävään on kaksi yhtä pätevää hakijaa. Opiskelijat arvioivat, että paikan saisi kielitaitoisempi hakija. Kielten osaamisella haettiin juuri ratkaisevaa kilpailuetua suhteessa muihin hakijoihin – kieliosaamisella haluttiin erottua joukosta.

”On tärkeitä osata kieliä, ehdottomasti. Kieliosaamisella voi erottua muiden joukosta. Suomi on periaatteessa kolmekielinen maa, se on lähtökohta. Niiden kolmen lisäksi olisi hyvä osata jotain neljättä kieltä. Ja siihen minä pyrin.”
(opiskelija, kauppatieteet)

Muiden opiskelijakyselyssä esillä olleiden kielten, kuten saksan, ranskan, espanjan ja venäjän osaaminen oli pääosin tyydyttävällä tasolla. Merkittäviä koulutusalaakohtaisia eroja ei ollut havaittavissa. Opiskelijat tavoittelivat muissa kielissä yleensä joko tyydyttävää tai hyvää tasoa.

Saksan kieli poikkesi muista vieraista kielistä siten, että saksan kieltä ilmoitti osaavansa puolet kyselyn vastaajista. Muiden vieraiden kielten osaajien määrä oli paljon vähäisempi. Hieman alle kolmannes saksan kieltä osaavista vastaajista arvioi sekä puheen- että tekstinymmärtämisensä olevan hyvällä tasolla. Saksan kielessä haluttiin myös kehittyä, sillä joka viides saksan kielen osaaja ilmoitti tavoittelevansa erinomaista kieliosaamisen tasoa valmistumisvaiheessa. Saksan kielen voidaankin todeta olevan huomattava englannin ja ruotsin kielten ohella opiskelijoiden keskuudessa. Koulutusalaakohtaisessa tarkastelussa nousi esiin se, että hallintotieteilijät arvioivat oman saksan kielen osaamisensa muuta joukkoa heikommaksi. Esimerkiksi puheenymmärtämisen osalta heistä vain kuusi prosenttia arvioi tasokseen vähintään hyvää, kun se koko vastaajajoukossa oli 31 prosenttia.

Lähes joka toinen vastaaja koki saksan kielen osaamisesta olevan hyötyä työelämässä teollisuuden ja Euroopan unionin takia. Ne kyselyn vastaajat, jotka arvioivat saksan kielen tärkeäksi, ilmaisivat usein myös mahdollisuuden työskennellä ulkomailla tai yhteistyön saksalaisten toimijoiden kanssa. Ranskan kielen osaaminen työelämässä oli merkittävä joka neljännen vastaajan mukaan. Hallintotieteilijät arvioivat ranskan kielen useammin (34 %) tarpeelliseksi kieleksi kuin koko vastaajajoukko (24 %). Ranskan osaamista oli neljänneksellä kyselyn vastaajista. Heistä vain kuusi prosenttia koki, että kieliosaaminen vastaisi työelämän vaatimuksia tällä hetkellä. Ranskan merkitys nousi esiin esimerkiksi Euroopan unionin kautta. Lisäksi ranskan kielen uskottiin joidenkin vastaajien mukaan avaavan ovia muilla mantereilla kuten Afrikassa.

Haastatteluissa nousi esiin ajatus siitä, että kasvavilla markkinoilla kohdemaiden kielitaidosta on etua kauppa- ja kumppanuussuhteiden luomisessa ja ylläpitämisessä. Opiskelijat arvioivat venäjän kielen neljänneksi hyödyllisimmäksi kieleksi heti saksan kielen jälkeen. Hallintotieteen opiskelijat arvioivat venäjän kielen tarpeelliseksi muuta joukkoa harvemmin (kaikki 33 %, hallintotieteet 23 %). Perusteluina venäjän kielen tarpeelle työuralla olivat kasvava kauppa Venäjän ja Suomen välillä ja se, että venäjän kieli ei ole vielä kovin osattu kieli Suomessa – kielitaidolla voisi siis erottua joukosta. Lisäksi venäläisten määrän arveltiin lisääntyvän Suomessa. Venäjän kielen osaaminen ei ollut linjassa nähtyyn tarpeeseen verrattuna, sillä sitä osasi vain joka seitsemännes kyselyn vastaajista. Suurin osa venäjän kielen itselleen hyödylliseksi työuran kannalta kokeva aikoikin parantaa kielitaitoaan opintojen aikana, sillä itsensä vähintään hyvälle tasolle valmistuessaan arvioi yli puolet venäjän kielen osaajista. Tämän voidaan olet-

taa selittyvän osittain sillä, että jos venäjän kielen opinnot aloitetaan vasta yliopistossa, ei tarvittavaa kielitaitoa ole vielä opintojen aikana saavutettu.

Latinalaisen Amerikan kasvava merkitys markkina-alueena vaikutti siihen, että osa vastaajista koki espanjan ja portugalin kielet hyödyllisinä. Espanjan kielen osaamista oli joka viidennellä vastaajalla, silti vain joka seitsemäs vastaaja arvioi espanjan kielen osaamisesta olevan hyötyä työelämässä. Kiinan uskottiin tulevaisuudessa ottavan entistä suuremman roolin kansainvälisillä markkinoilla. Joka kuudes kyselyn vastaaja arvioi kiinan kielen osaamisesta olevan hyötyä tulevissa työtehtävissä. Kiinan kieltä työelämässä merkitseväksi kielenä pitivät erityisesti kauppatieteiden ja tekniikan opiskelijat. Taitoja kiinan kielessä oli kuitenkin hyvin harvalla vastaajalla (2 %).

Edellä mainittujen kielten lisäksi joukosta löytyi vastaajia, jotka kokivat italian, japanin, arabian, malaijin, puolan, viron, korean, indonesian, tanskan, saamen, kreikan, turkin, hollannin, norjan, latinan, makedonian ja vietnamin kielistä olevan hyötyä heidän työurallaan. Opiskelijoiden henkilökohtaiset mieltymykset nousivat esiin muiden vieraiden kielten kohdalla.

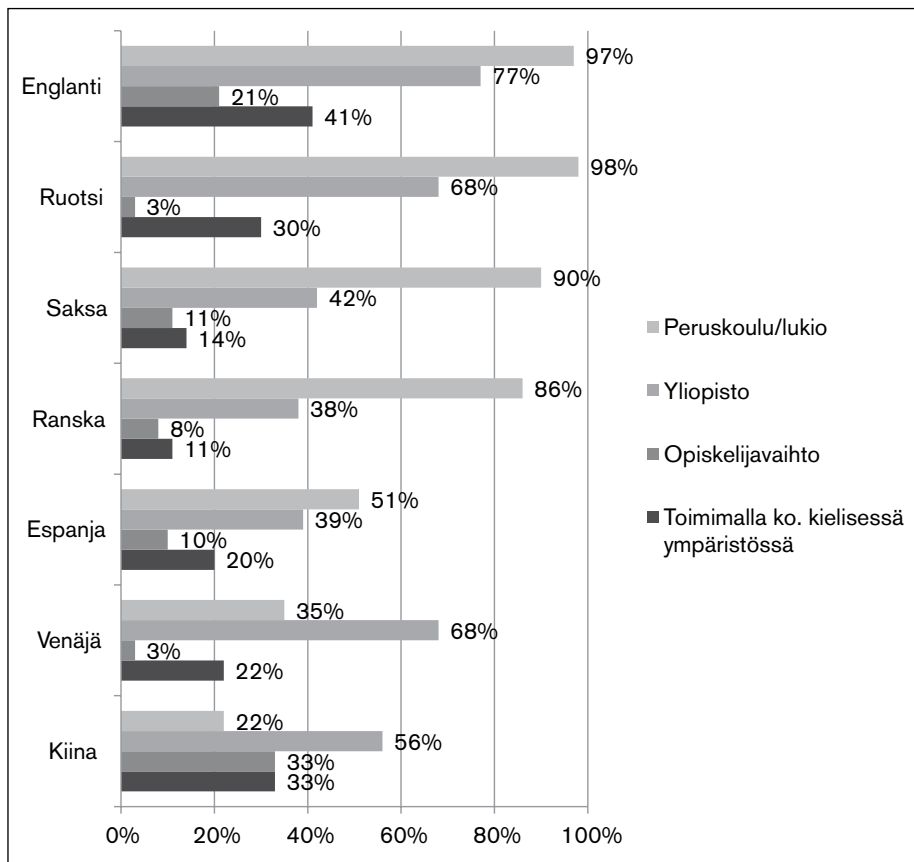
”Englanti ja suomi ovat pääkieliä. Mieluusti osaisin myös ruotsia ja venäjää. Tunnepuolella ranska olisi minun pääkieli, jos saisin valita. Haluaisin niin paljon osata sitä. Ranska ei kuitenkaan ehkä työelämässä ole niin tärkeä kuin venäjä.”

(opiskelija, kauppatieteet)

5.2 Kielten opiskelu yliopistossa ja vapaa-ajalla

Opiskelijat olivat opiskelleet ja oppineet kieliä eri tavoin (kuva 4). Kyselyn ja haastatteluaineiston perusteella peruskoulussa ja/tai lukiossa opiskeltiin pääasiassa englannin, ruotsin, saksan ja ranskan kieliä. Myös espanjanosaajista puolet oli opiskellut kieltä peruskoulussa ja/tai lukiossa. Venäjän ja kiinan kielen opiskelu oli aloitettu useimmiten vasta yliopistossa. Tämä voi osittain johtua saksan ja ranskan kielten pitkistä perinteistä toisena tai kolmantena vieraana kielenä tai siitä, että muita vieraampia kieliä ei ole ollut tarjolla koulutusjärjestelmän alemmilla asteilla.

Vaasan yliopistossa on tarjolla useita englanninkielisiä maisteriohjelmia sekä yksittäisiä kursseja englannin kielellä. Lisäksi kursseilla saatetaan käyttää vieraskielistä kirjallisuutta, mitä opiskelijat pitivät hyvänä.



Kuva 4. Opiskelijoiden yleisimmät tavat kielten opiskeluun.

Yliopisto-opintojen aikana opiskelijat harjoittivat kieliosaamistaan pääasiassa osallistumalla yliopiston järjestämille kielikursseille, lähemällä opiskelijavaihtoon tai suorittamalla tutkintoon kuuluvia opintoja vieraalla kielellä.

”Olen sitä mieltä, että matkustamalla oppii käytännön kielitaidon. Kursejakin pitäisi käydä, mutta joskus se on hankalaa. Ruotsia olen opiskellut ylimääräistä, mitä vain olen ennättänyt. Harmi, että nyt ei ole ollut aikaa enempää. Vaasassa kyllä kuulee ruotsia, se on iso bonus. Meillä on tenttikirjoja englanniksi. Osa luennoitsijoista on vieraskielisiä.”
(opiskelija, kauppatieteet)

Opiskelijoiden motivoituneisuutta kieliosaamisensa kehittämiseen kuvasti se, että he olivat valmiita opiskelemaan vieraita kieliä myös vapaa-aikanaan. Espanjan kieltä oli opiskeltu erityisestä kansanopiston kursseilla. Vieraskielistä ympäristöä oppimisessa hyödynnettiin

erityisesti englannin ja ruotsin kielissä. Esimerkiksi joka neljäs vastaaja ilmoitti oppineensa ruotsin kieltä toimimalla kotimaassa kaksikielisessä ympäristössä. Tässä korostuu erityisesti Vaasan seudun kaksikielisyys.

5.3 Opiskelijoiden arvio työelämässä tarvittavasta osaamisen tasosta

Kyselyn vastaajien mukaan oleellista ei ole, montako eri kieltä on opiskellut, vaan se että osaa ja uskaltaa puhua vierasta kieltä. Monen vastaajan mielestä alkeiden osaaminen harvinaisemmasta kielestä ei riitä työelämässä, koska se ei takaa rohkeutta kielen käyttöön – kynnys käyttää kieltä voi olla liian korkea. Alkeiden osaamista pidettiin kuitenkin avaimena uuteen kulttuuriin tutustumisessa. Opiskelijat arvioivat työnantajien arvostavan kieliosaamisessa erityisesti kommunikaatiotaitoja, eli kykyä tuottaa ja ymmärtää puhetta vieraalla kielellä. Poikkeuksen muodosti osa kielitieteilijöistä, jotka opiskelivat aloille, joilla kirjallinen tuotos on erittäin tärkeä.

Opiskelijat painottivat haastatteluissa tarvetta hyvälle kieliosaamiselle työelämässä. Osa sisällytti siihen sekä suullisen että kirjallisen osaamisen, kun osa painotti suullisen taidon merkitystä.

”Hyvä kielitaito on sitä, että kommunikointi natiivipuhujien kanssa onnistuu ja pystyy viestimään ilman suurempia ongelmia. Kirjallinen ja puhuttu kuuluvat kielitaitoon.”
(opiskelija, kauppatieteet)

”Hyvä kielitaito tarkoittaa arjessa pärjäämistä ja sitä, että pystyisi työskentelemään kielellä. Sellainen on hyvä taso, että sitä voi itse kehittää lisää käytännössä.”
(opiskelija, hallintotieteet)

”Hyvä kielitaito-osaaminen ilmenee monella lailla...kirjoitettuna ja puhuttuna. Jos ei osaa molempia, ei se tarkoita etteikö olisi hyvä jossain kielessä. Kun joutuu yhtäkkiä johonkin tilanteeseen, jossa joutuu puhumaan vierasta kieltä, sitten huomaa miten hyvin osaa.”
(opiskelija, kielet ja viestintä)

”Henkilö on hyvä kielessä, kun hän pärjää kyseisellä kielellä arkena ja työssä. Työssä vaaditaan tietty sanasto, esimerkiksi pitää osata neuvotella ja ymmärtää mitä vastapuoli sanoo. Kyse on kuitenkin vastavuoroisesta kommunikaatiosta. Joku voi osata ääntää ja lukea, mutta ei ymmärrä. Se ei ole hyvää kielitaitoa.”
(opiskelija, tekniikka)

5.4 Opiskelijoiden näkemykset kieliopintojen kehittämistä Vaasan yliopistossa

Kommunikaatiotaitojen kehittäminen

Opiskelijat ovat erilaisia oppijoita. Kun yhdelle sopivat vapaamuotoiset keskustelukurssit, haluaa toinen enemmän lukiomaista yhdessä oppimista. Opiskelijoiden puheen tuottaminen oli tekstin tuottamista heikompaa, joten on ymmärrettävää, että opiskelijat toivoivat saavansa opintojaksoilta varmuutta juuri puhumiseen ja keskusteluun. Kyselyn vastaajien ja haastateltujen mukaan yliopiston kieliopintojen painotus on usein liikaa kieliopissa ja kirjallisissa tuotoksissa, vaikka toisaalta keskustelutilanteitakin on harjoiteltu kurseilla entistä enemmän. Opiskelijoilla oli runsaasti näkemyksiä siitä, miten keskusteluvalmiuksia voitaisiin kehittää. Osa kyselyn vastaajista esimerkiksi ehdotti vaihto-opiskelijoiden hyödyntämistä kielten kurseilla. Myös tandem-opetus nähtiin erinomaisena menetelmänä, koska siinä työskennellään pareittain tai pienryhmissä syntyperäisen kohdekielen puhujan kanssa. Tämän avulla saataisiin opiskelijat kommunikoimaan ja ymmärtämään vierasta kieltä ”aidoissa vuorovaikutustilanteissa”. Samalla se mahdollistaisi kulttuurin oppimisen ja sosiaalisten verkostojen luomisen.

Opintojaksot ja opetusmenetelmät

Koska työelämän kieliosaamisen tarpeet olivat kirjavia, toivoivat opiskelijat entistä monipuolisempaa kielikurssivalikoimaa. Toivottuja kieliä olivat muun muassa japani, portugali ja kiina. Kielissä, joissa oli tarjolla ainoastaan alkeistason kurseja tarjolla, toivottiin myös syventäviä kurseja, jotta riittävä taso työelämän tarpeisiin olisi mahdollista saavuttaa opintojen aikana. Myös kulttuuriosaamisen näkökulma olisi opiskelijoiden mukaan hyvä huomioida. Se voisi toteutua osittain esimerkiksi natiiviopettajan kautta.

”Olisi hyvä opiskella kieliä natiiviopettajan avulla. Hän osaa vastata kysymyksiin, esim. käytetäänkö jotain tiettyä sanaa jossain toisessa kontekstissa. Näkisin, että kulttuuri tulee natiiviopettajan kautta paremmin esiin.”
(opiskelija, kielet ja viestintä)

Opiskelijoiden mukaan haasteena kielten opiskelussa oli kurssien päällekkäisyys, läsnäolopakko, kurssien pitkä kesto sekä opiskelijoiden vaihtelevat lähtötasot. Kielikurssit ajoittuivat usein päällekkäin substanssiopintojen kanssa, jolloin läsnäolopakon sanelemana muut opinnot saattoivat kärsiä. Toisaalta tilanne saattoi olla se, että opiskelija joutui valitsemaan pää- tai sivuaineenkurssinsa ja kielikurssin välillä – tällöin substanssiaineen opinnot menivät usein vapaavalintaisten kieliopintojen edelle.

”On ikävää, että kielikurssit sijoittuvat aina samaan aikaan muiden kurssien kanssa. Minun mielestä pitäisi olla enemmän yhteistyötä eri yksiköiden välillä juuri tästä päällekkäisyyksien eliminoinnista. Yksiköt voisivat sopia, missä kohdassa päivää ja viikkoa mitäkin kieltä ja pääainetta ja missä ei.

On se niin, että ainakin mulla kieli tippuu, jos pääaine ei löysää.”

(opiskelija, kauppatieteet)

Läsnäolopakko haittasi erityisesti työssäkäyviä opiskelijoita. Kieliopintoihin kaivattiinkin enemmän joustoa tai vaihtoehtoisia suoritumahdollisuuksia, esimerkiksi verkko-opiskelua. Osa opiskelijoista piti kielikurssien pitkää kestoa haasteellisena aikataulullisista syistä, siksi esimerkiksi intensiivikurssi koettiin motivoivampana. Joidenkin opiskelijoiden mielestä tutkintoon kuuluville pakollisille kielikursseille oli vaikea päästä. Tämä saattoi aiheuttaa taukoa kielen opiskeluun, mikä nähtiin ongelmana. Opintojen alkuvaiheessa suoritettujen kieliopintojen koettiin helpottavan myöhempiä substanssiaineen opintoja, joissa voi olla esimerkiksi vieraskielistä kirjallisuutta.

”Olisin halunnut lukea englantia heti opintojen alkuvaiheessa, koska sanastoa tarttee opiskeluissa. Tenttikirjoja on ollut jo nyt heti ekana vuonna englanniksi. Siksi se kurssi pitäisi olla heti, että pystyy lukemaan ja opiskelemaan englanniksi.”

(opiskelija, kauppatieteet)

5.5 Kansainvälisten opiskelijoiden näkemykset kieliosaamisen tarpeisiin Vaasan seudulla

Tämän tutkimuksen kannalta kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden näkökulma oli tärkeä ottaa huomioon, sillä he edustivat taustojensa perusteella erilaista opiskelijajoukkoa kuin suomalaiset opiskelijat. Haastatteluissa kävi ilmi, että haastatellut opiskelijat olivat erittäin kielitaitoisia ja kansainvälisesti suuntautuneita. He osasivat oman äidinkieltensä lisäksi useita muita vieraita kieliä, kuten ranskaa, saksaa, arabiaa ja hindiä. Monella heistä oli myös työkokemusta vieraassa maassa.

Vaasan yliopiston kansainvälisissä maisteriohjelmissä tutkintoihin kuuluu yksi pakollinen suomen kielen opintojakso (Finnish for Foreigners I). Lisäksi Kielipalvelut-yksikkö tarjoaa kahta vapaavalintaista jatkokurssia suomen kielestä. Haastatellut opiskelijat pitivät pakollisten suomen kielen opintojen määrää pienenä, koska he olivat tietoisia siitä, että suomen tai ruotsin kielen osaaminen edistää kotoutumista ja työpaikan saamista Suomessa. Opiskelijat tavoittelivat suomen tai

ruotsin kielissä pääosin sellaista kielenosaamisen tasoa, jolla pärjäisi työelämässä ja vapaa-ajalla.

Opiskelijat olivat valmiita opiskelemaan suomen kieltä enemmän, jos opinnot olisivat osa tutkintoa. Moni haastateltu ehdotti pakollisia kieliopintoja kaksivuotisen maisteriohjelman ensimmäiselle luku-kaudelle. Näin kieliosaamiseen muodostettaisiin vahva pohja, jonka kehittäminen myöhemmin opintojen ohella esimerkiksi yksittäisten kurssien tai oman harrastuneisuuden avulla olisi helpompaa. Aikataulullisten syiden takia pakollisen suomen kielen kurssin suorittaminen oli joillekin opiskelijoille ollut ”pakkopullaa”, jolloin kurssi muiden kii-reiden takia oli suoritettu ilman todellista motivaatiota kielen opiskeluun. Haasteena suomen kielen opinnoille oli myös se, että kieliopinnot ja substanssiopinnot ajoittuivat aikataulullisesti päällekkäin. Kuten suomalaisten opiskelijoiden kohdalla, myös kansainvälisillä opiskelijoilla opintojaksojen priorisointi tapahtui substanssiopintojen ehtoilla. Osa kansainvälisistä opiskelijoista opiskeli suomen kieltä vapaa-aikanaan muidenkin kuin Vaasan yliopiston tarjoamilla kursseilla. Tämä osoittaa motivaatiota suomen kielen osaamista kohtaan.

Kansainväliset opiskelijat olivat tutustuneet Suomessa ja Vaasan seudulla toimiviin työnantajiin kurssien aikana. Vierailijaluennoitsijat, yrityscaiset ja muut yhteydet työelämään olivat tärkeä osa kokonaiskuvan saamista suomalaisesta yhteiskunnasta ja työelämästä. Moni opiskelija oli hakenut töitä opintojensa rinnalle. Osa olikin saanut työtä omaa alaansa vastaavasta työpaikasta, osa jostain muualta. Opiskelijoilla oli käsitys siitä, että suomen tai ruotsin kielen osaamisesta oli etua Vaasan seudun työmarkkinoilla. Vaikka työ sinänsä tapahtuisikin kansainvälisessä tai kansainvälisesti toimivassa yrityksessä, olisi joko suomen tai ruotsin kielen osaamisesta hyötyä työyhteisössä. Vaatimus toisen kotimaisen kielen osaamisesta oli opiskelijoiden mielestä kohtuullinen. Vaatimusta molempien kotimaisten kielten taidosta pidettiin kuitenkin kohtuuttomana lähinnä siksi, että kaksivuotinen maisteriohjelma on lyhyt aika oppia molemmat kielet.

6. ALUMNIEN NÄKEMYKSET KIELIOSAAMISEN TARPEISTA TYÖELÄMÄSSÄ

Vaasan yliopistosta valmistuneiden alumnien kokemuksia kieliosaimisen tarpeista kerättiin sähköisellä kyselyllä. Kyselyn vastausaktiivisuus oli varsin alhainen, minkä vuoksi kyselyn tulosten yleistäminen ja koulutusalaakohtainen tarkastelu oli mahdotonta. Tuloksista voidaan kuitenkin tarkastella suuntaa-antavasti sitä, valmistavatko opinnot opiskelijoita kohtaamaan kieliosaamisen vaatimukset työelämässä.

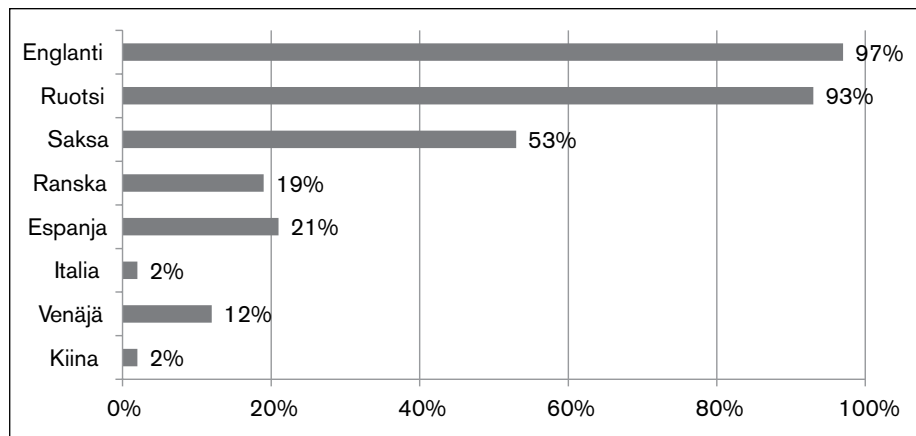
Kyselyyn vastasi 58 Vaasan yliopistosta valmistunutta. Vastaajista selvä enemmistö (78 %) oli naisia. Lähes jokaisen (97 %) vastaajan äidinkieli oli suomi, muutamalla ruotsi. Alumneille suunnatulla kyselyllä pyrittiin selvittämään kieliosaamisen tarpeita erityisesti Vaasan seudulla, mutta myös yleisesti. Kolmannes vastaajista asui Pohjanmaalla (ilmoitti kotikunnakseen jonkin Pohjanmaan maakunnassa sijaitsevan kunnan). Yli puolet (60 %) asui Pohjanmaan maakunnan ulkopuolella. Pieni joukko (5 %) vastaajista asui ulkomailla. Kaksi kolmasosaa (66 %) vastaajista edusti kauppatieteen alaa, 19 prosenttia hallintotieteen alaa ja 17 prosenttia humanistista alaa. Tekniikan alalta valmistuneiden osuus oli hyvin vähäinen (2 %). Osa vastaajista edusti kahta koulutusala. He ovat edellä esitetyissä prosenttimäärissä huomioituna molempien koulutusalojen edustajiksi.

Kolme neljästä vastaajasta oli valmistunut maisteriksi 2000-luvulla. Vastaajien työllisyystilanne oli erinomainen, sillä kaikki vastaajat olivat työelämässä tutkimuksen tekohetkellä keväällä 2013. Reilusti yli puolet (64 %) vastaajista työskenteli toimihenkilönä tai asiantuntijana. Kolmannes vastaajista (29 %) toimi johtavassa asemassa tai yrittäjänä. Vastaajista puolet (52 %) työskenteli yksityisellä sektorilla. Joka viides (19 %) vastaaja työskenteli yliopistossa ja joka kymmenes (12 %) kuntasektorilla. Yli puolet vastaajista työskenteli isossa organisaatiossa (organisaation koko 150 henkilöä tai enemmän). Alle kymmenen hengen organisaatioissa työskenteli reilu kymmenes (12 %) vastaajista.

Kyselyyn vastanneet alumnit olivat kansainvälisesti suuntautuneita, sillä esimerkiksi lähes joka kolmas (28 %) oli työskennellyt ulkomailla jossain vaiheessa työuraansa. Ulkomailla työskentelyn kesto vaihteli kahdesta kuukaudesta useampaan vuoteen. Vastaajien työhön liittyvät ulkomaan kokemukset sijoittuivat maantieteellisesti Keski-Eurooppaan, Pohjoismaihin ja Baltian maihin. Joitakin ulkomaanjaksoja oli suoritettu Itä-Euroopassa. Vastaajien toimenkuvatkin olivat varsin kansainvälisiä, sillä joka toisella (53 %) vastaajalla työ sisälsi matkustelua ulkomailla. Vuodessa kertyviä matkapäiviä oli 2–50. Matkapäivien keskiarvo oli 15 päivää vuodessa.

6.1 Kielten opiskelu Vaasan yliopistossa

Lähes jokaisella vastaajalla Vaasan yliopistossa suoritettu tutkinto oli sisältänyt englannin ja ruotsin kielten opintoja (kuva 5). Tämän lisäksi puolet vastaajista oli opiskellut saksan kieltä opintojensa aikana. Saksan jälkeen yleisimmät kielet olivat ranska ja espanja. Yksittäiset vastaajat olivat suorittaneet opintoja venäjän, italian, viron ja kiinan kielissä.



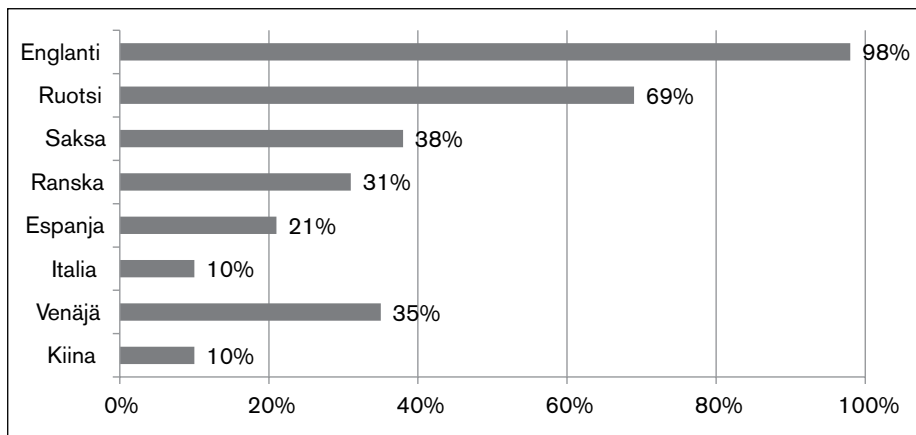
Kuva 5. Alumnien opiskelemat kielet Vaasan yliopistossa.

Keskimäärin joka kolmas (36 %) vastaaja oli suorittanut opiskeluaikanaan enemmän kieliopintoja kuin tutkintoon kuuluneet pakolliset kieliopinnot. Enemmän tai ylimääräisiä kieliopintoja oli suoritettu lähinnä englannin, ruotsin, saksan ja ranskan kielissä. Koulutusala-kohtaisesti tarkasteltuna tuloksissa erottuvat humanistiselta alalta valmistuneet, joista peräti 60 prosenttia oli opiskellut enemmän kieliä, mikä on luonnollista varsinkin kielten pääaineopiskelijoille. Hallintotieteen alalta valmistuneiden vastaajien kohdalla lähes puolet (46 %) oli suorittanut kieliopintoja enemmän kuin tutkinto vaati.

Kielten opiskeleminen yliopiston tarjoamilla kielikursseilla oli merkittävin keino opiskella kieliä. Vastaajista vain joka kymmenes (13 %) oli osallistunut jonkun toisen järjestäjän kielikurssille opintojensa aikana. Opiskelijavaihto vaikutti olleen suosittu tapa harjoittaa kieltä, sillä 40 prosenttia vastaajista ilmoitti osallistuneensa opiskelijavaihtoon. Sen sijaan vain joka kymmenes oli työskennellyt tai ollut työharjoittelussa ulkomailla opintojensa aikana. Joka viides vastaaja ilmoitti hyödyntäneensä kansainvälistä ympäristöä kotimaassa kieliosaamisensa kehittämiseen. Muita keinoja kielten opiskeluun olivat tutkintoon kuuluvien opintojen suorittaminen vieraalla kielellä (20 %) sekä kielitaidon harjoittaminen vapaa-ajalla (22 %).

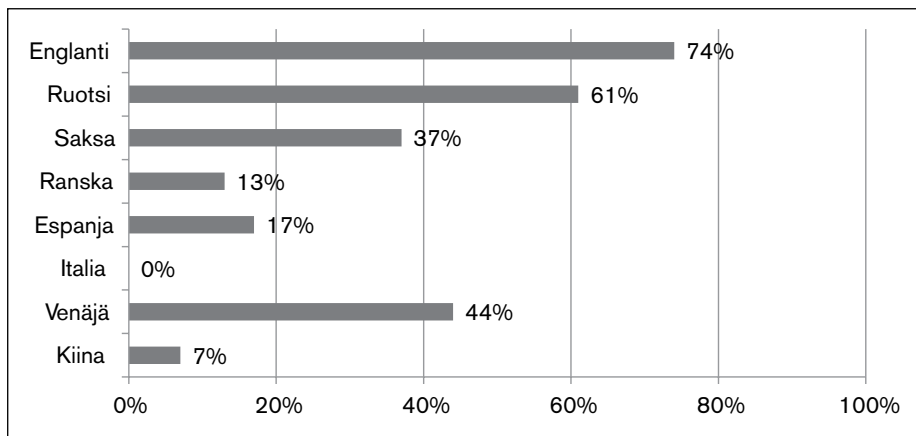
6.2 Työelämän kieliosaamisen tarpeet

Kyselyyn vastanneiden alumnien näkemyksen mukaan työelämässä tarvittavia vieraita kieliä ovat pääasiassa englanti ja ruotsi. Lisäksi saksan, venäjän, ranskan ja espanjan kielten osaamisella koettiin olevan jonkin verran merkitystä (kuva 6).



Kuva 6. Työelämässä tarvittava kieliosaaminen alumnien mukaan.

Vastaajat olivat opiskelleet Vaasan yliopistossa useita kieliä. Kyselyssä vastaajilla oli mahdollisuus pohtia, mitä kieliä heidän olisi kannattanut opiskella opintojensa aikana. Tulosten perusteella vastaajat kokivat useimmiten, että englannin, ruotsin, venäjän ja saksan kieliä olisi kannattanut opiskella enemmän, mikä vahvistaa havaintoa kyseisten kielten merkityksestä työelämässä (kuva 7).



Kuva 7. Alumnien arvio siitä, mitä kieliä heidän olisi kannattanut opiskella opintojensa aikana Vaasan yliopistossa.

Merkittävä osa vastaajista (74 %) oli sitä mieltä, että englannin kieltä olisi kannattanut opiskella opiskeluaikana. Koska lähes kaikki vastaajat olivat opiskelleet englantia, voidaan tuloksista päätellä, että vastaajat kokivat, että englantia olisi pitänyt siitä huolimatta opiskella tapahtunutta enemmän. Osa oli sitä mieltä, että kieliopintoja olisi pitänyt suorittaa määrällisesti enemmän, kun taas osa vastaajista pohti sitä, että vaihto-opiskelujakson sisällyttäminen tutkintoon olisi voinut kehittää kieliosaamista ja tuoda rohkeutta kommunikointiin. Vastaajat nostivatkin esiin sen, että opinnoissa tulisi painottaa vuorovaikutustaitojen kehittämistä. Englannin kielen tärkeyttä perusteltiin työelämän vaatimuksilla. Esimerkiksi useissa kansainvälisissä yrityksissä englanti on yrityksen virallinen kieli, mikä tarkoittaa englannin kielen osaamisen olevan välttämätöntä riippumatta siitä millä organisaatio-
tasolla työntekijä työskentelee.

”[Englantia] tarvitaan aina, mutta mielestäni pitäisi keskittyä enemmän puhumiseen ja esiintymiseen, koska sitä töissäkin joutuu tekemään.”
(alumni, kauppatieteet)

Tulosten perusteella alumnit pitivät ruotsin kielen osaamista tärkeänä ja pohtivat, että ruotsin kielen opintoja olisi kannattanut suorittaa enemmän opiskeluaikana. Tätä perusteltiin ensinnäkin sillä, että ruotsin kielen osaaminen on tärkeää kaksikielisillä alueilla kuten Vaasan seudulla. Ruotsin kielen osaaminen nähtiin valttikortiksi muillakin alueilla Suomessa. Tätä tukee se, että yli puolet vastaajista asui Pohjanmaan ulkopuolella ja 60 prosenttia vastaajista koki, että ruotsin kieltä olisi pitänyt opiskella enemmän. Ruotsin kielen osaamisen nähtiin olevan mahdollisuus erottua joukosta työhaussa tai edetä työuralla. Kuten englannin kielessä, myös ruotsin kielen opintoihin toivottiin enemmän viestintä- ja kommunikaatiotaitojen kehittämistä. Kielikylpymenetelmä nostettiin esiin yhtenä vaihtoehtoisena menetelmänä. Osa vastaajista koki, että ruotsin kielen osaaminen olisi kohentunut pakollisten kurssien suuremmalla määrällä. Vastaavasti osa oli sitä mieltä, että opetusta olisi voinut olla vähemmänkin.

Englannin ja ruotsin jälkeen seuraava merkittävä kieli, jossa kyselyyn vastanneet alumnit olisivat toivoneet enemmän osaamista, oli venäjä. Lähes puolet (44 %) vastaajista ilmoitti, että venäjän kielen opiskelusta olisi voinut olla hyötyä myöhemmin työuralla. Tämä on merkittävä huomio ja tukee työnantajahaastatteluuissa kerättyä aineistoa.

”Venäjä tuntuu olevan paljon tärkeämpi kieli työelämässä kuin saksa, jota ”piti” opiskella oman yläasteeni aikoina.”
(alumni, humanistinen)

6.3 Työnantajien asettamat kielitaitovaatimukset

Alumnivastaajista reilusti yli puolella (65 %) oli testattu kielitaitoa rekrytoinnin yhteydessä. Pääosin tämä oli tapahtunut työhaastattelun yhteydessä niin, että osa kysymyksistä oli esitetty vieraalla kielellä, yleensä joko englanniksi ja/tai ruotsiksi. Jotkut vastaajat olivat lisäksi osallistuneet kirjallisiin ja suullisiin kielitesteihin.

Työnantajien asettamat kielitaitovaatimukset vaihtelivat kyselyyn osallistuneiden alumnien mukaan sekä organisaatio- että työtehtäväkohtaisesti. Työnantajien asettamia kielitaitovaatimuksia pidettiin pääsääntöisesti kohtuullisina, sillä vain reilu neljäsosa (27 %) vastaajista oli kokenut työnantajien vaatimukset yli- tai alimitoitetuiksi. Osa kuitenkin piti työnantajien vaatimuksia suhteessa todellisuuteen ristiriitaisina.

”Työpaikkailmoituksissa vaaditaan täydellistä kielitaitoa, mutta välttävään kelpaa - tämä oli aluksi yllätys.”
(alumni, kauppatieteet & kielet ja viestintä)

”Työnantajat tuntuvat vaativan paljon. Vaasassa saa aina olla nolona siitä, kun ei osaa ruotsia. Kyllä haluaisin osata ja yritänkin, mutta työnantajat eivät tunnu arvostavan sitä.”
(alumni, kauppatieteet)

Työntekijöiden kieliosaamisessa on kehitettävää, sillä lähes joka toinen alumni (42 %) ilmoitti, että tiettyjen kielten osaajista on pulaa omalla työpaikalla. Pulalla tarkoitettiin useimmassa tapauksessa pulaa kielten ”todellisista osaajista”, eli sitä että työntekijä hallitsee ammattisanaston ja kykenee työskentelemään kyseisellä kielellä. Pulaa vaikutti olleen ainakin ruotsin, venäjän, ranskan ja saksan kielten osaajista. Ruotsin osaajien tarve nousi esiin etenkin hallintotieteen alalla.

Vaikka vastaajat olivat kielitaitoisia ja merkittävä osa kansainvälisesti suuntautuneita, huomattava osa (70 %) heistä ilmoitti kohtaavansa työssään kielten osaamiseen liittyviä haasteita. Haasteet liittyivät vaikeuksiin hallita ammattisanastoa (ammattislangi) sekä puutteellisiin keskustelu- ja neuvottelutaitoihin vieraalla kielellä. Moni myös koki, että kielitaito oli päässyt ”ruostumaan” vuosien saatossa, jos sitä ei ollut aktiivisesti käyttänyt työssä tai vapaa-ajalla. Jotkut vastaajat nostivat esiin omaan äidinkielen liittyvät haasteet, jotka liittyivät lähinnä oikeinkirjoituksellisiin seikkoihin.

Vaikka kieliosaamisella koettiin olevan merkitystä työelämässä, kyselyn vastauksista ilmeni, että läheskään kaikki työnantajat eivät tarjoa työntekijöilleen mahdollisuutta opiskella kieliä työajallaan. Kyselyn vastaajista alle kolmasosa (29 %) oli osallistunut työnantajan-

sa järjestämään kielikoulutukseen. Yleensä kyse oli englannin kielen opiskelusta. Tämän lisäksi yksittäisiin kielikursseihin oli osallistuttu venäjän, ranskan, saksan, italian ja hollannin kielissä. Reilut puolet (59 %) vastaajista ei ollut osallistunut työnantajan järjestämään kielikoulutukseen. Viidenneksellä (19 %) vastaajista työnantaja ei ollut järjestänyt kielikoulutusta. On syytä huomioida, että yksi tärkeä tekijä kieliosaamisen kehittämisessä on työntekijän oma motivaatio kielen opiskeluun – osallistuuko työntekijä työnantajan järjestämään kielikoulutukseen vai jättääkö osallistumatta, vaikka koulutusta on tarjolla. Motivaatiota ei selvitetty tässä tutkimuksessa.

Kyselyn tuloksista kävi ilmi, että alumnit olivat ylläpitäneet kieliosaamista englannin ja ruotsin kielissä valmistumisen jälkeen pääasiallisesti omassa työympäristössään. Tämä tukee jo aiemmin esiin nousutta havaintoa, että englannin ja ruotsin kielten osaamisella on muita kieliä enemmän merkitystä työelämässä. Saksan, ranskan ja espanjan kieltä oli usein ylläpidetty harrastusten tai matkustelun kautta. Tämä tarkoittanee sitä, että kyseiset kielet eivät ole yhtä merkityksellisiä kieliä työelämässä kuin englanti ja ruotsi.

7. YHTEENVETO

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin kieliosaamisen tarpeita Vaasan seudun suurimpien työnantajien edustajien, yliopistojen asiantuntijoiden, Vaasan yliopistosta valmistuneiden alumnien ja opiskelijoiden näkökulmasta. Tutkimuksen tulokset myötäilivät aikaisempia kieliosaamisen tarpeisiin liittyviä tutkimuksia. Alueellisen näkökulman vuoksi tämän tutkimuksen tulokset ovat relevantteja Vaasan seudulla etenkin äidinkieltään suomenkielisten näkökulmasta.

Tutkimustulosten analysoinnissa tiedostettiin, että kieliosaamisen tarpeet pienemmissä yrityksissä voivat erota merkittävästi suurempien yritysten tarpeista. Esimerkiksi kansainvälisille opiskelijoille suunnatun harjoitteluhankkeen tulosten mukaan pienemmissä yrityksissä painotettiin saksan kielen merkitystä huomattavasti enemmän kuin tutkimuksessa mukana olleissa suuremmissa yrityksissä.

Toinen huomion arvoinen seikka on, että tutkimukseen osallistuneet opiskelijat ja alumnit osoittautuivat hyvin kansainvälisiksi ja kielitaitoiseksi, mikä ei välttämättä anna todellista kuvaa opiskelijoiden ja alumnien kieliosaamisesta. On todennäköistä, että tutkimukseen osallistuneet opiskelijat olivat keskimääräistä kiinnostuneempia kielten opiskelusta. Tähän viittaa esimerkiksi se, että kielten ja viestinnän alan opiskelijat olivat yliedustettuina sekä kyselyssä että haastattelussa.

7.1 Työelämän kielitaitotarpeet

Englannin kielen osaaminen on tärkeää kaikilla aloilla ja useimmissa tehtävissä. Kaikkien tutkimuksessa mukana olleiden kohderyhmien näkemys oli, että englannin kielen osaaminen on osa henkilön ammattitaitoa, ja sen osaamista pidettiin oletusarvona työelämässä. Yritysten kansainvälistyminen ja verkostoituminen ovat vaikuttaneet siihen, että englannin kieltä tarvitaan organisaatioiden kaikilla tasoilla, ei vain johtoportaan. Englannin kielen osaamisen korostaminen tutkimuksen kaikissa kohderyhmissä vahvistaa näkemystä englannin kielen asemasta maailmankielenä, jonka jonkintasoista osaamista tarvitaan valtaosassa työtehtäviä. Työelämän näkökulmasta on myönteistä, että opiskelijoiden näkemykset englannin kielen tarpeellisuudesta vastasivat työelämän vaatimuksia. Opiskelijat pitivät omaa englannin kielen taitoaan varsin hyvänä, mutta halusivat kehittää taitojaan opiskeluaikana vielä paremmin työelämän tarpeita vastaviksi. Tämä tapahtui lähinnä kehittämällä ammattisanaston hallintaa sekä viestintä- ja kommunikaatiotaitoja. Opiskelijoiden ja alumnien kieliosaamiset vastasivat toisiaan erityisesti osattujen kielten ja kieliosaamiseen liittyvien kehittämistarpeiden osalta. Sekä opiskelijat että

alumnit kokivat, että kieliopintoihin kannattaa panostaa opintojen aikana.

Ruotsin kielen osaaminen korostui etenkin julkisella sektorilla ja palvelualoilla, mutta sen osaamisesta nähtiin olevan hyötyä myös yksityisen sektorin suurimmissa yrityksissä, varsinkin jos yrityksen liiketoiminnat suuntautuvat Pohjoismaihin. Ruotsin kielen osaaminen korostui vahvasti osassa tutkimuksessa mukana olleita organisaatioita, mitä selittää alueen kaksikielisyys. Ruotsin kielen osaamisesta arvioitiin olevan hyötyä myös muualla Suomessa, sillä sen todellinen osaaminen nähtiin keinona erottautua joukosta. Tätä näkökulmaa tukee se, että valtaosa alumneista koki ruotsin kielen osaamista tarvittavan työelämässä. Opiskelijat kuitenkin pitivät omaa ruotsin kielen osaamistaan riittämättömänä työelämän tarpeisiin nähden – vain 60 prosenttia vastaajista arvioi sen olevan riittävää työelämässä, kun vastaava osuus englannin kielessä oli lähes sata prosenttia. Etenkin hallintotieteen opiskelijat pitivät työnantajien vaatimuksia ruotsin kielen osalta vielä liian vaativina itselleen.

Kaikki tutkimuksen kohderyhmät arvostivat monipuolista kieliosaamista englannin kielen rinnalla ja pitivät tätä vahvuustekijänä. Työelämässä hyödyllisiksi vieraiksi kieliksi nostettiin englannin ja ruotsin ohella etenkin venäjä ja espanja. Myös esimerkiksi saksa, italia, portugali ja kiina mainittiin. Usean kielen kohdalla kyse oli kehittyvillä markkinoilla puhuttavista kielistä, joiden osaamisesta nähtiin olevan hyötyä etenkin yksityisen sektorin työpaikoissa. On tärkeä huomioda, että mikään muu vieras kieli ei yltänyt englannin ylitse, vaan muiden kielten osaaminen englannin lisäksi nähtiin myönteisenä lisänä. Työnantajien kieliosaamisen tarpeet vaihtelivat organisaatioittain, ja jokaisen organisaation toimintaa ohjasi sen oma strategia ja muuttuva toimintaympäristö. Tästä johtuen se, mikä vieras kieli missäkin organisaatiossa nousi esiin englannin kielen rinnalla, riippui organisaatiosta ja työntekijän toimenkuvasta.

Sekä alumnien että opiskelijoiden kieliosaaminen oli varsin yhteneväistä. Valtaosa molemmista ryhmistä osasi suomen ja ruotsin kielten ohella muitakin vieraita kieliä. Puolet opiskelija- ja alumnikyselyn vastaajista osasi saksan kieltä. Muiden kielten (ranska, espanja, venäjä) osaaminen oli vähäisempää. Molemmilla kohderyhmillä oli myös runsaasti kansainvälistä kokemusta.

Näkemykset kieliosaamisen tarpeista tutkimuksen eri kohderyhmiin välillä olivat samansuuntaisia englannin ja ruotsin kielten suhteen. Saksan ja ranskan kielten merkitys ei korostunut suurimpien työnantajien haastatteluissa, mutta niiden merkitystä painotettiin jonkin verran yliopiston asiantuntijoiden ja opiskelijoiden keskuudessa. Japanin kieli nousi esiin etenkin opiskelijoiden keskuudessa. Suurimpien työnantajien haastatteluissa japanin kieltä ei juurikaan mainittu.

7.2 Kieliosaamisen taso ja muut erityispiirteet

Kaikki tutkimuksen kohderyhmät määrittelivät hyväksi kieliosaamiseksi sen, että henkilö pystyy tuottamaan ja ymmärtämään vierasta kieltä. Kaikki kohderyhmät myös painottivat kielten osaamisen ohella kommunikaatiotaitojen merkitystä. Työnantajien edustajat nostivat usein esiin sen, että suomalaisten kielen ymmärtämisen taito suhteessa kielen tuottamisen taitoon oli vahvempaa. Kyselyiden tulosten mukaan työnantajien näkemys piti paikkansa, sillä opiskelijoiden ja alumnien keskuudessa tilanne oli kaikkien vieraiden kielten osalta samanlainen: kieliä ymmärretään paremmin kuin tuotetaan puhetta tai tekstiä.

Työnantajat pitivät vastavalmistuneiden kieliosaamista keskimäärin hyvänä. He toivoivat kuitenkin, että opiskelijat olisivat valmistuessaan valmiimpia toimimaan vaativissa työelämän tilanteissa, millä tarkoitettiin sekä ammattisanaston hallintaa että kykyä kommunikoida vieraalla kielellä. Myönteinen havainto oli se, että valtaosa opiskelijoista koki tarpeelliseksi juuri ammattisanastonsa ja kommunikaatiotaitojensa kehittämisen.

Työnantajien edustajien mukaan tietyn kielen osaaminen on meriitti silloin, kun työntekijä pystyy työskentelemään kyseisellä kielellä. Kieliosaamisen tarpeet vaihtelivat eri organisaatioiden ja työtehtävien välillä paljon, jolloin toisessa työtehtävässä kielen alkeistason osaamisesta voi olla hyötyä, kun taas toisessa tehtävässä menestyminen edellyttää sujuvaa kielitaitoa. Monipuolisesta kieliosaamisesta voi kuitenkin olla hyötyä eri tilanteissa, vaikka yhteisenä kielenä vastapuolen kanssa käytettäisiinkin englantia. Joidenkin työnantajien edustajien mukaan kielen alkeistason osaaminen voi toimia ”jääsärkijänä” esimerkiksi neuvottelutilanteissa.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että työelämän kieliosaamisen tarpeet voivat muuttua nopeastikin etenkin yksityisellä sektorilla yritysten suunnatessa toimintojaan eri markkina-alueille. Yritykset myös hyödyntävät erilaisia myynti- ja agentuuriverkostoja kohdealueilla, jolloin erikoisempien kielten osaajien tarve yrityksen paikallisella tasolla Vaasan seudulla ei ole välttämättä kovinkaan merkittävä. Yhteydenpito yhteistyökumppaneiden kanssa hoidetaan pääsääntöisesti englannin kielellä.

7.3 Tulevaisuuden haasteet

Englannin kielen uskottiin säilyvän maailmankielenä lähitulevaisuudessaakin ja sen osaamisen uskottiin kehittyvän ja laajenevan entisestään. Globalisoituva ja teknistynvä työelämä edellyttää uudenlaisia tapoja viestiä ja kommunikoida, mikä näkyy englannin kielen roolin vahvistumisena organisaation kaikilla tasoilla ja verkostoitumisen myötä myös organisaatioiden välillä.

Varsinkin yksityisen sektorin suuret yritykset painottivat, että tehtäviin haetaan ensisijaisesti substanssiosaajia, joilla on tarvittava kieliosaaminen. Tehtäviin ei haeta ”kielten maistereita”, koska kieliosaamista on mahdollista kehittää työn ohessa. Lisäksi osa työnantajista tarjoaa kielikoulutusta henkilöstölleen. Tämä on myönteinen näkökulma opiskelijoille, jotka monesti kokivat paineita siitä, että eivät saavuta opintojensa aikana työelämässä tarvittavaa kieliosaamista.

8. JOHTOPÄÄTÖKSET

Kommunikaatiotaidot korostuvat kielten osaamisessa

Tutkimustulosten perusteella englanti on merkittävin kieli eri aloilla työelämässä. Suurimmat työnantajat painottivat suullisten kommunikointitaitojen merkitystä työelämässä ja myös muut tutkimuksen kohderyhmät tiedostivat viestintä- kommunikointitaitojen merkityksen. Kielten opetus on perinteisesti nojannut vahvasti kielioppiin ja kirjallisiin taitoihin, joten opiskelijoiden rohkaisu suullisten viestintätaitojen kehittämiseen on yhä tärkeämpää. Tällöin opiskelijat olisivat valmistuessaan valmiimpia kohtaamaan työelämän haasteet.

Tämän perusteella yliopisto-opinnoissa tulisikin keskittyä ennen kaikkea siihen, että opiskelijoilla on monipuolisia mahdollisuuksia kehittää viestintä- ja kommunikaatiovalmiuksia opintojensa aikana, äidinkielen osaamista unohtamatta. Kielipalvelut-yksikön järjestämät pakolliset kielikurssit tarjoavat hyvän pohjan kieliosaamiselle, mutta ammattikieltä on mahdollista kehittää myös substanssiopintojen kautta. Kielten integroiminen entistä tiiviimmin osaksi oppiaineiden opintojaksoja palvelisi sekä opiskelijoiden kieliosaamisen kehittymistä että työnantajien tarpeita. Koska viestintä- ja kommunikaatiotaitojen merkitys korostui kaikkien kielten kohdalla, tulisi toimenpiteinä pohtia sellaisia kielenoppimisen menetelmiä, joilla opiskelijoiden osaamista saataisiin vastaamaan työelämän tarpeita entistä paremmin.

Työelämän ja yliopiston välisen vuoropuhelun tulisi olla aktiivista. Tällä tavoin työelämän joskus hyvin nopeastikin muuttuviin osaamisen tarpeisiin kyettäisiin vastaamaan. Toisaalta kieliosaamisen liittyen tulisi pohtia sitä, mistä näkökulmasta tai minkä tahon tarpeita vastavaksi Vaasan yliopisto kouluttaa opiskelijoita: paikallisen, seudullisen vai kansainvälisen.

Ruotsin kielestä kilpailuvaltti Vaasan yliopistolle

Ruotsin kielen osaaminen on merkittävä taito erityisesti Vaasan seudulla, mutta myös muualla Suomessa erityisesti julkisella ja tietyiltä osin myös yksityisellä sektorilla. Tutkimuksen kohderyhmät arvioivat Vaasan yliopistolla olevan mahdollisuuksia hyödyntää kaksikielisen alueen erityisyyttä nykyistä enemmän ja profiloitua ruotsin kielen kautta. Esimerkiksi kielikylpymenetelmän entistä voimakkaampi hyödyntäminen kaikilla koulutusaloilla voisi vahvistaa ruotsin kielen asemaa Vaasan yliopistossa. Alueellinen yhteistyö korkeakouluyksiköiden kesken tukisi suomen- ja ruotsinkielisten välistä vuorovaikutusta ja toisi opiskelijat yhteen jo opiskeluaikana. Etenkin hallintotieteilijöiden ruotsin kielen osaamiseen tulisi panostaa, sillä ruotsin kielen merkittävään asemaan julkisella sektorilla ei ole odotettavissa muutoksia.

Kannustaminen monipuolisen kieliosaamisen kehittämiseen

Työelämässä arvostetaan monipuolista kielitaitoa. Englannin kielen asema maailmankielenä on kiistaton, mutta myös muiden vieraiden kielten osaamista arvostetaan. Eri tahojen tulisi kannustaa aktiivisesti opiskelijoita monipuoliseen kieliosaamiseen. Esimerkiksi yliopisto-opiskelijoiden verkostoituminen työnantajien kanssa ja erilaiset työelämäyhteydet opintojen ohessa auttavat opiskelijoita saamaan ajankohtaista tietoa kieliosaamiseen liittyvistä tarpeista. Myös yliopistojen opetushenkilökunta voi toimia viestin välittäjänä työnantajien ja opiskelijoiden välillä.

Kannustaminen edellyttää kuitenkin sitä, että opiskelijoille on tarjolla eritasoisia kielten kursseja, joihin osallistuminen on mahdollista muiden opintojen ohella. Myös muita tapoja kehittää kieliosaamista tulisi korostaa. Hyöty substanssiopintojen opiskelemisesta vieraalla kielellä nostettiin esiin kaikissa työnantajaedustajien haastatteluisissa, sillä ammattisanasto kehittyy luonnollisesti sitä kautta. Koska vaihto-opiskelua ja kansainvälisten tiimien hyödyntämistä pidettiin hyödyllisenä jo opintojen aikana, tulisi tutkintoja kehittää siten, että opiskelijoiden mahdollisuudet kansainvälistyä olisivat moninaiset. Kansainvälisen ympäristön koettiin olevan paras paikka kulttuurin ja kielen harjaannuttamiselle. Kansainvälisyyttä voi kokea ulkomailla, mutta myös paikallisella tasolla. Korkeakoulujen välisten raja-aitojen madaltaminen hyödyttää kaikkia osapuolia. Alueellinen yhteistyö korkeakoulujen ja eri oppiaineiden kesken tarjoaisi luonnollisia tilanteita eri kulttuurien ja kieliryhmien edustajien kohtaamisille. Tämän edistäminen on perusteltua siitä syystä, että työelämässä eri kulttuurien ja kieliryhmien edustajat lopulta kohtaavat ja tekevät töitä yhdessä.

Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden suomen ja ruotsin kielen osaamiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota, sillä kielitaito edesauttaa kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Tarjolla on ollut pakollisia suomen ja ruotsin kielen kursseja, mutta kokemusten perusteella ne eivät ole riittäviä sujuvan kielitaidon saavuttamiseksi. Yliopiston, kaupungin, työnantajien ja kolmannen sektorin tulisiikin yhdessä selvittää, miten kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden kieliosaamisen tarpeisiin voitaisiin vastata nykyistä paremmin.

Kieliosaamisen kehittäminen elinikäinen prosessi

Kieliosaamisen kehittäminen ei pääty yliopistosta valmistumiseen, vaan osaamista voi kehittää työssä ja vapaa-ajalla. Työnantajat voivat kannustaa työntekijöitään kehittämään kieliosaamistaan esimerkiksi tarjoamalla kielikursseja tai tukemalla työntekijöiden kielioopintoja vapaa-ajalla. Moni tutkimukseen haastateltu työnantaja olikin sitä mieltä, että etenkin ammattisanastoon liittyvää kieliosaamista on mahdollista kehittää työtä tehdessä. Työntekijän puutteet kieliosaamisessa eivät välttämättä ole esteenä uralle, varsinkaan jos motivaatiota itsensä kehittämiseen on olemassa.

LÄHTEET

- Elinkeinoelämän keskusliitto (2009). Työelämässä tarvitaan yhä useampia kieliä – EK:n henkilöstö- ja koulutustiedustelu 2009. Saatavissa 2.4.2013: http://www.ek.fi/ek/fi/yrityskyselyt/liitteet/Tyoelamassa_tarvitaan_yha_useampia_kielia.pdf.
- Elinkeinoelämän keskusliitto (2013). Suomi maailmantaloudessa. Saatavissa 18.06.2013 http://www.ek.fi/ek/fi/yritysten_kv_toiminta/yritykset_maailmantaloudessa/suomi_maailmantaloudessa.php.
- Elsinen, Raija & Taina Juurakko-Paavola (2006). Korkeakouluopiskelijoiden ruotsin kielen taidon arviointi. HAMKin julkaisuja 4/2006. Hämeenlinna.
- Elsinen, Raija (2001). ”Haitaksi ei ole parin, kolmen kielen hyvä hallinta” – yliopisto-opiskelijoiden käsityksiä kielitaidon tarpeesta tulevaisuudessa. Teoksesta: Charles, M. & Hiidenpää, P (toim.) 2001. Tietotyön yhteiskunta – kielen valtakunta. AFInLAN vuosikirja 2001. Suomen soveltuvan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja nro 59. Jyväskylä. s. 224–246. Saatavissa 18.6.2013: <https://www.jyu.fi/hum/laitokset/solki/afinla/julkaisut/59>.
- Järnlström, Maria, Rebekka Piekkari & Tiina Jokinen (2011). Kielikysymys – este vai mahdollisuus ekonomien uraliikkuvuudelle. Sefen raportteja 2/2011
- Kielilaki, 6.6.2003/423.
- Myntti Kenneth (2013). Utbildningen är i obalans. Vasabladet 27.01.2013.
- Opetushallitus (2011). Kansalliskieliselvitys. Raportit ja selvitykset 2011: 7. Saatavissa 30.8.2013: http://www.oph.fi/download/131517_Kansalliskieliselvitys.pdf.
- Pilke, Nina & Katriina Angervo (2011). Yliopisto-opiskelijoiden näkemyksiä kielitaidosta ja kaksikielisen korkeakoulutuksen mahdollisuuksista ja haasteista. Teoksessa: Kielen käyttö verkossa ja verkostoissa - Language Use on the Net and in Networks. AFInLA-e: Soveltavan kielitieteen tutkimuksia, 116–129. Saatavissa: <http://ojs.tsv.fi/index.php/afinla>.
- Ruska-Becker, Hanna & Joachim Schlabach (2011). Kauppatieteiden maisterien työelämän kielitaitotarpeet. Kohtaavatko koulutus ja käytäntö? Raportti kyselytutkimuksen 2007 tuloksista. Markkinoinnin ja kansainvälisen liiketoiminnan laitos. Kielten ja liikeviestinnän yksikkö.
- Sajavaara, Anu & Mailis Salo (2007). Työelämän kielitaidon tarpeet ja kielikoulutus. Teoksessa Kohti tulevaisuuden kielikoulutusta: kielikoulutuspoliittisen projektin loppuraportti: toim. Sari Pöyhönen ja Minna-Riitta Luukka. Soveltavan kielitutkimuksen keskus: Jyväskylä, s 246-247.
- Tilastokeskus (2013a). Kansantalouden tilinpito 2003-2012* taulukot [verkkojulkaisu] Saatavissa 4.7.2013: http://www.stat.fi/til/vtp/vtp_2012_2013-03-01_tau_fi.pdf.
- Tilastokeskus (2013b). Väestörakenne [verkkojulkaisu]. Saatavissa 4.7.2013: <https://www.tilastokeskus.fi/til/vaerak/index.html>.
- Tulli (2013). Ulkomaankauppa 2012 Taskutilasto. Saatavissa 4.7.2013: <http://www.tulli.fi/fi/tiedotteet/ulkomaankauppatilastot/katsaukset/tiedotteet/taskutilasto2012/liitteet/tasku2012.pdf>.
- Vaasan kaupungin yleisite Vaasa – Energistä myötätuulta (2013a). Saatavissa 1.7.2013: http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Etusivu/Tietoa_Vaasasta.
- Vaasan kaupunki (2013b). Tilastotietoja Vaasasta ja Vaasan seudulta 2013. Saatavissa 1.7.2013: http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Etusivu/Kaupunkikehitys/Tilastotietoja_Vaasasta_ja_Vaasan_seudulta.
- Vaasan yliopisto (2012a). Strategia 2013–2016. Saatavissa 18.6.2013: http://www.uva.fi/fi/about/vision/strategy/strategia_2013-2016_verkkoversio.pdf.
- Vaasan yliopisto (2012b). 2012–2013 Opinto-opas kielipalvelut: toim. Hanna Snellman. Filosofinen tiedekunta, Kielipalvelut-yksikkö: Vaasa. Saatavissa 4.7.2013: http://www.uva.fi/fi/for/student/materials/handbooks/language_centre/kielipalvelut-yksikon_opinto-opas_lukuvuosi_2012-2013.
- Vaasan yliopisto (2013). Vuosikertomus 2012. Saatavissa 4.7.2013: <http://www.uva.fi/fi/about/facts/vy-vuosikertomus-issuufinal.pdf>.

LIITTEET

Liite 1: Tutkimuksessa mukana olleet organisaatiot

ABB Oy
Citec Oy Ab
Hotel Kantarellis Vaasa
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
NLC Ferry Ab Oy
Oy KWH Pipe Ab
Pohjanmaan kauppakamari
Pohjanmaan TE-toimisto
The Switch Drive Systems Oy
Wärtsilä Finland Oy
Vaasan kaupunki
Vaasanseudun Kehitys Oy VASEK
Vacon Drives Finland
VEO Oy
Wapice Oy

Liite 2: Haastattelurunko / työnantajien edustajat



TEEMAHAASTATTELURUNKO

TYÖNANTAJAT

Taustat

1. Minkälaista toimintaa yrityksenne/organisaationne harjoittaa?
2. Kuinka suuri merkitys kielitaitoisella henkilökunnalla on yrityksellenne/organisaatiollenne?
3. Mitkä kielet ovat merkittäviä tällä hetkellä yrityksenne/organisaationne näkökulmasta tarkasteltuna?
4. Onko joidenkin kielten osaajista (ollut) pulaa? Miten tilanne on ratkaistu?
5. Ovatko kielitaitovaatimukset muuttuneet yrityksessänne viimeisten 5–10 vuoden aikana?

Kielitaitovaatimukset rekrytoinnissa ja työuralla

6. Minkälaista kielitaitoa yrityksenne arvostaa?
 - a. Miten kuvailisitte ”riittävää/hyvää kielitaitoa” yrityksenne eri tehtävissä?
 - i. Onko eri työtehtävien välillä merkittäviä eroja kielitaitovaatimuksissa?
 - b. Minkälainen kielen osaamisen taso on mielestänne meriitti työnhakijalle?
 - c. Millainen merkitys eri kulttuurien tuntemuksella on työnhakijalle/työntekijälle?
7. Testataanko hakijan kielitaitoa rekrytoitaessa?
 - a. Miten?
8. Vaikuttaako henkilön kielitaito
 - a. työhön sijoittumiseen
 - b. työssä onnistumiseen
 - c. uralla etenemiseen?

Kieli- ja viestintäkoulutus organisaatiossa

9. Mitkä ovat henkilöstönne kieliosaamisen koulutustarpeet?
 - a. Onko joissain tehtävissä erityisiä tarpeita?
10. Järjestääkö yrityksenne kieli- ja viestintäkoulutusta henkilöstölleen?
 - a. Kohderyhmät?
 - b. Mitkä kielet?
 - c. Mitkä menetelmät?

Tulevaisuuden näkymät

11. Mitkä kielet ovat yrityksessänne tulevaisuudessa tärkeitä?
 - a. Onko tehtäväkohtaisia eroja?
12. Minkälaisia kieli- ja viestintätaitoja henkilöstöltänne edellytetään tulevaisuudessa?
13. Vastaako vastavalmistuneiden maistereiden ja diplomi-insinöörien kieliosaaminen yrityksenne tarpeita?
 - a. Miten yliopistoissa annettavaa kielikoulutusta tulisi kehittää, jotta se vastaisi yritysten tarpeita tulevaisuudessa?

Liite 3: Haastattelurunko / asiantuntijat



Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

TEEMAHAASTATTELURUNKO

ASIAANTUNTIJAT

KIELIOSAAMISEN TARVE VAASAN YLIOPISTOSSA JA VAASAN SEUDULLA

KIELITAIDON MÄÄRITTELY

1. Minkälaiset ovat opiskelijoiden kieli- ja viestintätaidot eri kielissä?
2. Minkälaisen kielitaidon uskot olevan riittävä työelämän tarpeisiin? Minkälaista kielitaitoa uskot työnantajan arvostavan?
3. Mikä on kulttuurisen osaamisen merkitys kokonaisuuden kannalta?

KIELIOSAAMISEN TARPEET EDUSTAMALLASI ALALLA

4. Oletko tietoinen, minkälainen kieliosaamisen tarve alasi työnantajilla on? Minkä kielten osaajia tarvitaan edustamallasi alalla?
5. Ovatko kielitaitovaatimukset muuttuneet työelämässä viimeisten 5–10 vuoden aikana? Minkälaisia muutoksia on odotettavissa tulevaisuudessa?

KOULUTUSOHJELMAT

6. Kannustetaanko opiskelijoita opintojen aikana kielen opiskeluun? Miten? Minkälaista kielitaitoa painotetaan?
7. Millä keinoin koulutusohjelmien tutkintovaatimuksia tulisi kehittää, jotta työelämän kieliosaamisen vaatimuksiin voitaisiin vastata entistä tehokkaammin?
8. Tekeekö koulutusohjelmasi yhteistyötä työnantajien tai muiden tahojen kanssa kielikoulutuksen suunnittelussa? Minkälaista yhteistyötä?

Lisätietoja:

Anna Martin
projektitutkija
anna.martin@uva.fi
029 449 8181

Riia Metsälä
projektitutkija
riia.metsala@uva.fi
029 449 8182

Liite 4: Haastattelurunko / opiskelijat



TEEMAHAASTATTELURUNKO

OPISKELIJAT

Osallistujat (nimi, koulutusala, pääaine, X vuoden opiskelija)

KIELIOSAAMINEN OPINTOJEN AIKANA

1. Mitä kieliä osaat? Miten hyvin?
2. Kuinka määrittelet ”hyvä kielitaito”?
3. Minkälainen merkitys kielten osaamisella on sinulle?
 - a. Pyritkö aktiivisesti harjoittamaan kielitaitoasi? Missä kielissä? Miten?
 - b. Entä muut kielet?
4. Ovatko mahdollisuutesi opiskella kieliä Vaasan yliopistossa hyvät?
5. Onko kielten opiskelussa jotain sellaista, mikä pitäisi olla toisin?
 - a. Menetelmät, ryhmäkoko, opintojaksojen sisällöt, tms.

KIELIOSAAMINEN OPINTOJEN JÄLKEEN

6. Osaatko arvioida, minkä kielten osaamisesta voisi olla sinulle hyötyä tulevaisuuden työurallasi?
7. Onko jonkun kielen osaaminen ollut sinulle meriitti hakiessasi töitä? Tai työpaikallasi?
8. Minkälaiset vaatimukset työnantajilla on kieliosaamiseen liittyen? Ovatko vaatimukset mielestäsi realistisia?
9. Onko tarkoituksenasia opiskella lisää kieliä myöhemmin opiskelujen jälkeen?
 - a. Mitä kieliä? Miten?
10. Toivotko, että työnantajat antavat mahdollisuuksia kehittää kielitaitoa työuran aikana? Millä tavoin? (työvaihto, kielikurssit, tms.)

Liite 5: Alumnikysely

1 / 5

SÄHKÖINEN KYSELY ALUMNEILLE

Hei alumni!

Millaista kielitaitoa työelämässä tarvitaan? Miten kielikoulutusta tulisi mahdollisesti kehittää Vaasan yliopistossa?

Vaasan yliopistossa on parhaillaan käynnissä tutkimus, jossa selvitetään kieliosaamisen tarpeita Vaasan seudulla. Nyt avoinna on Vaasan yliopiston (aiemmin Vaasan kauppakorkeakoulu, Vaasan korkeakoulu) valmistuneille suunnattu kysely. Vastaamalla autat meitä selvittämään Vaasan yliopiston entisten opiskelijoiden kokemuksia siitä, millaista kielitaitoa työelämässä tarvitaan ja miten kielikoulutusta tulisi mahdollisesti yliopistossa kehittää.

Vastaathan kyselyyn mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 31.5.2013. Kyselyn täyttäminen vie aikaa noin kymmenen minuuttia.

Kysely on osa laajempaa tutkimusta, jossa kyselyin ja haastatteluin selvitetään entisten ja nykyisten opiskelijoiden ja yliopiston opetushenkilökunnan sekä työnantajien näkökulmia työelämässä tarvittavasta kielitaidosta. Tutkimusraportti ilmestyy syksyllä 2013.

Tutkimuksen toteuttaa Vaasan yliopiston Levón-instituutti.

Tässä tutkimuksessa vieraalla kielellä tarkoitetaan kaikkia muita kieliä paitsi äidinkieltä.

Taustatiedot

1. Sukupuoli

Mies
Nainen

2. Syntymävuosi

Avoin

3. Kotikunta

Avoin

4. Äidinkieli

Suomi
Ruotsi
Jokin muu, mikä?

5. Opintojen aloitusvuosi Vaasan yliopistossa

Avoin

6. Valmistumisvuosi Vaasan yliopistosta

Avoin

7. Koulutusala

Hallintotieteet
Kauppätieteellinen
Humanistinen (kielet ja viestintä)
Tekniikka

8. Pääaine tai suuntautumisvaihtoehto

Avoin

9. Ammattiasema

*Johtavassa asemassa toimiva tai yrittäjä
Toimihenkilö tai asiantuntija
Työntekijä
Maatalousyrittäjä
Opiskelija
Eläkeläinen
Kotiäiti tai koti-isä
Työtön
Muu*

10. Työnantaja tällä hetkellä (viimeisin työnantaja niillä, jotka eivät ole töissä)?

*Yksityinen yritys tai valtionyhtiö
Kunta, kuntayhtymä, kunnallinen
liikelaitos tai sairaanhoitopiiri
Ammattikorkeakoulu
Valtio tai valtion liikelaitos
Yliopisto
Järjestö, seurakunta, säätiö tai yhteisö
Itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai
yhteisö
Oma yritys
Muu*

11. Työpaikan sijaintikunta

Avoim

12. Organisaation koko

*Alle 10
11–49
50–99
100–149
150 tai enemmän*

13. Tehtävänimike

Avoim

14. Sisältääkö toimenkuvasi matkustelua ulkomailla?

*Kyllä, kuinka paljon matkapäiviä/vuosi?
Arvio riittää.
Ei*

15. Osallistutko työnantajasi järjestämään kielikoulutukseen?

*En
Kyllä, minkä kielen/kielten koulutus?
Työnantajani ei järjestä kielikoulutusta*

16. Oletko työskennellyt ulkomailla jossain vaiheessa työuraasi?

*En
Kyllä. Milloin? Kuinka pitkä ajanjakso?*

Kielten opiskelu Vaasan yliopistossa**17. Mitkä kielet sisältyivät tutkintoosi Vaasan yliopistossa?**

*Englanti
Ruotsi (toinen kotimainen kieli)
Suomi (det andra inhemska språket)
Saksa
Ranska
Espanja
Italia
Venäjä
Kiina
Muu, mikä?*

18. Suorititko jostain kielestä sivuaineen/tai enemmän opintoja kuin pakollisen minimimäärän?

*En
Kyllä, mikä/mitkä kielet? Minkä verran ov/op (jos muistat)?*

19. Harjoititko opintojesi aikana kielitaitoasi jollain (tai useammalla) seuraavalla tavalla

*Yliopiston kielikurssit (ml. Avoin yliopisto)
Jonkun toisen järjestäjän kielikurssit
Opiskelijavaihto
Työharjoittelu tai työskentely ulkomailla
Työharjoittelu tai työskentely kotimaassa sellaisessa ympäristössä, jossa kieltä käytetään aktiivisesti
Tutkintoon kuuluvien opintojen suorittaminen vieraalla kielellä
Kansainvälisten opiskelijoiden tuutorointi
Kielten opiskelu vapaa-ajalla
Muulla tavoin, miten?*

20. Mitä muita kieliä osaat edellisten lisäksi?

*Englanti
Ruotsi (toinen kotimainen kieli)
Suomi (det andra inhemska språket)
Saksa
Ranska
Espanja
Italia
Venäjä
Kiina
Muu, mikä?*

21. Onko vielä muita kieliä, joita olet opiskellut/osannut, mutta joissa kielitaitosi on omasta mielestäsi edellisiä (kysymykset 17 ja 20) rajallisempia

Avoin

22. Jälkikäteen katsottuna, mitä kieliä olisi kannattanut opiskella opintojen aikana? Voit kirjoittaa perustelusi kunkin kielen osalta avoimna olevaan tilaan.

*Englanti
Ruotsi (toinen kotimainen kieli)
Suomi (det andra inhemska språket)
Saksa
Ranska
Espanja
Italia
Venäjä
Kiina
Muu, mikä?*

23. Miten olet ylläpitänyt tai kehittänyt kielitaitoasi valmistumisen jälkeen osaamissasi kielissä?

*Englanti
Käyttämällä kieltä työympäristössäni
Osallistumalla työnantajani tarjoamaan kielikoulutukseen
Työskentelemällä ulkomailla
Harrastusten/sosiaalisten suhteiden avulla
Muulla tavoin, miten?*

*Ruotsi
Käyttämällä kieltä työympäristössäni
Osallistumalla työnantajani tarjoamaan kielikoulutukseen
Työskentelemällä ulkomailla
Työskentelemällä kotimaassa sellaisessa ympäristössä, jossa ruotsia käytetään aktiivisesti
Harrastusten/sosiaalisten suhteiden avulla
Muulla tavoin, miten?*

Suomi

Käyttämällä kieltä työympäristössäni
 Osallistumalla työnantajani tarjoamaan
 kielikoulutukseen
 Työskentelemällä kotimaassa sellaisessa
 ympäristössä, jossa suomea käytetään
 aktiivisesti
 Harrastusten/sosiaalisten suhteiden
 avulla
 Muulla tavoin, miten?

Saksa

Käyttämällä kieltä työympäristössäni
 Osallistumalla työnantajani tarjoamaan
 kielikoulutukseen
 Työskentelemällä ulkomailla
 Harrastusten/sosiaalisten suhteiden
 avulla
 Muulla tavoin, miten?

Ranska

Käyttämällä kieltä työympäristössäni
 Osallistumalla työnantajani tarjoamaan
 kielikoulutukseen
 Työskentelemällä ulkomailla
 Harrastusten/sosiaalisten suhteiden
 avulla
 Muulla tavoin, miten?

Espanja

Käyttämällä kieltä työympäristössäni
 Osallistumalla työnantajani tarjoamaan
 kielikoulutukseen
 Työskentelemällä ulkomailla
 Harrastusten/sosiaalisten suhteiden
 avulla
 Muulla tavoin, miten?

Italia

Käyttämällä kieltä työympäristössäni
 Osallistumalla työnantajani tarjoamaan
 kielikoulutukseen
 Työskentelemällä ulkomailla
 Harrastusten/sosiaalisten suhteiden
 avulla
 Muulla tavoin, miten?

Venäjä

Käyttämällä kieltä työympäristössäni
 Osallistumalla työnantajani tarjoamaan
 kielikoulutukseen
 Työskentelemällä ulkomailla
 Harrastusten/sosiaalisten suhteiden
 avulla
 Muulla tavoin, miten?

Kiina

Käyttämällä kieltä työympäristössäni
 Osallistumalla työnantajani tarjoamaan
 kielikoulutukseen
 Työskentelemällä ulkomailla
 Harrastusten/sosiaalisten suhteiden
 avulla
 Muulla tavoin, miten?

Jokin muu kieli, mikä?

Käyttämällä kieltä työympäristössäni
 Osallistumalla työnantajani tarjoamaan
 kielikoulutukseen
 Työskentelemällä ulkomailla
 Harrastusten/sosiaalisten suhteiden
 avulla
 Muulla tavoin, miten?

Jokin muu kieli, mikä?

Käyttämällä kieltä työympäristössäni
 Osallistumalla työnantajani tarjoamaan
 kielikoulutukseen
 Työskentelemällä ulkomailla
 Harrastusten/sosiaalisten suhteiden
 avulla
 Muulla tavoin, miten?

Kielitaidon tarve työelämässä

- 24. Minkä kielten osaamisesta on etua työpaikallasi tai alalla, jolla työskentelet?**

Englanti
Ruotsi (toinen kotimainen kieli)
Suomi (det andra inhemska språket)
Saksa
Ranska
Espanja
Italia
Venäjä
Kiina
Muu, mikä?

- 25. Mitä kieliä käytät työssäsi? Arvioi siitä, kuinka paljon käytät kyseistä kieltä työtehtävissäsi?**

Asteikko: Paljon – Melko paljon – en paljon enkä vähän – melko vähän – en ollenkaan

Englanti
Ruotsi (toinen kotimainen kieli)
Suomi (det andra inhemska språket)
Saksa
Ranska
Espanja
Italia
Venäjä
Kiina

- 26. Käytätkö työssäsi joitain muita kieliä edellisten lisäksi? Mitä kieltä/kieliä?**

Avoim

- 27. Onko joidenkin kielten taitajista pulaa työpaikallasi?**

Ei
Kyllä. Minkä kielen osaajista?

- 28. Kohtaatko työssäsi kielten osaamiseen liittyviä haasteita?**

En
Kyllä. Minkälaisia haasteita?

- 29. Oletko kohdannut yllätyksiä kieliosaamiseen liittyvien vaatimusten suhteen työurasi aikana?**

En
Kyllä, minkälaisista yllätyksistä on kyse?

- 30. Onko kielitaitoasi arvioitu rekrytointien yhteydessä?**

Ei
Kyllä, miten?

- 31. Tuleeko mieleesi jotain muuta, jota haluaisit nostaa esiin aihepiiriin liittyen? Sana on vapaa!**

Avoim

Kiitos vastauksestasi!

Kaikkien yhteystietonsa jättäneiden kesken arvotaan yliopistotuotteita. Jos haluat osallistua arvontaan, jätä yhteystietosi alla olevaan kenttään. Antamiasi tietoja ei tulla yhdistämään kyselyn vastauksiin.

Liite 6: Opiskelijakysely

1 / 6

SÄHKÖINEN KYSELY OPISKELIJOILLE

TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli

Mies
Nainen

2. Äidinkieli

Suomi
Ruotsi
Muu, mikä?

3. Syntymävuosi?

1980 tai aiemmin
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993

4. Koulutusala

Hallintotieteet
Kielet ja viestintä
Kauppätieteet
Tekniikka

5. Pääaine tai suuntautumisvaihtoehto (arvioitu pääaine tai suuntautumisvaihtoehto niiltä, jotka eivät ole sitä vielä valinneet)

Avoim

6. Opintojen aloitusvuosi Vaasan yliopistossa

2006 tai aiemmin
2007
2008
2009
2010
2011
2012

Tutkintoosi kuuluu äidinkielen, toisen kotimaisen kielen ja vieraan kielen opintoja. Tässä tutkimuksessa vieraalla kielellä tarkoitetaan kaikkia muita kieliä paitsi äidinkieltä. Tutkimuksessa huomioidaan myös aikaisemmin opiskelemasi kielet, ja kielet joita opiskelet opiskeluaikanesi muualla kuin Vaasan yliopistossa.

VASTAAJAN KIELITAITO

7. Mitä kieliä osaat? Arvioi kielitaitosi kyseisten kielten osalta. (huom! Jos et osaa kyseistä kieltä, voit jättää valinnat tyhjäksi ja siirtyä seuraavaan kieleen)

*Asteikko: Erinomainen–hyvä–
tyydyttävä–en osaa–äidinkieli*

Englanti

Puheen tuottaminen
Kirjoitetun tekstin tuottaminen
Puheen ymmärtäminen
Kirjoitetun tekstin ymmärtäminen

Ruotsi (toinen kotimainen kieli)

Puheen tuottaminen
Kirjoitetun tekstin tuottaminen
Puheen ymmärtäminen
Kirjoitetun tekstin ymmärtäminen

Suomi (det andra inhemska språket)

Puheen tuottaminen
Kirjoitetun tekstin tuottaminen
Puheen ymmärtäminen
Kirjoitetun tekstin ymmärtäminen

Saksa*Puheen tuottaminen**Kirjoitetun tekstin tuottaminen**Puheen ymmärtäminen**Kirjoitetun tekstin ymmärtäminen***Ranska***Puheen tuottaminen**Kirjoitetun tekstin tuottaminen**Puheen ymmärtäminen**Kirjoitetun tekstin ymmärtäminen***Espanja***Puheen tuottaminen**Kirjoitetun tekstin tuottaminen**Puheen ymmärtäminen**Kirjoitetun tekstin ymmärtäminen***Italia***Puheen tuottaminen**Kirjoitetun tekstin tuottaminen**Puheen ymmärtäminen**Kirjoitetun tekstin ymmärtäminen***Venäjä***Puheen tuottaminen**Kirjoitetun tekstin tuottaminen**Puheen ymmärtäminen**Kirjoitetun tekstin ymmärtäminen***Kiina***Puheen tuottaminen**Kirjoitetun tekstin tuottaminen**Puheen ymmärtäminen**Kirjoitetun tekstin ymmärtäminen***Muu, mikä?***Puheen tuottaminen**Kirjoitetun tekstin tuottaminen**Puheen ymmärtäminen**Kirjoitetun tekstin ymmärtäminen***8. Missä olet opiskellut tai miten olet oppinut osaamiasi vieraita kieliä?****Englanti***Peruskoulu/lukio**Ammattikorkeakoulu**Yliopisto**Kansanopisto**Opiskelijavaihto**Työskentely/työharjoittelu ulkomailla**Toimimalla englanninkielisessä**ympäristössä***Ruotsi (toinen kotimainen kieli)***Peruskoulu/lukio**Ammattikorkeakoulu**Yliopisto**Kansanopisto**Opiskelijavaihto**Työskentely/työharjoittelu kotimaassa**kaksikielisessä ympäristössä**Työskentely/harjoittelu ulkomailla**Toimimalla ruotsinkielisessä**ympäristössä***Suomi (det andra inhemska språket)***Peruskoulu/lukio**Ammattikorkeakoulu**Yliopisto**Kansanopisto**Opiskelijavaihto**Työskentely/työharjoittelu kotimaassa**kaksikielisessä ympäristössä**Toimimalla suomenkielisessä**ympäristössä***Saksa***Peruskoulu/lukio**Ammattikorkeakoulu**Yliopisto**Kansanopisto**Opiskelijavaihto**Työskentely/työharjoittelu ulkomailla**Toimimalla saksankielisessä**ympäristössä*

Ranska

Peruskoulu/lukio
 Ammattikorkeakoulu
 Yliopisto
 Kansanopisto
 Opiskelijavaihto
 Työskentely/työharjoittelu ulkomailla
 Toimimalla ranskankielisessä
 ympäristössä

Espanja

Peruskoulu/lukio
 Ammattikorkeakoulu
 Yliopisto
 Kansanopisto
 Opiskelijavaihto
 Työskentely/työharjoittelu ulkomailla
 Toimimalla espanjankielisessä
 ympäristössä

Italia

Peruskoulu/lukio
 Ammattikorkeakoulu
 Yliopisto
 Kansanopisto
 Opiskelijavaihto
 Työskentely/työharjoittelu ulkomailla
 Toimimalla italiantielisessä
 ympäristössä

Venäjä

Peruskoulu/lukio
 Ammattikorkeakoulu
 Yliopisto
 Kansanopisto
 Opiskelijavaihto
 Työskentely/työharjoittelu ulkomailla
 Toimimalla venäjänkielisessä
 ympäristössä

Kiina

Peruskoulu/lukio
 Ammattikorkeakoulu
 Yliopisto
 Kansanopisto
 Opiskelijavaihto
 Työskentely/työharjoittelu ulkomailla
 Toimimalla kiinankielisessä
 ympäristössä

Muu, mikä?

Peruskoulu/lukio
 Ammattikorkeakoulu
 Yliopisto
 Kansanopisto
 Opiskelijavaihto
 Työskentely/työharjoittelu ulkomailla
 Toimimalla vieraskielisessä
 ympäristössä

9. Missä muualla tai millä muilla keinoin olet oppinut vieraita kieliä?

Avoin

KIELITAITO JA TYÖELÄMÄ**10. Millaisen kielitaidon uskot olevan riittävä työelämän tarpeisiin? Minkälaista kielitaitoa uskot työnantajien arvostavan?**

Avoin

11. Missä kielissä uskot jo tällä hetkellä täyttäväsi tulevien työnantajiesi asettamat vaatimukset?

*Englanti
 Ruotsi (toinen kotimainen kieli)
 Suomi (det andra inhemska språket)
 Saksa
 Ranska
 Espanja
 Italia
 Venäjä
 Kiina
 Muu, mikä?*

12. Ovatko työnantajan asettamat kielitaitovaatimukset yllättäneet sinut työtä hakiessasi?

*Kyllä, miten? (avoin)
 Ei*

13. Arvioisi siitä, mistä kielistä uskot olevan sinulle hyötyä työurallasi (työnhaku, työuralla eteneminen, ym.)? Voit myös perustella vastauksesi kunkin kielen kohdalta avoimna olevaan tilaan.

Englanti*Avoim***Ruotsi (toinen kotimainen kieli)***Avoim***Suomi (det andra inhemska språket)***Avoim***Saksa***Avoim***Ranska***Avoim***Espanja***Avoim***Italia***Avoim***Venäjä***Avoim***Kiina***Avoim***Muu, mikä?***Avoim***Saksa***Suullinen kielitaito**Kirjallinen kielitaito***Ranska***Suullinen kielitaito**Kirjallinen kielitaito***Espanja***Suullinen kielitaito**Kirjallinen kielitaito***Italia***Suullinen kielitaito**Kirjallinen kielitaito***Venäjä***Suullinen kielitaito**Kirjallinen kielitaito***Kiina***Suullinen kielitaito**Kirjallinen kielitaito***Muu, mikä?***Suullinen kielitaito**Kirjallinen kielitaito***VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN
PÄÄMÄÄRÄT**

14. Kun valmistun maisteriksi tai diplomi-insinööriksi, toivon että kielitaitoni taso seuraavissa kielissä on...?

*Asteikko: Erinomainen–hyvä–tyyydyttävä***Englanti***Suullinen kielitaito**Kirjallinen kielitaito***Ruotsi (toinen kotimainen kieli)***Suullinen kielitaito**Kirjallinen kielitaito***Suomi (det andra inhemska språket)***Suullinen kielitaito**Kirjallinen kielitaito*

15. Millä keinoin pyrit saavuttamaan haluamasi kielitaidon opintojesi aikana?

Englanti*Osallistumalla yliopiston järjestämille kielikursseille**Suorittamalla tutkintoon kuuluvia opintoja englanninkielellä**Vaihto-opiskelun kautta**Ulkomailla harjoittelu tai työskentelyn kautta**Kansainvälisten opiskelijoiden tuutorina toimimisen kautta**Opiskelemalla englantia vapaa-ajallani**Jollain muulla keinolla, millä?*

Ruotsi (toinen kotimainen kieli)

Osallistumalla yliopiston järjestämille kielikursseille

Suorittamalla tutkintooni kuuluvia opintoja ruotsinkielellä

Vaihto-opiskelun kautta

Ulkomailla harjoittelu tai työskentelyn kautta

Kansainvälisten opiskelijoiden tuutorina toimimisen kautta

Opiskelemalla ruotsia vapaa-ajallani

Harjoittelemalla/työskentelemällä

kotimaassa kaksikielisessä ympäristössä kotimaassa

Opiskelemalla kieliä vapaa-ajallani

Jollain muulla keinolla, millä?

Suomi (det andra inhemska språket)

Osallistumalla yliopiston järjestämille kielikursseille

Suorittamalla tutkintooni kuuluvia opintoja suomenkielellä

Opiskelemalla suomea vapaa-ajallani

Harjoittelemalla/työskentelemällä

kotimaassa kaksikielisessä ympäristössä kotimaassa

Jollain muulla keinolla, millä?

Saksa

Osallistumalla yliopiston järjestämille kielikursseille

Suorittamalla tutkintooni kuuluvia opintoja saksankielellä

Vaihto-opiskelun kautta

Ulkomailla harjoittelu tai työskentelyn kautta

Kansainvälisten opiskelijoiden tuutorina toimimisen kautta

Opiskelemalla saksaa vapaa-ajallani

Jollain muulla keinolla, millä?

Ranska

Osallistumalla yliopiston järjestämille kielikursseille

Suorittamalla tutkintooni kuuluvia opintoja ranskankielellä

Vaihto-opiskelun kautta

Ulkomailla harjoittelu tai työskentelyn kautta

Kansainvälisten opiskelijoiden tuutorina toimimisen kautta

Opiskelemalla ranskaa vapaa-ajallani

Jollain muulla keinolla, millä?

Espanja

Osallistumalla yliopiston järjestämille kielikursseille

Suorittamalla tutkintooni kuuluvia opintoja espanjankielellä

Vaihto-opiskelun kautta

Ulkomailla harjoittelu tai työskentelyn kautta

Kansainvälisten opiskelijoiden tuutorina toimimisen kautta

Opiskelemalla espanjaa vapaa-ajallani

Jollain muulla keinolla, millä?

Italia

Osallistumalla yliopiston järjestämille kielikursseille

Suorittamalla tutkintooni kuuluvia opintoja italiankielellä

Vaihto-opiskelun kautta

Ulkomailla harjoittelu tai työskentelyn kautta

Kansainvälisten opiskelijoiden tuutorina toimimisen kautta

Opiskelemalla italiaa vapaa-ajallani

Jollain muulla keinolla, millä?

Venäjä

Osallistumalla yliopiston järjestämille kielikursseille

Suorittamalla tutkintooni kuuluvia opintoja venäjänkielellä

Vaihto-opiskelun kautta

Ulkomailla harjoittelu tai työskentelyn kautta

Kansainvälisten opiskelijoiden tuutorina toimimisen kautta

Opiskelemalla venäjää vapaa-ajallani

Jollain muulla keinoin, millä?

Kiina

Osallistumalla yliopiston järjestämille kielikursseille

Suorittamalla tutkintoon kuuluvia opintoja kiinankielellä

Vaihto-opiskelun kautta

Ulkomailla harjoittelu tai työskentelyn kautta

Kansainvälisten opiskelijoiden tuutorina toimimisen kautta

Opiskelemalla kiinaa vapaa-ajallani jollain muulla keinolla, millä?

Muu, mikä?

Osallistumalla yliopiston järjestämille kielikursseille

Suorittamalla tutkintoon kuuluvia opintoja vieraalla kielellä

Vaihto-opiskelun kautta

Ulkomailla harjoittelu tai työskentelyn kautta

Kansainvälisten opiskelijoiden tuutorina toimimisen kautta

Opiskelemalla kieliä vapaa-ajallani jollain muulla keinolla, millä?

16. Minkälaisia toiveita sinulla on kieltenopetuksen suhteen?

Avoim

KIITOS AJASTASI!

Voit nyt lähettää vastauksesi.

Juuri täyttämäsi kysely on osa laajempaa tutkimusta, jossa selvitetään kieliosaamisen tarpeita Vaasan seudulla. Tutkimuksen seuraavassa vaiheessa, huhti-toukokuussa, haastattelemme Vaasan yliopiston opiskelijoita. Haastattelu kestää noin puolituntia.

Haastatteluun osallistunut opiskelija Palkitaan neljän euron arvoisella kupongilla Buffettiin/Mathildaan/Oscariin!

Jos olet kiinnostunut osallistumaan haastatteluun, jätä yhteystietosi (nimi, sähköpostiosoite/puhelinnumero) avoimna olevaan kenttään. Tietojasi ei tulla yhdistämään kyselyn vastauksiin. Sinuun otetaan yhteyttä huhtikuun aikana.

Liite 7: Eurooppalaisen viitekehyksen taitotasot

Peruskielitaito	A1	Ymmärtää ja käyttää tuttuja arkipäivän ilmauksia ja perustason sanontoja, joiden tavoitteena on yksinkertaisten, konkreettien tarpeiden tyydyttäminen. Pystyy esittäytymään ja esittelemään muita. Pystyy vastaamaan itseään koskeviin kysymyksiin ja kysymään vastaavia kysymyksiä muilta, esimerkiksi missä he asuvat, keitä he tuntevat ja mitä heillä on. Pystyy käymään yksinkertaisia keskusteluja, jos puhukumppani puhuu hitaasti ja selvästi ja on valmis auttamaan.
	A2	Ymmärtää lauseita ja usein käytettyjä ilmauksia, jotka liittyvät tavallisimpiin arkipäivän tarpeisiin: kaikkein keskeisin häntä itseään ja perhettä koskeva tieto, ostosten teko, paikallistieto, työ. Pystyy viestimään yksinkertaisissa ja rutiininomaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät yksinkertaista tiedonvaihtoa tutuista, jokapäiväisistä aiheista. Pystyy kuvailemaan yksinkertaisesti omaa taustaansa, lähiympäristöään ja välittömiä tarpeitaan.
Itsenäisen kielenkäyttäjän kielitaito	B1	Ymmärtää pääkohdat selkeistä yleiskielisistä viesteistä, joita esiintyy usein esimerkiksi työssä, koulussa ja vapaa-aikana. Selviytyy useimmista tilanteista matkustaessaan kohdekielisillä alueilla. Pystyy tuottamaan yksinkertaista, johdonmukaista tekstiä tutuista tai itseään kiinnostavista aiheista. Pystyy kuvaamaan kokemuksia ja tapahtumia, unelmia, toiveita ja tavoitteita. Pystyy perustelemaan ja selittämään lyhyesti mielipiteitä ja suunnitelmia.
	B2	Ymmärtää pääajatuksot konkreetteja ja abstrakteja aiheita käsittelevistä monitahoisista teksteistä, myös oman erityisalansa käsittelystä. Viestiminen on niin sujuvaa ja spontaania, että hän pystyy säännölliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa ilman että se vaatii kummaltakaan osapuolelta ponnisteluja. Pystyy tuottamaan selkeää, yksityiskohtaista tekstiä hyvinkin erilaisista aiheista, esittämään mielipiteensä jostakin ajankohtaisesta asiasta ja selittämään eri vaihtoehtojen edut ja haitat.
Taitavan kielenkäyttäjän kielitaito	C1	Ymmärtää erityyppisiä vaativia, pitkäköjä tekstejä ja tunnistaa piilomerkityksiä. Pystyy esittämään ajatuksiaan sujuvasti ja spontaanisti ilman havaittavia vaikeuksia ilmausten löytämisessä. Käyttää kieltä joustavasti ja tehokkaasti sekä sosiaalisiin että myös opintoihin ja ammattiin liittyviin tarkoituksiin. Pystyy tuottamaan monimutkaisia aiheita käsittelevää selkeää, hyvin rakentunutta ja yksityiskohtia sisältävää tekstiä. Osaa jäsentää tekstiä ja edistää sen sidosteisuutta esimerkiksi käyttämällä sidosanoja.
	C2	Ymmärtää yleensä vaikeuksitta kaikenlaista puhuttua ja kirjoitettua kieltä. Osaa yhdistellä tietoja erilaisista puhutuista ja kirjoitetuista lähteistä ja rakentaa niissä esitetyistä perusteluista ja selostuksista sisällöllisesti yhtenäisen esityksen. Pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan spontaanisti, erittäin sujuvasti ja täsmällisesti. Pystyy erottamaan merkitysvivahteet mutkikkaissakin tilanteissa.



Vaasan yliopisto. Levón-instituutin julkaisuja 138.
ISBN 978-952-476-474-2 (painettu)
ISBN 978-952-476-475-9 (verkkojulkaisu)
ISSN 1457-8913 (painettu)
ISSN 2341-6238 (verkkojulkaisu)
© Vaasan yliopisto Levón-instituutti